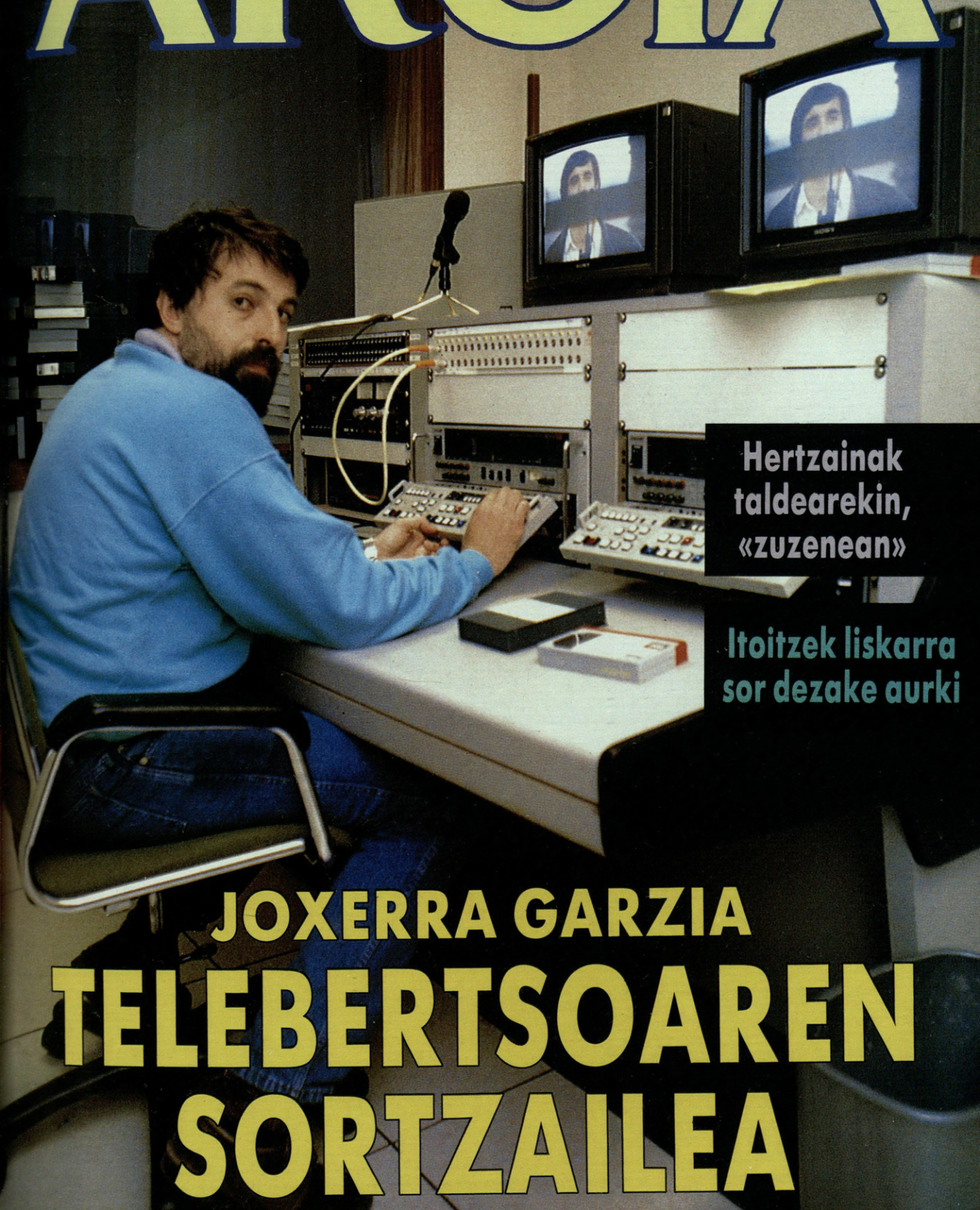


1991ko maiatzak 26 — 1.340 zenbakia — 185 pezeta (BEZ barne) / 11 libera

ARGIA



Hertzainak
taldearekin,
«zuzenean»

Itoitzek liskarra
sor dezake aurki

**JOXERRA GARZIA
TELEBERTSOAREN
SORTZAILEA**

Euskal Herriko Egunkaria

Zure Egunkaria

Egunkaria

Egunkaria Saria
Kontinentea Anker
Kontinentea 24.000 cop
01-27.001.000 + 323

1.000.000/m. 200.000
1.000.000/m. 200.000
Kontinentea 24.000
Kontinentea 24.000
Kontinentea 24.000

Lehenetako
Lehenetako
Lehenetako

Medio lineko
Medio lineko

Egunkaria

Euskara berria dela eta

EUSKARA berria egiten ari gara. Geure gurasoek egiten ez zuten euskara. Ezin esan euskara berria lehengoa baino txarragoa denik. Hizkuntzak ez dira onak edo txarrak. Elkar ulertzeko baliobadute.

Euskara berria toki askotan sartu da. Kiroletan ere bai. Lehengo gauean Galar-tza-Retegi pilota partidua telebision ikusten egon nintzen.

Honatz euskara berriaren adibide batzuk: «Tanto *berri* bat Galatzarentzat». Lehengo euskara: «*Beste* tanto bat, tanto bat *gebiago*». Gure gurasoentzat *berria* zaharra ez zena zena.

«*Fisikamente* ez dut ongi ikusten». Gure gurasoek: «Gaur pilotari hau maxkal, ahul, indarrik gabe, gaizki preparatua, gaixorik... ikusten dut, ez dut bere bertean ikusten».

«Ongi *erantzun* du pilota hori». Lehenago: «Ongi, erraz *ekarri* du pilota hori».

«Pilotak gaizki *botatu* du». Lehenago: «Pilotak *bote txarra* egin du».

Gauza berdintsua esan li-

teke futbolaz, tenisaz... Eta ez bakarrik kiroletan. Erdarra konturatu gabe eguneroko hizketan oso sartu zaigu. Eta ez da izango erraza gauzak lehenagora ekartzea.

New Yorkera urtero joaten garenok espainol *berria* ere entzuten dugu: «Eni-uei, voy al rufo a vacunar la carpeta». Madrildarrek honela esango lukete: «De todas formas, voy al tejado a limpiar la alfombra con la aspiradora».

Nork frogatzen dezake Madrildar espainiera *spanglish* baino hobea denik? Nork frogatzen dezake *euskara berria* gure gurasoena baino txarragoa denik? Hauze bai frogatzen liteke: *diferentea* dela.

Eta hauze ere bai: askotxotan euskara berria erdaraz pentsatuz egiten dela.

Gotzon Garate (Bilbo)

Geografi izenak

TOULOUSEKO Catherine Laffarguek egiten zizuen kritikari segida emanez, eta nazioarteko erreportaietatik aldendu gabe, noizko bateratu behar dituzue toki eta

pertsona izenak? Batean ikusten dugu Yemen, batean Iemen, batean Maruecos, hurrengoan Marokko, lehen Saddam, orain Sadam. Aklaratzen ote zarete? Zuek ez badakizue nola idatzi, nekez jakingo bait dugu guk, beste mortalok. Ez dakit erizpide zuzen ala okerre egingo den baina, besterik ez balitz, hor duzeu bederen Elhuyarrekoe oraintsu ateratako «Munduko leku-izenak», liburua, ikusi batera, aski mardul eta galanta.

Ander Lopez (Barakaldo)

Matxistak irmo, ala?

HISTORIAN zehar milaka gizarte-eredu izan da gure munduan.

Baina Joseba Aretxagak (Argia 1.336. zb. Irakurleak mintzo) gauza bat baizik ez du ikusi nahi: beti eta dene-tan «gizona gainean eta emakumea azpian» dira.

Alta, emakumeak inoiz ez omen dira matriarkak izan gizonak patriarkak izan diren moduan, hau da, beren

familiaren gainean «us usandi eta abusandi» ukanez. Baina emakumeak ere zer esan handia izan du hainbat aro eta lekutan. Urrun joan gabe, Strabonek aipatzen dituen kantabroen ohituretan, edota euskal zuzenbide tradizionalen, etabar.

Josebak ez du ikusten, haren begirada neutroa ez delako. Horretan ez da bakarra: gizon asko asaldatzen da ikerketa batek matxismoa betierekoa eta unibert-sala ez dela erakusteko ausardia duenean.

Zergatik? Seguraski katu horrek beste buztanik du-lako. Emazteen zanpatzea (unibertasla edo ez, beti erreala) baten batzarentzat abantaila handia delako. Non mina han mihia.

Emazteak bere emanzi-pazioa lortzea suarekin jo-lastea? Gizonak emakumezkoen askatasun, soin eta odolarekin jolastea bai-no askoz dibertigarriago iruditzen zait denok batera suarekin jolastea. Suak erre dezake, bai; baina zapal-kuntzaren odol-isurtzeak zapaldua hiltzen du eta zapaltzailea zikintzen.

A.Arana (Angelu)

NIK ERE HARPIDEDUN IZAN NAHI DUT

IZEN-DEITURAK

HELBIDEA TEL

HERRIA D.P.

HERRIALDEA

BANKU/ AURREZKI KUTXA

SUKURTSALA

KONTURAREN ZENBAKIA

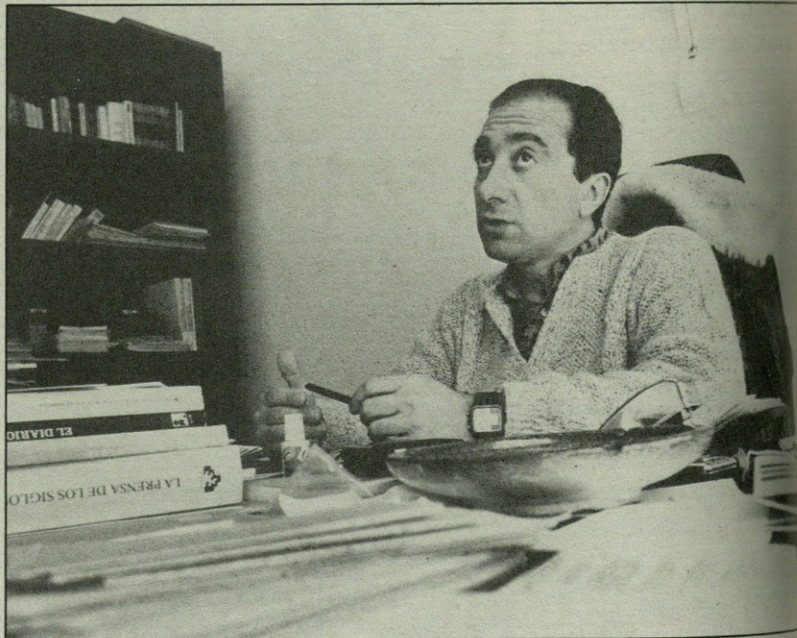
ARGIA

1.340. alea

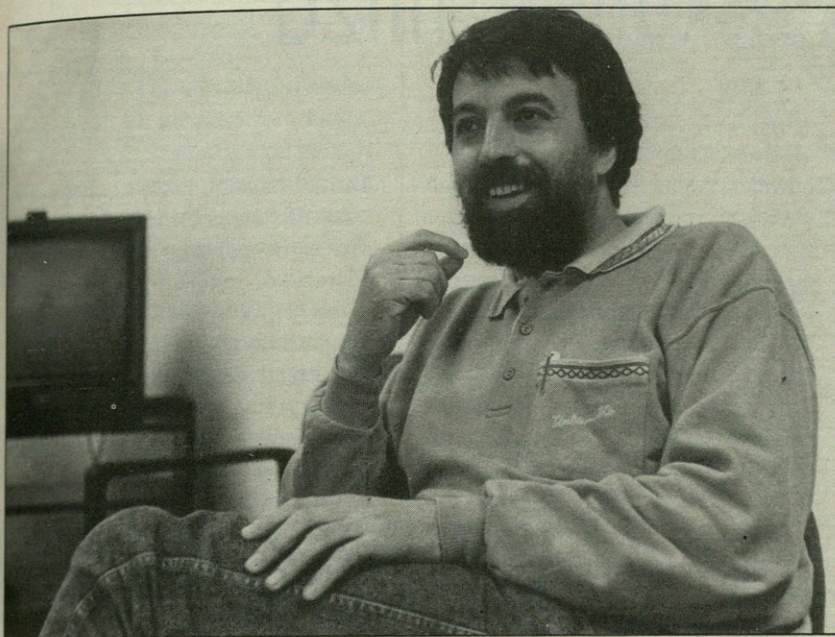
6. Politika kronika. I.ZUBIONDO.
8. Bazterrak aspertu ditu hateskunde kanpainak. GARBIÑE UBEDA.
10. Baztan: Unidad Baztanesa-k turismoan jarria du esperantza. GARBIÑE UBEDA.
12. Politika ttanttika.
14. Nazioarteko kronika. L. MARTINEZ.
16. Sahararen autodeterminazioa: etorkizun askearen ilusioa. XABIER LETONA.
20. Nazioartea ttanttika.
22. EHU: amaitzen ez den gatazka. AMAGOIA IBAN.
26. Itoizko urtegiaren aferak liskarra sor dezake aurki. ISABEL URRETABIZKAIA, IÑAKI CAMINO.
32. Euskal hirietan konejuak legez ugaltzen ari dira. Usoei gerra. PABLO SASTRE.
34. Joxerra Gartzia: «Telebistak bertsolaritza sakrilizatu du». MYRIAM GARTZIA.
41. Kultur kronika. JOSU LANDA.
42. Hertzainak, kantak moldatzen ikasi duen taldea. JOXI GOIKOETXEA.
46. «Zilbor hestea», koreografia keinuak. GORKA ARRESE.
48. Toribio Alzaga, teatro zaharren bizkarrezurra. XABIER MENDIGUREN.
50. Munduaren zabaletik kultura. J.M. HERITZ.
52. Kultura ttanttika.
54. Astegiroa.
63. TXT.
66. Txirrindularitza profesionala, ezgizatiarra? ANTIXON GORROTXATEGI.



AFRIKA: NBEk apirilean eman zuen ezagutzera Sahararen erreferenduma arautzeko duen prozesua. Gauzak behar legez joanez gero, saharauiarrek, urtarrilean, erabaki izango dute etorkizunari buruz. Euskal Herrian Frente Polisarioko ordezkaria den Mohamed Salemek erreferendumaren onarpenaren balorazioa egiten digu eta erabaki zint mintzo da garaipenaz./16



EHU: Euskal Herriko Unibertsitateko urteroko klaustroa ez da burutu aurtengoan. Errektorea eta irakasle asoziatuen arteko gatazka, azken aldian baretze bidean zirudien arren, berriro biztu da. Istilu hauen arrazoiez, unibertsitateko barne funtzionamendua eta bestelako gauzetaz mintzo zaigu erretorea, ikasleak eta irakasleak./22



JOXERRA GARZIA: «Hitzetik Hortzera» sortu zuenean sinesgarritasun handirik ez zuen. Gaur egun audientzi haundienetarikoko programa dugu. Telebertsoaren aitzak orain telebista utzi behar du, hark esanda, dituzten medioekin egin liteken guztia egin duelako. Bertsolaritzaz, telebistaz eta literaturaz hitzegiteko hurbildu gatzaizkio./**34**



HERTZAINAK: Orain dela gutxi kaleratu da «91-1-19 Zuzenean», talde gasteiztar honen boskarren lana. Bederatzi urteko historian zehar taldeak izan duen zenbait gora behera, gaur egungo musikaren «osasuna» zer moduz ikusten duten eta euren asmo berriak azaltzen dizkigute./**42**

Jabea: Zeruko Argia, S.A.L.

Argia egiten dugu:

Donostian: Eñaut Apaolaza, Gorka Arrese, Amagoia Iban, Alberto Irazu, Joxi Goikoetxea, Ritxi Lizartza, Juan Jose Petrikorena, Patxi Sarriegi, Pablo Sastre, Garbiñe Ubeda.

Bilbon: Joseba Azpeitia, Jose Mari Egaña, Myriam García, Xabier Letona, Ermiñe Madariaga, Sabino Madariaga, Amaia Nabaskues, Jon Olaizola, XabierZabaleta.

Iruñean: Iñaki Camino.

Iparraldean: Ixabel Etxeberria.

Kolaboratzaileak: Mikel Antza, Kike Amonarriz, Mikel Asurmendi, Edorta Arana, Xipri Arbeldide, Karlos Argiñano, Patxi Azpillaga, Mikel Arrieta, Nerea Azurmendi, Juan Mari Arzak, Jean Louis Davant, Enbido, Elhuyar, Xarlo Etxezarreta, Xabier Euzkitze, Luis Fernandez, Itsaso Fernandez, Fernan Goñi, Andres Gostin, Arantxa Gutierrez, Jimu Iturralde, Josu Landa, Juan Jose Lapitz, Amaia Lasa Alegria, Xabier Lekuona, Xabier Lezeta, Emilio Lopez Adan, Mattin, Bego Montorio, Fermin Muguruza, Imanol Murua, Joxan Oiz, Eva Olaizola, Xabier Oleaga, Bota Punttuba, R. M. Sabaris, Joxemi Saizar, Carlos Santamaria, Jon Sarasua, Tala, Txillardeggi, Iñaki Uriarte, Asisko Urmeta, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Argazkiak: Aitor Bayo.

Diseinu eta montajea: Garbiñe Ubeda, Karlos Beristain.

Azala: Aitor Bayo, Garbiñe Ubeda.

Publizitatea: Xabier Landa.

Promozioa: Jose Luis Olaziregi.

Administrazioa: Aitor Aznar.

D.L.: 80-1963.

Commission paritaire: 72562 E.

Helbidea: Industrialdea, 1 eta 2 pabiloiak. 20160 Lasarte-Oria. 114 Postakutxa Bilbo

Tfnoa: (943) 37 15 45, (94) 424 46 63.

Faxa: (943) 36 10 48.

Inprimategia eta Fotomakanika: ANTZA.

1991. urterako harpidetza sariak (BEZ barne):

Hego Euskal Herria ..	7.450 pezeta.
Ipar Euskal Herria ...	490 libera.
Estatu Espainola	7.450 pezeta.
Beste atzerriak	9.800 pezeta.
Airez	14.900 pezeta.

Hauteskunde hitza

ERDIGUNEAN dago hauteskundeetarako kanpaina lerro hauek idazterakoan. Baliteke, irakurle, hauteskundeak pasata egotea idatzi hau zure eskuetara iristerako. Correoseko langileek, Telefonika, gasolindegia, administrazio eta Renfekoek bezala, grebak iragarri bait dituzte kanpaina azken asterako. Auskalo nolakoa izango den greba eta ze eragin izango duen gero eta amerikanoago egiten diren kanpaina modu hauetan. Baina ez da dudarik, orain arte etxebizitzak bezala, gogoeta eguna bitarteko tarte hau greba hauek markatuko dutela.

KANPAINA honek Nafarroako Legebiltzarrerako lehian dauka punturik gorenenetakoa. UPN eta PSNren borrokaz aparte, sondeoek gora ematen diote honi nahiz eta UPNk aurrea izan oraindik, alderdi abertzaleek indartsu egin dute apostu. EA eta EE atera daitezke kaltetuen EAjk eta HBk egindako esfortzutik. Denera jota ere Nafarroako botoen herena ere ez dute lortuko alderdi abertzaleen artean.

Euskal Autonomi Elkartean, Araban UAren gorakada eta oro har, EAjren sendotzea eta HBren mantentzea («a la baja») dira gauzarik nabarmenenak sondeo hauetan. Mapa orokorra ez da ordea gehiegi aldatuko 90ko hauteskundeetatik, alderdi gehienek, udaletxe eta batzar nagusiak baino gehixeago jokoan duten hauteskunde hauetan. Interesik handiena Ajuria Eneako alderdiek egin ditzaketan hitzarmenetan dago.

Kanpaina, bestela, inoiz baino «grisago» doa. Publizitate agentziek diseinatu eta komunikabideetako hauteskunde espazioen bitartez egindako kanpainatik aise egiten du ihes

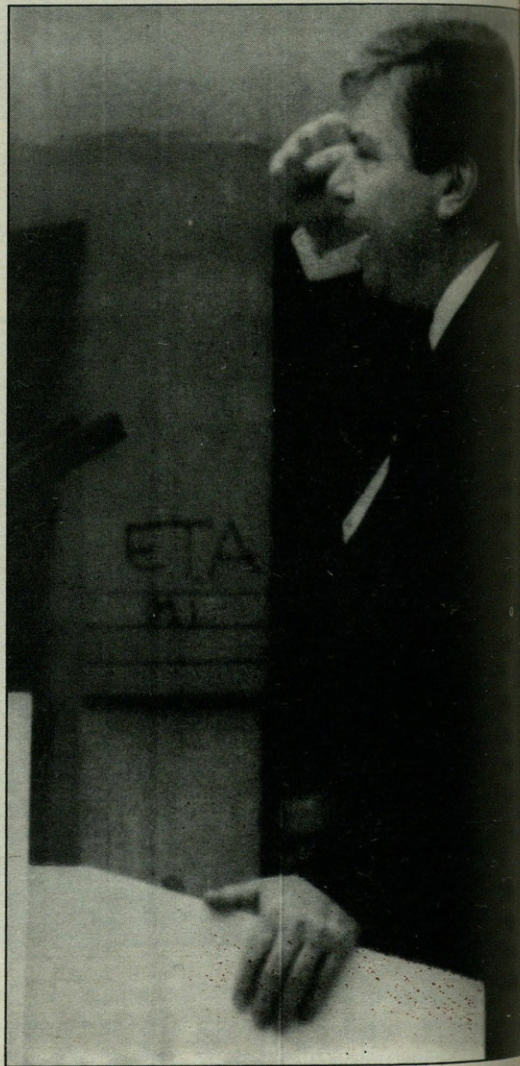
herritarrak, eta bere kanpaina kale mailako propagandan oinarritzen dutenek gero eta zailtasun handiagoak dituzte EUDELek ezarri eta agintean dauden alkateek bete arazitako arauak medio.

Une hauetan, boto intentzioa finkatu ez dutenak alde batera, abstentzioak boto gehien duen alderdiak baino bi aldiz gehiago aterako duela dirudi.

KANPAINA tartean zela ezkutu samarrean iragan da EAeko Jaur-laritzaren lehendabiziko 100 egunen ospakizuna. Jose Antonio Ardanzak motibu hori zela eta esandako hitzetan ez du jesterio zehatzen berririk eskaini. Etorkizunaz, Europaz eta Estatu mailako hitzarmenaz arituz. Madrilgo gobernuaren parte hartzea ez duela baztertzen esan du baldin eta «estatu hitzarmena» lotzen bada.

Ospakizun horrek baino oihartzun handiagoa izan zuten «El Mundo del País Vasco»-ren lehendabiziko zenbakian Ardanzak egindako deklarazioek. Aste hauetan azpiegiturak eta ekonomia mailan Madrilek burutu erasoaren testuinguruan, «Madrilek Estatu modernoaren erakitzeko kontutan har-

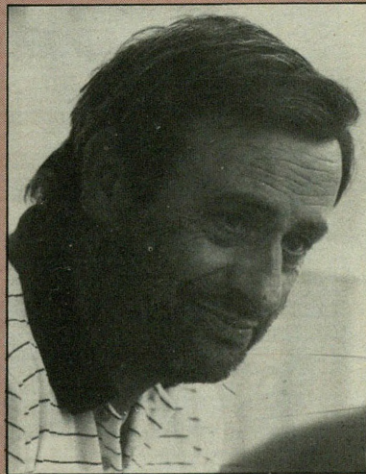
tzen ez bagaitu, jokua apurtzea eskatuko diot Legebiltzarrari» esan duen bat baino gehiago asaldatu da. Deklarazioak osorik irakurritz gero ere dago hainbesterako: «El Estado no es un patrimonio exclusivo del Gobierno central. Si yo, según el Estatuto de la Constitución, formo parte del Estado y soy su representante ordinario en la Comunidad Autónoma Vasca, tendremos algo que decir. Si no es así,



Amets ederrak

BERRIKI bete eta ospatu ditu Mitterrand-ek hamar urte Frantziako buru gisa. Lehendakari bilakatzean hitzeman zuen gizartea aldatuko zela bere eskutik eta justizia izanen zela Frantziaren jabe berria... Egiari zor diogu aitortzea gauzak asko aldatu direla bere gidaritzapean; berak egin ekin-tzak eta lortu dituen helburuak ez zituen inolaz ere eskuinak egingen. Erakunde ofizialak eta jakintsu independente ainitz ados izanen dira balantze hau egitean.

Langileria isildu da, sindikalismoa lokartu edo arras eri, po-brezia handitu eta hedatu; aberatsak askoz aberatsago ditugu eta sekulan baino furfuria gehiagorekin, kapitalismoa basatu zauku, espekulazioa errege bilakatu, lana kasik ahalgingarri langabezia gehi-tzearekin; instituzio alorrean aldaketak ildo beretik ari zaiz-kigu: poliziak gero eta gehiago erahilketa, arma eta dorga tra-fikutean sartuak dira, baita pro-senitismo munduan; politike-roek diru zikinarekin harrema-nak tinkatu eta emendatu di-tuzte, bere burua zurituz ondo-ren «amnistia» lege baten bidez;



justizia hil zorian dugu, edozein **XARLO ETXEZAHARRETA** jukutria kubritzeko prest dagoelarik; arrazakeria jabetzen ari estadoan, gutti edo aski, bakotxaren ahulezia baliatuz; lurra eta industria kanpoko aberatsen eskuetan erortzen ari dira; de-mokrazia antza pittin bat duten hauteskundearen deiari ere erantzun gero eta epelagoa emaiten dio jendeak; ederrena izan da dudarik gabe EEBBei jarraikiz Golkoan egin den gerla, dio-tenaren arabera aho batez onartu izan dena Frantzian.

POLITIKEROEN kezka nagusia da garai huntan: zertarako politikarako zuten interes izpia galtzen ari duten frantziarrek? ez al da «Inperio erromanoaren dekadentzia» usaina duelako gizarte hunek...

Eskuina itsu gintuen; ezkerre elbarri dugu. Ez, ez, ez, ez dugu nahi holako zibilizaziorik; ametsak eta itxaropena erahiltzen dituen gure haurren bihotzean.

y tratan de imponernoslo, apelaré a mi Parlamento para romper una baraja en la que, por trágala, se me intentan imponer las cosas».

Ez dirudi bada lituaniarren bidea denik Ardanzak proposatzen duena. Gehiago esango genuke katalandarra dela. Estatuko agintegune eta egituretan parte hartu, estatuko merkatuari eta Europa eraikizailari begira.

ERTZANTZAK Bizkaian atze-mandako amosal kargamentuak kritika batzuk sortarazi ditu polizia in-guruetan, ez bait du, xedera jarri arren, Bizkaia komandoa harrapatu. Ertzantzaren berri eta Estatuaren Se-gurtasun Indarren hedatze-aldegi-teari buruzko informazioa eskaini zuen Atutzak Gasteizko Legebiltza-rean.

Iparretarrak erakunde armatuak funtzionarien turismorako etxe-bloke bat behera bota du Bidarten, orain arteko bonbarik handienetako batez, Baionan presoen aldeko manifesta-zioa ospatu baino lehenxeago.

Euskadi Ta Askatasunari dagokio-nez suetena egonez gero «beraiekin hitzegiteko prest gaudela» esan zuen Lehendakariak, Haroko Goardia Zi-bilaren koartelean bonbakotxea lehertu baino egun batzuk lehenago. Aljerekoea ez dela errepikatuko esan zuen. «Hirugarren mahaia osatuz gero behin betirakoa izango da, eta garan-tia hori ez dagoen bitartean ez da osatuko».

ETAk ere, agiri baten bidez, elkar hizketarako «zinezko borondatea» erakutsi du berriro ere, nahiz eta «ne-kez erdietsi daiteke horrelakorik malgutasuna eta jestuak alde bakar bati esijitzen bazaizkio» esan duen.

Gauza bera gogoratu zuen Alcalde diputatuak HBren mitinean egindako agerpen ikusgarrian: «mesfidantza zirkulua hauesteko modu egokia bi alderdiek keinuak egitea da».

Iñaki Zubiondo

Bazterrak aspertu ditu hauteskunde kanpainak

Alderdi politikoek honez gero, esana dute esan beharrekoa. Datozen lau urteotarako asmoak adierazteko «betarik» izan dute. Kanpaina bukatzeaz, egindako inkestatxoak, alderdien arteko gerrak jendea aspertuxe duela dio.

MAIATZAREN hogeitaseiko hauteskundeetarako kanpaina ofizialki hasi zenetik —baita lehenagotik ere— etengabe ari dira ko-

munikabideak. Prentsa idatzia koaderno bereziak argitaratzen ditu egunero. «Hauteskundeak» titulutxo baten pean paratzen ditu

politikariek elkarri esan dizkiotenak, herrietako programak, mitinen egutegia eta beste hamaika gora behera. Normalean txoko aparta eskaintzen zaio gaiari: politika saileko lehen orrialdeak, erdikoak...

Irratiek informatiboen ondoren emititzen dituzte kanpainari buruzkoak. Eta, bestela ere, baita saio bereziak prestatu ere, goizean zein arratsean.

Telebistak, informati-

boen ostean, hamar minutuko tarteak egiten dituzte hauteskunde kanpainari.

Medioaren arabera, hainbat orrialde edo hainbat minutuko tarteak, eta hainbat pertsona bereziki hontarako lanean, «gaiak zer esanik» ematen duen bitartean.

Komunikabideak, egindako inkestatxoaren arabera, herritar arruntaren gogotik oso urrun dabil. Garrantzi handia ematen zaio alderdi politikoek elkarrekin duten etengabeko lehiari, «baina jendeak gero eta gutxiago axola du alderdi batek bestea zirkukatu eta lotsagarri izateari», mutik gazte baten ustean. «Militanteek bakoirik dute horrelako programarik ikusteko ezin horri buruzko orrialdeak irakurtzeko adorea. Osasartua dagoenak segitzen dituzte alderdi bakoitzaren planteamentuak eta gogonantzeko alderdiei egiten dien kritika», dio fabrikatzaile bateko langile batek.

«Gogaikarri bilakatu dira zorioneko hauteskundeak» adierazi du etxekoandre batek, «baina rrena da, datozenak ere



Diru eta jende asko mugitzen dute alderdiek propagandarako.



igoaltsuak izango direla, bauek aurrekoen antzekoak izan ziren moduan».

Batzuk, modu bitxian bada ere, eskertu egiten diote komunikabideek ematen dioten tratamendu berezia. Halaxe esan digu Injenieritza ikasle batek: «Egunkaria bartu, eta «bauteskundeak» titulutxoa ikusi bezain pronto, orrialde guzti horiek automatikoki baztertzen ditut. Lehenengo egunean erreparatu egiten diezu. Hirugarren egunerako ondo dakizu zer egin: begiak itxi eta orriok pasatu».

Ez dira komunikabideak jendea gehien nekatzen dutenak. Etxe guztietara heltzen dira alderdien gutunak, propaganda, hautagaien zerrendaren berri ematen duen orritxoa, pegatinak... Eta hori gutxi baltiz, kaleko bazterrak kartelez josita, megafonia... Era guztitako baliapideak erabiltzen dituzte alderdiek, kanpaina garaian. Hainbeste diru, kanpaina egiteko halako modua.

Modua edozein dela ere, zaila da kanpainari ihes egitea. «Mendi galduren batera joanez gero, ban



«Marketing» hitza osoa modan jarri ohi da hauteskunde bezperetan. Era guztietako baliapideak erabiltzen dituzte alderdiek kanpaina garaian.

seguro topatuko genukeen la programaren bat, pegatinaren bat, goxoki 'elektorale' bat... zernabi» komentatu du jubilatutak.

Orohar, herriko hautagaien zerrendak aurkezten dituztenean erreparatzen dio kanpainari jende gehienak. Bertako udalera nor hel daitekeen jakin nahi izaten du herritarrak. Gainera, «askotan barritu egiten zara. Gutxien espero duzuna, balako alderdiko

zerrendan!», dendari batek esan digunez. Beste gazte batek berriz, hala dio: «Nik nere alderdiak esaten duenari bakarrik erreparatzen diot. Bost axola besteen programa». Hala ere, gazte honek, nahiago luke bere alderdiak herri bertako ekimenari eta programari jaramon handiagoa egingo balio.

Beste emakume heldu batek eritzi dionez, «Inte-resgarria iruditzen zait alderdi bakoitzak prestatu

duen programa ikustea. Herri guztietan dago zer konpondua. Bertakoei kasu egiten diet, edonori. Hautatu ahal izateko jakin behar izaten da zer dioen bakoitzak. Gainerakoan, Arzalluz, Garaikoetxea, edo dena delako buruak zer esango duen telebistan, egia esanda, ez nau gehiegi kezkatzen. Haiei ez bait zaie ezertarako axola nere herria».

Garbiñe Ubeda

Baztan: Unidad Baztanesak turismoan du jarria esperantza

Unidad Baztanesa-k du gehiengoaz Baztanen. UPN edo erregionalisten inguruko talde independente honek, turismoa indartuta egin nahi dio aurre Europako Merkatu Bakarrak abeltzaintzari egingo dion kalteari.



Baztan bailara hamabost herrik osatzen dute. Elizondo, udalerri bakarra, argazkian.

EZAUGARRI bereziak ditu Baztan aldeak, udalari dagokionez. Hamabost herri dira bailaran: Elizondo, Almandoz, Anitz, Arizkun, Arraioz, Azpikueta, Berroeta, Ziga, Elbetea, Errazu, Gartzain, Irurita, Lekarotz, Maia eta Oronotz. Udalerria, berriz, bakarra: Elizondo. Gainontzekoak Auzo modukoak dira, autonomiarik gabekoak.

Alkatea eta beste hamabi zinegotzi dira udalean. HBk

bi zinegotzi ditu, Batzarre-EE-EA koalizioak hiru eta Unidad Baztanesak zortzi.

Zinegotzi eta alkateaz gain, hamabost herriek ordezkari bana dute udalean. Bi urtez behin aukeratutakoak hauetxek.

Gobernu batzordea, alkateak eta beronek aukeratutako bost zinegotzik osatzen dute. Ia astero biltzen dira seiak. Plenoak hilean behin egiten dituzte.

Bestalde, Baztan lau koarteletan banatuta dago, bakoitzak bere arduraduna du. Baztango batzarre nagusian 12 zinegotziak, al-

katea, lau koarteletako arduradunak eta hamabost herrietako ordezkariak daude.

Batzorde informatibo honek landen berri ematen du. Garbiketak, esplotazioak eta mendiari dagokion oro zaindu behar izaten du. Ezin du, ordea, gauza handirik egin Nafarroako gobernuaren onespenez gabe.

Baztanek 386 km² ditu. Lurraldearen %80a komuna izaki, eta abeltzaingoak ekonomikoki ezer baino garrantziatsuago izanda, lanik handiena mendi batzor-

deak ematen dio udalari. Lau urteotan, larreak egotea, garbitzea eta ongaitzat botatzea izan dute batzordeak zereginetako bat.

Gaur egun, Europa etorri diren subentzioak erela eta, hobeto dakite zenbat abere dagoen Baztanen. Horren arabera erabakitzen dute zenbat larre gehiago txukundu behar den.

Insignis pinua margina egin dute erabat. Bestalde, arbolak, gaztainak, harriak eta pagoak landatzen dituzte. Alkateak esan digutenez, «mendiak etekinak sortu zizkion udalari lehen

Orain, berriz, udalak dirutza bandia jarri behar du mendia mantentzeko. Baina inbertsio ona da hori. Etengabe daude 16 bat pertsona mendia zaintzen, udalaren aginduz.

Hirigintzari dagokionez ez da aparteko arazorik izan herrian. Etxebizitzarekin badute arazorik, leku guztietan bezala, baina ez larririk. Duela gutxi, udalak inkesta bat egin zuen hama-bost herrietan, babestutako etxebizitzarik zenbat behar zen jakiteko. Inkestaren arabera asko behar dira, baina Javier Elizalderen ustetan, «inkesta gaizki egin dago. Beharra bada baina ez bainbestekoa». Oraingoz, premiarik handienak itenbidea izan dezan, herrietan dauden eskolen etxebizitzak egokitzea erabaki du udalak. Inkesta berriro egiten ari dira.

Kultura eta hezkuntzari dagokionez, areto baten premia da nabarmenena. Zinemarik ere ez dago Elizondon bertan. Kultur ekintza handiak egiteko, eta jendea erakartzeko, areto baten beharra dago.

Kirolari dagokionez, duela hiru urte eraiki zen kiroldegia Elizondon bertan. Piszinari ateratzen zaio probetxurik handiena.

Europako merkatu baka-
rrak beldur piska bat eragin du Baztanen. Abelazkuntzak ez du horrenbesteko etekinik emango behin Europan murgilduz gero. Hori itenbide gisa, alkateak turismoa indartzea proposatzen du, eta horretan ari dira. Lehenengo kanpainari ekin diote. Bestalde, base-
rriak bisitetarako egokitzen ari dira. Baserriko oilaskoa babarrunak edo baserriko jakiak eta logelak turismo-
rako aprobetxatzeko modua egiten ari dira ●

Javier Elizalde Baztango alkatea, UBren izenean:

«Alderdi politikoen siglek kalte egiten diote udalari»

ARGIA. Ikastola dela eta, saltsaren bat izanda Baztanen. Zer eritzi diozu ikastolari?

J. ELIZALDE. Hezkuntza mailan, oso inportantea da ikastola Baztanen. Orain urte batzuk, Nafarroako gobernuak ez zion diru-laguntzarik eman nahi izan, eta udalak hartu zuen bere gain. Munizipala da, beraz. Ikastolakoei eskatzen zuten lokala erosi zuen udalak, eta bertan jarri ziren. Ez daude ongi, egia esan, dauden lekuan. Jolaserako leku gutxi dute.

Oso gogoko dut ikastola. Fundatzaileetarako bat naiz. Baina ikastolak asko banatu du herria. Ez ditu herritar guztiak lagun. Hala eta guztiz ere, aurrera doa.

A. Zer da udalaren gauzarik okerrenea?

J.E. Okerrenea ahaztu egin nahi dut. Nahiago dut onekin bakarrik gogoratu. Tira, nere ustez txarrenea, udalean alderdi politikoak jardutea. Eta are okerragoa, Baztan bezalako herri-
ketan. Nere ustez, pertsonak behar ditugu, inondik ez alderdien siglak. Edonori siglaren bat atzetik jarritz gero, pertsona horrek balioa galtzen du. Ez nioke horri botorik



emango. Alderdien siglek kalte egiten diote udalari. Udala politizatzeak harremanak eskasten ditu. Hemen elkarren ondoan bizi gara. Denak gara familia-koak edo lagunak. Politika mailako haserreak pertsona mailakoak bilakatzeko dira.

Udala profesional batek gestionatu beharko luke, ekonomilari batek. Eta honek aldamenean herriak aukeratutako pertsona beharko luke, ildo politikoaren berri emateko.

A. Denetan onena?

J.E. Herriaren ordezkari izatearen ohorea.

A. Egiteko denborarik eman ez duenik?

J.E. Turismoari gabe gaude ia. Dirua emango duen turismoan inbertitu nahi dugu. Jada, ari gara lehenengo kanpaina prestatzen. Europan eza-

guna da Santiagoko bide-ko Baztango paseoa, baina Estatu espainiarrean marginatu egin gaituzte. Hori ez da bat ere bidezkoa. Baztango bidea inportanteenetariko bat bait zen. Hori da erreibindikatu nahi duguna. Bost alternatiba prestatu ditugu honen inguruan, oinez zein bizikletaz egiteko. Baztanen oso paraje politikoak ditugu, eta 400dik gora monumento megalitiko. Baserrietako turismoa ere bultzatu nahi dugu.

A. Maiatzaren 26ko hauteskundeetan atarian gara. Zer etorkizun ikusten diozu Unidad Baztanenari?

J.E. Ez dut uste orain arteko emaitzak gehiegi aldatuko direnik. Igoaltsu geratuko da botoen kopurua eta banaketa, nere ustez.

Garbiñe Ubeda

E Z P A L A K



■ ISIDRO MONZON MILITANTE HISTORIKOA HIL DA

BAIONAN, maiatzaren 15ean hil zen Isidro Monzon, bihotzekoak emanda, 83 urte zituela. Militante historikoa, Bigarren Errepublika garaian Eusko Alderdi Jeltzaleko partaide aktiboa izan zen. Kapitain gisa aritu zen gerra garaian militar frankisten altxamenduaren kontra. Geroztik Amerika eta Europako hainbat herritan ibili zen erbesteratuta, eta horietan Euskadi Ta Askatasunako errefuxiatuekin elkartu zen. Bere anaia Telesfororen antzean, Isidro Monzon hirurogeigarren hamarkadan utzi zion Eusko Alderdi Jeltzaleko militante izateari. 1977ko amnistiarekin, Isidro Bergarara bueltatu zen eta Herri Batasuna alderdiko aktibitate politikoan murgildu zen. Hil zenaren berri jakin bezain pronto, politika eta kultura munduko jende askok azaldu ditu doluminak. Jose Luis Elkoro Bergarako alkateak, halaxe adierazi zuen: *«Isidro Monzon izan da denontzat. Telesfororen itzalean, bizitza osoan izan da gudari»*.

■ EHUN INTSUMISO GOBERNU MILITARRETAN

KEM eta «Kakitzat» kolektiboek antolatuta, ehun intsumiso bildu dira Euskal Autonomi Elkarte hiru gobernu militarretan, Nazioarteko Kontzientzia Eragozpenaren eguna ospatu asmoz. KEMeko eledunak adierazi duenez, *«bamaika intsumiso dago preso Estatu espainiarrean»*, eta PSE-PSOeri zer edo zer egin dezan eskatu diote. Manifestaldian parte hartu zutenek armadaren eta zerbitzu militarren kontrako pankartak zeramatzaten, eta intsumisoen aldeko esloganak bota zituzten. Emakumeak armadan sartzea gaitzetsi zuten eta Madril eta Tenerife bi euskal intsumisoen kontra egingo diren epaiketen kontra azaldu ziren. Gasteizen hogeitamar emakume jo zuten euren burua intsumisotzat Arabako Gobernu Zibilean.

■ AUTODETERMINAZIOA- REN ALDEKO ERREKURTSOA

EUSKARIAK Epaitegi Konstituzionalari errekurtsua aurkeztu dio Eusko Legebiltzarreko autodeterminazioaren aldeko inizatibari ezezkua emateagatik. Euskariak, Eusko Legebiltzarreko Estatu espainiarren autodeterminazio eskubidea eska ziezaien lege proiektu bat aurkeztu zuen apirilaren 7an, baina proiektua ez zen onartu. Euskariak aditzera eman zuenez, *«alderdiek egiten dituzten inkestek ere, Euskal Herrian gehiengo autodeterminazioaren aldekoa dela adierazten dute. Ez dugu ulertzen nola gerta litekeen herriaren eta instituzioen artean horrenbesteko etena»*.

«Euskaldunek benetan miresten badituzte bainu berkiek egiten dugun lan misiolariok egiten duguna frogatzeko modurik egokiena gu bakean uzten da, eta zeuron artean konpondu beharreko gauzetan gu ez nabastea. Horixe da bazter baretan aspaldian ikasi dugun gauza».

Laboa monsinorea.
El Correo Español,
1991-V-16.

«Arzalluzek ETA EA/ren seme historikoa dela abuztu».

Fernando Buesa.
Egunkaria, 1991-V-16.

«Ez da komenigarriena EAJ-PSOE bitzarmena errepika dadin, baina ez da birukoitza ere».

Leopoldo Barreda.
El Mundo, 1991-V-16



G O R D E T Z E K O A K

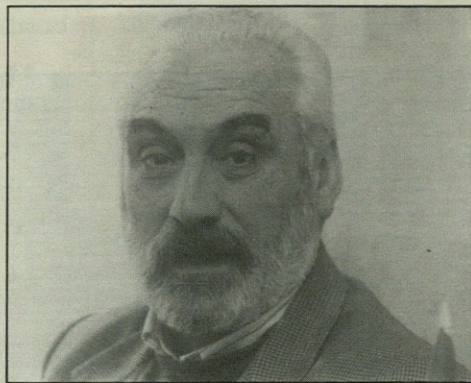
DUFOURG INSPEKTOREA ETA-RI BURUZ MINTZO ETB-N

EUSKAL Telebista mintzatu berri da Dufourg «Renseignements Generaux»-eko inspektore ohiarekin. Dufourg inspektoreak «Manipulazio sekzioa, antiterro-ristotik Douce kasura» izeneko liburua idatzi du. Parisen argitaratuko den liburu honetan, luze hitz egiten du ETA eta GALi buruz. Dufourg inspektoreak polizia frantseseko goi karguak inplikatzan ditu GALen ekintzetan. Euskal Telebistak, aurki nonbait, «Hemen eta munduan» saioan kaleratuko du liburuaren egilearekin izandako solasaldia.

K A R T A J O K O A N

en bido...

...ordago!



JOSE ANTONIO URBIOLA

Jelkide nafarrak sintzeritate handia erakutsi du «Euskaldunon Egunkaria»-k egindako galderei erantzuna emateko garaian. Jose Antonio Urbiolak bere usteak zintzurrera heldu zaizkion bezala bota ditu. ETA, terrorismoa ez, baizik eta «borroka armatua». Euskal presoak preso politiko ote diren galdetzean, hark baietz. Zazpi urteko etenaren buruan, Euskal Herrira, eta politika mundura heldu da berriro. Sona handiko itzulera EAJren lehendakariagaiak egin duena. Baina, HBren izenean Nafarroako Parlamentuko lehendakariordea izan zenak ez du oraindik ikasi Arzalluzen alderdiko kidea izatea zer den ●

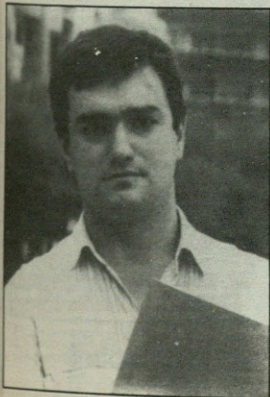


XABIER ARZALLUZ

Jeltzalerik jeltzaleenak ondo daki hotzak berotzen eta beroak epeltzen. «ETAren biolentzia, borroka armatua, terrorismoa, nork bere erara bataia dezala, fenomeno bera izango bait da izen bat edo beste jarrita», erantzun du Urbiolaren hitzek sortutakoa baretu nahian. «Egunkaria»-ko kazetariak hitzak testualak zirela frogatu zuen jendaurrean. EBBko lehendakariari, ordea, bost axola zaizkio ebidentziak. Airoski bota zuen «Egunkaria»-z ez dela «bat ere fido». Arzalluzek «Egin» irakurtzen du. Eta «Egunkaria» eta ARGIA sekula» irakurri gabe ere, prestu asko beti hirurak zaku berean sartzeko. Ondotxo bait daki musean ●

«Badakit gatazka honetan bakerako bidea izan daitekeen guztian laguntzeko prest dagoela Laboa, beharrezko baldintza objetiboetan, eta beharrezko diren baimenekin. Horregatik argitaratu genuen bere laguntza eskatzen genuela gatazka honek irtenbide zibilizatua izan dezan».

Jonan Fernandez Egin, 1991-V-17



Israel berearekin atera da

ORAINDIK ezin liteke esan argi eta garbi Ekialde Hurbilean zer gertatuko den, baina bai esan liteke oraingoz bederen Israel ari dela nagusitzen negoziazio zurrumbilo hartan. Dagoeneko bake konferentziaren presatauntza gisa konferentzia txiki bat antolatu dute Bakerrek eta Shamirrek. Bertan izango dira Israel, SESB, EEBB eta, jordaniar eta palestinar ordezkariak. Ez dira izango, ordea, ez Siria, ez OLP eta ezta NBE ere.

Azken erakunde hau izan da, hain zuzen ere, negoziaketaren ardatzetarikoa eta azkenean Israelen jarrera garaitu da. Israelek ez zuen nahi «inposaketarik jarriko dizkigun erakunderik» eta dagoeneko, israeldar

ren esanetan, «NBE nahiko saiatu ohi da inposaketekin». Jarrera horrek eraginda Siria geratu da lehen prozesu honetatik kanpo, eta Israleko Atzerri Ministeritzaren zuzendari nagusia den Rubén Merjorrek dioen bezala, «Siriaren parte hartzea ezinbestekoa da, batik bat gerraren ondoren arabiarren artean eta zonalde osoan bere protagonismoa berreskuratu eta gero».

ISRAELEK lehen fase honen akordioen bermatzaile gisa bakarrik onartuko luke NBE, hots, amaieran. EEBBek ere, alderantzizkoa iruditu arren, ez dute begi txarrez ikusten prozesuaren hasiera, jakin dakitelako

geroago herrialde arabiarren txanda izango dela, eta PAE (Palestinaren Askatasunerako Erakunde) ere, nahiz bezala, kanpoan geratu delako. Israeldarrek, finean pakearen zutabe garrantzitsuenak baztertu dituzte, hots palestinar herriaren autodeterminazio eskubidea eta berorren gaitasun borrokatzen duen PAE.

Beste ardatzetako bat lurralde okupatuetakoa da, borondate onaren lehen seinale gisa funtzionatu behar ko lukeenak. Eta hortaz, arrastorik ere ez zaio ikusten Israeli. Ezta gehiagorik EEBBei ere, nahiz eta haserreak eragin bide dituen estatu bien artean. EEBBek beste askotan jokatzeko duen bezala jokatu balute, Israelek beste



Yitzhak Shamir pozik ageri da, eta EEBBei ere ez zaie gaizki atera lehen urrats hau.

jarrera bat erakutsi beharko luke. EEBBk NBEetako 242 eta 338 erre-soluzioak (horien arabera Israelek lurralde okupatuetatik atera behar du) onartu zituzten 1980an. Baina onarpenetik ez da iragan, eta ez da hori bere jarrerarik ohizkoena, duela gutxi izandako gerra dugu horren azken adibidea.

Bestalde, berriro geratzen da age-rian NBE bera. Duela hilabete batzu ez zen besterik entzuten, horrela komeni zen, eta EEBB eurak enkar-gatu ziren sigla horiek ematen duten legimitatea lau haizetara zabaltzeaz. Oraingoan, aldiz, Camp Daviden ere NBERik egon ez zela aipatu behar izan du Bakerrek. Nahi denean eta nahi denerako erakundea dugu NBE.

JUGOSLAVIA aldera abiatuz ge-ro, gauzak gero eta okerrago daude lehendakaritza kolektiboaren esta-

— Estatu Batuentzat nahi denean erabiltzeko eta nahi denerako dugu NBE ●

tuari. Espero zen bezala serbiarrek ez dute Mesik kroaziarra onartu eta ho-nek estatuaren banaketa areagotu besterik ez du egin. Milan Duncan Esloveniako lehendakariak mehatxu gogorra bota zien serbiarrei: edo onartzen dute Stipe Mesic ala serbiar blokekoak ez diren lau errepublikek (Eslovenia, Kroazia, Bosnia eta Ma-cedoniak) beste federazio bat osatu-ko dute. Serbiarrak nagusi diren Ju-goslaviako armadak ez luke inoiz ho-rrelakorik onartuko, baina Serbiarrek ere ez dute itenbide errezik. Okupa-zioz iraun beharreko erregimen edo gobernuak ez luke izango bizitza luzeegirik, bai barne presioagatik eta baita nazioartekoagatik ere. Serbia-rrak emandako estatu kolpe bigune-tik nola atera, hortxe dago lehen koxka.

Lukas Martinez

MUNDUA EZ DA BOROBILA

Egi hutsa (*The simple truth*)

DUELA bi aste izentitulu honekin eta Nazioarteko Gurutze Gorriaren borondatez, ehundaka milioi pertsonek bost or-dutako kontzertu pop-ockero «solidario berri bat ikusteko aukera izan genuen. Nik ez dakit zergatik baina sintomatiko iruditu zitzaidan nire gustoko talde eta abeslari erakargarrienek (P. Simon, P. Gabriel, Sting, S. O, Connor...) beste eskenatoki desberdinetatik parte hartu zutela. Agian niri gertatu zitzaidan bezala, eskandalu eta lotsagabekeria iruditu zitzaizen ere Lon-dreseko Winblendon Arenan zeuden kantari eta talde batzuen portaera friboloa.

GOLKOKO gerraren ostean Hego-Iparra binomioaren ebi-denziak estaliezina dirudi. Hori da egi hutsa. Ez da asunto makala. Telebistetatik egune-roko, albisteetan jaurtikitzen dizkiguten irudiak ez dira gau-za berriak. Kurdistaneko he-rriaren pairamenak eta buru-jabetasun eza historikoak dira. Afrikan zehar dabilen gosetea ez zaigu ezezaguna egiten. Bangladesh estatu berria dugu.

Hogeit urte besterik ez dauka. Baina Georges harrisonek herri txiro honen aldeko jaialdia antolatu zuenetik, izen honek bi-zimodu latz eta pobrezia ekartzen dizkigu gogora.

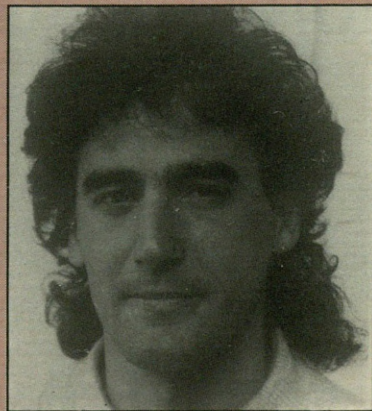
XIX. mendean makinismoa eta industrialismoaren ondorio sozio-ekonomiko gogorak bideratzeko, hau da langile, ema-kume eta umeen lan eta bizi-baldintzak hobetzeko eskaintza desberdinak plazaratu ziren. Limosnak, falansterioak, legedi berriak eta saio iraultzaileak.

GAUR egun, Mendebalde eta Ipar Hemisferiotik soluziobide diferenteak planteiatzen dira. «Tu donativo para refugiados en la guerra del Golfo en la cuenta UNICEF en el Banco Bilbao Vizcaya». Edo Winbledonen eskatzen zen bezala 1.000 pezetako limosnatxoa.

Bide guztiek Hegoaldera eramaten gaituztenez nik nahiago nuke elkartasunerako mezu eta proposamen politiko berriak entzutea.

Noizko kudistan libre eta independentea eta Bangladesh edo Etiopiaren beto eskubidea Nazio Batuetan?

Egi eta moral bikoitzaren mezua ez da bidea.



IÑAKI BARCENA

Urtarrila aldera burutuko du erreferenduma

Sahararen autodeterminazioa: etorkizun askearen ilusioa

Hemezortzi urtetako gerraren ondoren, Mendebaldeko Saharak bere etorkizunaz erabaki ahal izango du datorren urtarrilean. Marokkok ere ez du beste irtenbiderik, Polisarioa ezin menperatuta, gero eta porrot ekonomiko larriagoan erortzen ari bait da. Horrexegatik onartu du erreferenduma Hassan II.ak. Onarpena garaipenaz duen segurantzatik datorrela aipatu da, eta egia da trikimailuetan maisu den erregeak, oraingorako ere esku artean zerbait gorde dezakeela.



Polisario: «Gure garaipena Marokkok ez irabaztea da».

IAZKO apirilaren 27an NBEko Segurtasun Kontseiluak, Mendebaldeko Sahararen bake plangintzaz txosten bat aurkez zezan eskatu zion Pérez de Cuellar Idazkari Nagusiari. Segurtasun Kontseiluak urtebete beranduago onartu egin du plangintza hau, ahobatez, apirilaren 22an. Martxan jar dadin, Batzarre Orokorrak plangintza aurrera eramango duen indarraren aurrekontuak onartu ditzan besterik ez da geratzen. Indar hau MINURSO deitzen da, hots, Mendebaldeko Sahararen Erreferendumerako Nazio Batuen Misioa.

MINURSO Perez de Cuellarrek izendatutako Ordezkarik Berezikiak zuzendu-

ko du. Dituen talde eta funtzioetatik garrantzitsuenetakoa nortzuk bozkatu ahal izango duten zehaztea izango da, eta horren ardurak Identifikazio Batzordeak bizkar izango da. Bozketaren oinarria Estatu espainiarrak 1974ean burututako errolda da eta bertan 74.000 pertsonak dute botu eskubidea. Horiez gain, Identifikazio Batzordeak horien saharaiar legez onartutako 18 urtetik gorako guztiak bozkatu ahal izango ditu (nahiz eta orain Sahararen lurraldeetan egon ez).

D Egunak

Aurrekontuak onartu eta hamasei astetara Identifikazio Batzordeak bere lan amaituta izan beharko du eta botoemateen zerrenda ezagutaraziko dituzte (bukaera aldera). Ondoren, Egunak transizio fase hasiera emango lioke, eta ondoren erreferenduma emaitzak publiko egin eta irauengo duen. Aldi berean, suetenaren eguna da.



Egun Marokkok dituen 180.000 soldadutik 65.000 besterik ez dira geratuko Saharan. Polisarioaren 10.000 gerrilariak ere leku zehatzetan bildu beharko ditu NBEko indarrak. Indarrak leku zehatzetan kokatu ondoren preso politiko eta

duma bera dira. D Egunetik 26 bat astetara MINURSOren indarrek Saharatik alde egingo dute. Gauzak behar bezala bilakatzen badira, erreferenduma urtarila inguruan burutuko dela esan liteke, alabaina egutegia NBEko Ordezkarri berezia-

teratsaten zaiola, zenbat eta prestakizun gutxiago, are aldekoagoak izango bait dira emaitzak. Hala ere berorren iraupena ez da laburra baina aurrekontua, ordea, bai da txikia denbora iraupen horretarako. Marokkoren gola izan omen da.

Nazio Batuetako inguru diplomatikoetan zalantza handiak daude Marokkoren onarpenaz. Hassan II.ak eta bere kontseilari eta Saharako ministroak egindako adierazpenak ere ez dira oso errespetagarriak. Lehenak, martxoan bere erregeztaren hirugarren hamarkadaren urteurrenean, erreferendumak Sahara Marokko dela baieztatzeko besterik ez duela balio, baieztatu zuen. Ministroak, ordea oraintsu aditzera eman duenez, *«Mendebaldeko Sahara Marokko da, hantxe gaude eta hantxe ge-*

Erreferendum prozesuaren fase garrantzitsuenetakoa errefuxiatuen itzulera izango da.

■ Udarako identifikazio batzorde batek zehaztuko du jada nork ahal izango duen bozkatu erreferendumean ●

gerra gatibuak aske geratuko dira.

Ondorengo urrats garrantzitsuenak errefuxiatuen itzulera (D Egunetik 17 astetara bukatuta egongo da), hiru astetako erreferendum kanpaina (D Egunetik 17. eta 20. astea bitartean), eta hiru egunetako iraupena duen erreferen-

ren kontrolpean izango da, eta honek erabateko ahalmena du faseak luzatu ala mozteko.

Prozesu guzti honek 200 milio pezetako aurrekontuak ditu, NBEk Namibiako erreferendumerako erabaltakoaren erdia. Aipatu izan da Marokkori erreferendumerako denbora txikia in-

ratuko gara».

Marokkoko alderdi garrantzitsuenak, bestalde, erreferendumaren aurka agertu dira asaldatuta. Jokaera gogorrena HIBS (Herri Indarren Batasun Sozialista) eta Istiqlal alderdi nazionalistetatik dator. Subiranotasun nazionalaren aurkako erasotzat hartzen dute erreferenduma eta Hassanen aurkako bikotea osatu dute. Komunistek ere ez dira askoz atzerago geratzen eta zera diote Al Bayán egunkari komunistan: NBEko Kontseiluak marokiarren esanak ere kontutan hartu beharko lituzkeela, eta Polisarioa delikuentzia maila handiko taldea dela.

■ Polisarioak garaipenaren segurantz osoa du, nahiz eta ezin duen izkutatu Hassan II.ak gorde dezakeenak eragiten dion beldurra ●

Frente Polisarioak bere aldetik irabaziko duenaren segurantz osoa du, nahiz eta ezin duen izkutatu Hassan II.ak gorde dezakeenak eragiten dion beldurra. Maila honetan Marokkok jokaldi ia bakarra erabil dezake, Identifikazio Batzordeak aspalditik Saharara eramandako kolonoetatik asko saharaiartzat hartzea alegia. Polisarioko ordezkarien esanetan, aldiz, konfidantza dute prozesuaren garbitasunaz, eta beraz baita erabateko garaipenean ere.

Xabier Letona

Mohamed Salem, Frente Polisarioko ordezkaria Euskal Herrian

«Garbi jokatzeko bada»

Mohamed Salem Dahak urtebete darama Euskal Herrian, eta aitortzen digunez berotasun eta elkartasun handia topatu du hemen, «estatu mailan dagoen elkartasunik biziena», dio berak. Irrifartsu ageri da bere herritik datozkion notiziekin eta haien berri ematen digu patxadaz. Erreferendumaren onarpenaz pozarren eta irabaziko duten itxaropen guztiaz, Polisarioak eta orohar saharaiarrek egiten duten balorazioaz mintzo zaigu.

ARGIA. Zein balorazio egiten du Frente Polisarioak erreferendumaren lorpenaz?

MOHAMED SALEM. Lehenbizi espainiarren aurka eta gero Marokko eta Mauritaniaren erasoaren aurka, 1973tik daramagun borrokaren emaitzat jotzen dugu erreferenduma. Gure etorkizuna modu librean erabakitzeko ahalmena ematen digu. Finean, Polisarioak irabazitako guda diplomatikoa da.

A. Asko hitz egin da Marokkok erreferenduma onartu badu irabazteko ziurtasunazegin duela. Ez diozue beldurrik Hassan II.ak eskuartean gorde dezakeenari?

M. S. Marokkok ez du onartu erreferenduma jakin

badakielako irabazi egingo duela, nazioarte mailako exigentzia delako onartu du. Eta batik bat EEBBek eta Frantziak egin dizkieten presioengatik. Horrez gain Marokkok ezin zuen jarraitu Saharako gerrarekin: barne arazo sozial eta ekonomiko larriak ditu, 25.000 milioi dolarreko (bi bilioi térdi pezeta eta bilioi erdi libera gutxi gora behera) kanpo zorra duen Hirugarren Munduko herrialdea da... Saharako gerrak bakarrik bi milioi dolar jaten

■ «Gure garaipena eurek gerra ez irabaztea eta erreferenduma lortzea da» ●

dio egunero, 2.500 kilometroko harresia eta 185.000 soldaduko armada bertan mantentzen. Beraz, gerrari eustea ez zaio berriz ere samurra ekonomia lortzeko jota duen Marokkori.

Aspaldi konturatu zirela ezin zutela gerra irabazi eta orduan beraientzat erabakirik ohorezko itenbidea bilatu zuten. Guk ere ezin genuen gerra irabazi, baina gure garaipena eurek gerra ez irabaztea eta erreferenduma lortzea da. Ez dugula beldurrik erreferendumari, nahiz eta badakigun ahalik eta azpijoku gehien egiten saiatuko dela. Konfidantza dugu NBERengan eta erreferenduma garbi burutuko dela, eta hori horrela izan behar du garaipena, ziur, gurea da.

A. Erreferendumaren oinarria 1974ean Espainiako burututako errolda da baina hori ez da erreferenduko egungo saharaiarren populazioa kontutan hartzen gero.

M. S. Bai, hori izango da oinarria eta guzti horiek bozkatu ahal izango dute. Baina horrez gain, saharaiarrek nortzu diren aztertuko duen NBERen bultzorde bat ere izango da eta honek saharaiar moduan ezagutzen dituzten guztiek ere bozkatu ahal izango dute. Beraz, uste dut erabakia da hori dextente handi duteela; bai 1974koa bai

irabazi egingo dugu



Salemek, Polisariok Gasteizen duen bulegoan dihardu lanean.

to egin zelako eta bere baitan saharaiar guztiak ez dituelako hartzen, eta baita hazkunde demografikoa handia izan delako. Munduko edozein lekutan dagoen saharaiarrak bozkatu ahal izango du batzorde honek horrela eza-gutzen badu.

Saharaiarrak ondo eza-gutzen dituzten pertsonak daude batzorde horretan

(NBE, Afrikaren Batasunera-ko Erakundea, espainiar-ak...) eta ondo egingo delakoan gaude. Gure bel-durrik handiena batzorde hau engainatzen saiatuko direlakoan dago. 200.000 kolonotik gora eraman dute Saharara eta saiatuko dira horiek saharaiar moduan pasa erazten. Baina —eta hori gure alde dago— horietatik inor ez dago

1974ko erroldan.

A. Agintariez gain, *Marokkoko populazioak nola ikusten du Sahararen arazoa? Baduzue laguntzarik bertatik?*

M. S. Marokkon ezin daiteke esan Hassan II.aren aurka egon litekeen ezertxo ere ez. Bera da jaun eta jabe han, bera da Jainkoaren ordezkaria lurrean eta

aurkako zerbait esanez gero gartzelara zoaz. Serfaty marokkiar ospetsuak «Gora Errepublika Saharaiarra» oihukatu zuen behin epaiketa batean, gure alde agertu izan da beti, eta gartzelan dago. Marokkoko benetako oposizioa kanpoan dago eta horiekin badugu harremanik. Gurekin hitz egingen dutenean konturatzen dira herri bat garela eta gure nortasuna dugula.

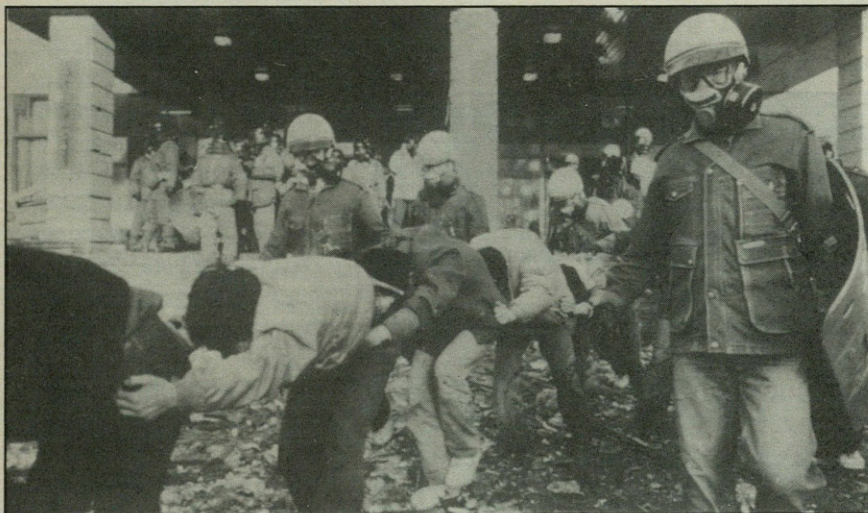
Marokkoko herritarrei dagokienean guztiz engainatuta daude. Beti esan izan zaie Sahara Marokkoren lurraldea dela eta marokkiarrek bertan topatu ahal izango dutela lana, etxebizitza eta ez dakit zenbat gauza... finean, bertan ehortziko dituztela beren miseria guztiak.

Marokkiar askoren ametsa «Marokko Handia» da. Beraientzat Mauritania guztia, Algeriako zenbait lurralde, eta Senegal ibairaino dagoen guztia Marokko da. Istiqlal alderdi nazionalista eta beste marokkiar askoren ametsa da, inoiz beteko ez den ametsa noski, baina arazoz jositako herria elikatzeko balio duen ametsa.

Xabier Letona

HISTORIA ETA GERO

Amaitu da Historia. F. Fukuyama, 1989



■ JAIALDI BATERA JOATEGATIK GARTZELARA

HEGO KOREAK bizi dituen larrialdiak direla eta Justizia Ministroak ikasleen alimoak baretzeko zenbait neurri hartuko ditu. Euren artean Im Sukyong neska gazteari bere gartzela zigorra gutxituko dio. Im Sukyong Hego Koa-reako garteletan dago 1989z geroztik. Bost urtetako gartzela zigorra jarri zioten 1989ko udaran Ipar Koreako gazte ihardunaldi batzuetara joan zelako.

■ GERRY ADAMS NEGOZIAZIOEN GAINEAN

HORRELA komentatu zituen Sinn Feineko Gerry Adamsek, alderdiko lehendakaria eta diputatuak, katoliko eta protestanteen artean Ipar Irlandan burutzen ari diren negoziaketen geldiunea: «Negoziaketek aurrera jarrai dezaten nere alderdiko egoitza eskaintzen dut leku alternatibo moduan. Partaide guztiek merezi duten

errespetua dela eta, errefreskoak Irlandako ur minerala eta laranja zukua izango dira. Noski, gure proposamena onartuz gero, eta Dublin eta SDLPren (katoliko sozialdemokrata) tradizioari jarraiki, eguneko gaiordena unionistek jarriko dute».

■ PETER ARNETT ETA ALFONSO ROJO

EZAGUNA da Peter Arnett CNN telebista kate estatubatuarraren kazetariak, Golkoko gerran Bagdaden zegoenean, ez ziola utzi CNNren telefonoa erabiltzen «El Mundo»-ko Alfonso Rojo kazetariari. Lehen ere Arnettek eman zuen konpetitibitatearen arrazoi eta oraintsu berriro ateratu du gaia: «Hau oso mundu konpetitiboa da, eta CNNk ez dio zergatik lagundu behar ezer gutxi den eta xentimorik ez duen egunkariari. Zergatik ez zuen gastatu egunkari horrek 60.000 dolar (sei milioi pezeta eta 300.000 libera inguru) sateliteko telefono ekipa batean?».

E L E M E L E



«Gogoan dut baurtzaroen sovietar propagandak 'euskal terroriste' biltz egiten zuenean, baina euskaldunen altxamendua berak indarra ematen zigan. Beraz, zuen independentziaren aldeko borroka da eman diezagukezuen laguntzarik handiena».

Dainis Ivans, Letoniako lehendakariordea.

«Bide konstituzionala erabilita bakarrik lor dezake Armeniak independentzia».

Levon Ter-Petrosian, armeniar legebiltzarreko lehendakaria. «Ez dut ikusten nola egin dezakeen aurrera bake prozesuak. Sin barik, zeinak Golkoko gerraren ondoren, arabiar munduan bere eragina berreskuratu duen».

Ruben Major, Israelako Atzerri Ministeritzako zuzendari nagusia.

«Europak ebangelizazio berria behar du. Bertan zibilizazio materialista berria eraiki nahi duen mugimendu ateoa hedatzen ari bait da».

Juan Pablo II aita santua.

O I H A R T Z U N A K

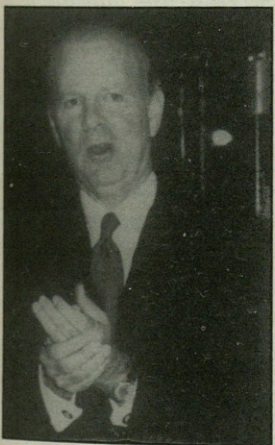


«KGBk balore sovietaarrak defendatuko ditu, borietatik garrantzitsuena Batasunaren integritatea».

Vladimir Kriuchkov, KGBko lehendakaria.

«Alde guztiek garbi ikusten dute bakea Israel eta arabiar herrialdeen elkar hizketa zuzenetik etorriko dela, eta bake konferentziak hori bultzatu behar duela».

James Baker, EEBetako estatu idazkaria.



«Ez dut ikusi independentzia ala okupazioaren artean bigarren hau aukeratzen duen herririk».

Brahim Hakin, RASDeko enbaxadorea Aljerian.

NBE-KO POPULAZIOAREN TXOSTENAREN DATU LARRIAK

NAZIO BATUEK aurtan atera duten munduko populazioari buruzko txostenak nahiko datu larri eta kezagarriak azalerazten ditu. Hemendik eta hamarkada batera munduko populazioak gaurko 5.400 milioi pertsonatik 6.400 milioira pasatuko da, eta 2050ean 10.000 milioi pertsonara irits liteke. Orain bezala, hazkunde demografiko honek batik bat Hirugarren Munduari eragingo dio. Europan (%0,2) eta Estatu Batuetan (%0,7) urteroko hazkunde demografikoa %1era iristen ez den bitartean, Hego Amerikan %2 da eta Afrikan %3. Datu positibo moduan, duela bi hamarkada hasitako familia planifikazioari esker, egun munduak orduan aurreikusitako baino 420 milioi pertsona gutxiago ditu.

QUEBEC-EK ERREFERENDUMA BURUTUKO DU 1992-AN

CANADAKO subirotasunpean dagoen Quebeceko gobernuak, datorren urtean autodeterminazio erreferenduma burutzeko proposamena luzatu du. Quebecoko populazioa frantsesez mintzatzen da nagusiki eta aspalditik ari da tirabiraka independentziarekin. Erreferenduma 1992ko ekainean ala urrian burutuko da, eta quebeciarrek independentziari baietza emanez gero, berau ez litzateke gauzatuko 1993ra arte, urtebete horretan Canadako gobernuarekin negoziatu ahal izateko. Erreferenduma gobernuan dagoen Alderdi Liberalak proposatu du eta proposamenak tentsioak sortarazi ditu bere baitan. Lehen ministroa bera aurka agertu da, nahiz eta alderdiaren gehiengoak aldekoa den.



EHU: amaitzen ez den gatazka



Emilio Barbera Errektorea orain bost urteko klaustroan.

Azken asteotan gertatutakoa dela eta, giroa berriro berotu egin da EHU. Batzuentzat harrigarria, beste batzuentzat logikoa guztiz, ikus dezagun zer izan daitekeen hainbeste arazoren iturria.

ORAIN zazpi hilabete, «ez dut uste irakasle asoziatuak eta errektoregua banatzen dituen sakoneko planteamendurik dagoenik. Uste dut gatazka hau unibertsitatearen jardunaren zati txikitxo bat besterik ez dela» zioen EHUko errektorea den Emilio Barberák. Orain bi aste «iraindua» sentitu zela ihardetsuen urteroko Klaustroan bertan behera uzteko erabakiaren arrazoia galdetzerakoan. Irakasle asoziatuek iraindu omen zuten. Arrazoak, «txikitxoa» izan arren, pil-pilean dirau denbora joan denbora etorri. Eta hokenek galdera asko sortzen ditu unibertsitate munduan.

murgilduak bizi direnen artean. Askoren ustean, arazoak sakon aztertu beharrean, puntualki konpontzen dihardu Errektoregoak, eta horrek arazoz jositako kate amaigabe bati ematen dio hasiera. Beste batzuen zat, unibertsitatea jasaten ari den egoera iragankorra da, eta denborarekin konpontzen joango dira momentu honetan dauden arazoak.

Jose Luis Herrero irakasle unibertsitariaren ustez EHUren arazoak bertako estatutuetan daude errotuak, «gaur egun Euskal Unibertsitatea jasaten ari den egoeraren konponketa estatutuen aldaketaren ondorioz bakarrik etor daiteke, eta hori ez zaie interesatzen goian daudenei».

EHUn ezarrita dagoen egitura guztiz ierarkikoa da Arantxa Urkaregiren ustez. «Alde batetik talde errektoral dago, errektorea piramidearen gailurrean ezarritik —dio irakasle asoziatu honek—, eta bere menpean Gobernu Batzaria kokatzen da. Beste aldean Klaustroa azaltzen zaigu».

Baina badira eritzi honekin ados ez daudenak ere. Zenbait irakaslek sinatu izan dituzte horrelako eritzien aurkako eskutitzak. Beraien esanetan, EHU goruntz doa, Europa mailan, eta materialen gehikuntza nabaria da.

Klaustroaren funtzioa kokolan

statutuen arabera, klaustroa da Unibertsital Elkartea ordezkatzen duen organo gorena. Azaroaren 15a baino lehen burutu behar da klaustroa, eta errektoreak urtean behin gutxienez



kontuak eman behar dizkio, ikasturtean zehar egin duen gestioa bertan eztabaidatua izan dadin. Organo honek errektorea hautatzeko ahal-

Euskalduntze plangintza arazo asko sortarazten ari da ●

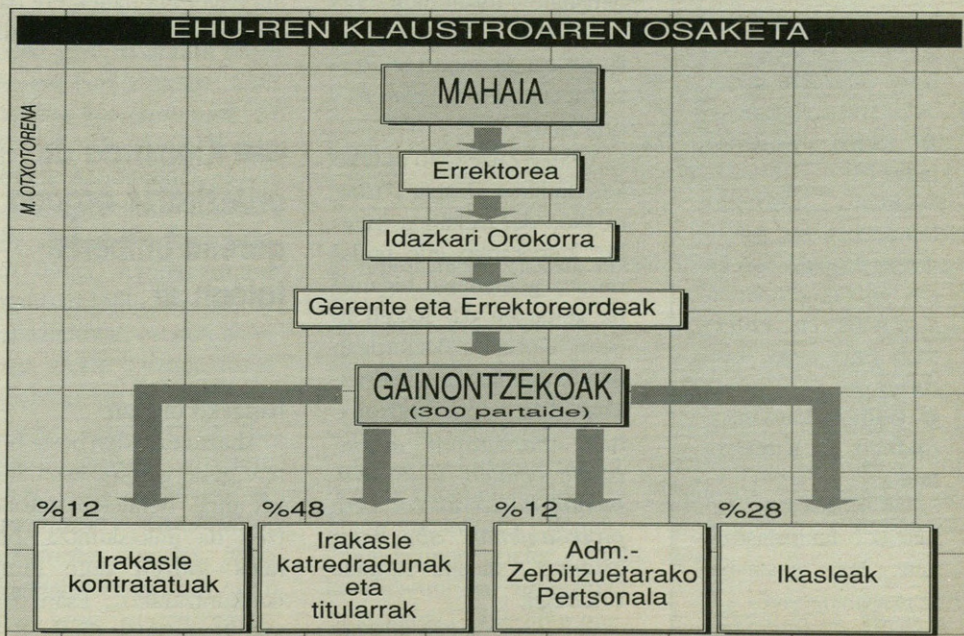
mena du. Baina baita ere, zentsura-botua dela medio, erabaki hau atzera botatzeko.

«Klaustroa printzipioz garrantzitsua eta botere-

tsuena da —jarraitzen du Arantxa Urkaregik—, baina gertatzen da deia egiteko ahalmena duten bakarrak talde errektoral eta errektorea direla eta, noski, hauek inoiz ez dute erabiltzen aukera hori. Gainera, klaustroan hartutako erabakiak ez dira inoiz gauzatu».

Azken ikasturtean klaustorik ez da egin. Nork hartzen du ardura klaustroak funtzionatzen ez duenean? Gobernu Batzordeak erantzukizun hori hartu duela esan daiteke. Klaustroan erabiltzen den ordezkatze sistema irakasle eta ikasle

EHUn aspaldidanik somatzen zen egon eza, azken urteotan gogortu egin da, jendea kaleetara bultzatuz berdintasun eske.



Banan bana

● Gizarte Kontseilua:

Gizartearen interesak ordezkatzen ditu. Partaideak: Dekano Zuzendari 2/ Sail Zuzendari 2/ Ikasle 2/ A.Z.P. 1

● Klaustroa:

Unibertsitateko organo gorena. Errektoreak, Gobernu Batzarra edo Klaustrakideen %25ak egin dezakete deialdia.

● Gobernu Batzarrea:

Unibertsitatearen gobernurako ohizko organoa da.

Partaideak: unibertsitateko osagai guztiak daude ordezkatuak bertan, desorekan izan arren (Errektoreak zuzenki hartzen du parte.)

● Campusetako Batzarrea:

Bertan kokaturik dauden ikastegi guztien ordezkaritza organo bildua da. Dekanoek eta Errektorordeek hartzen dute orain garrantzi handiena.

● Fakultate edo Eskola Batzarreak:

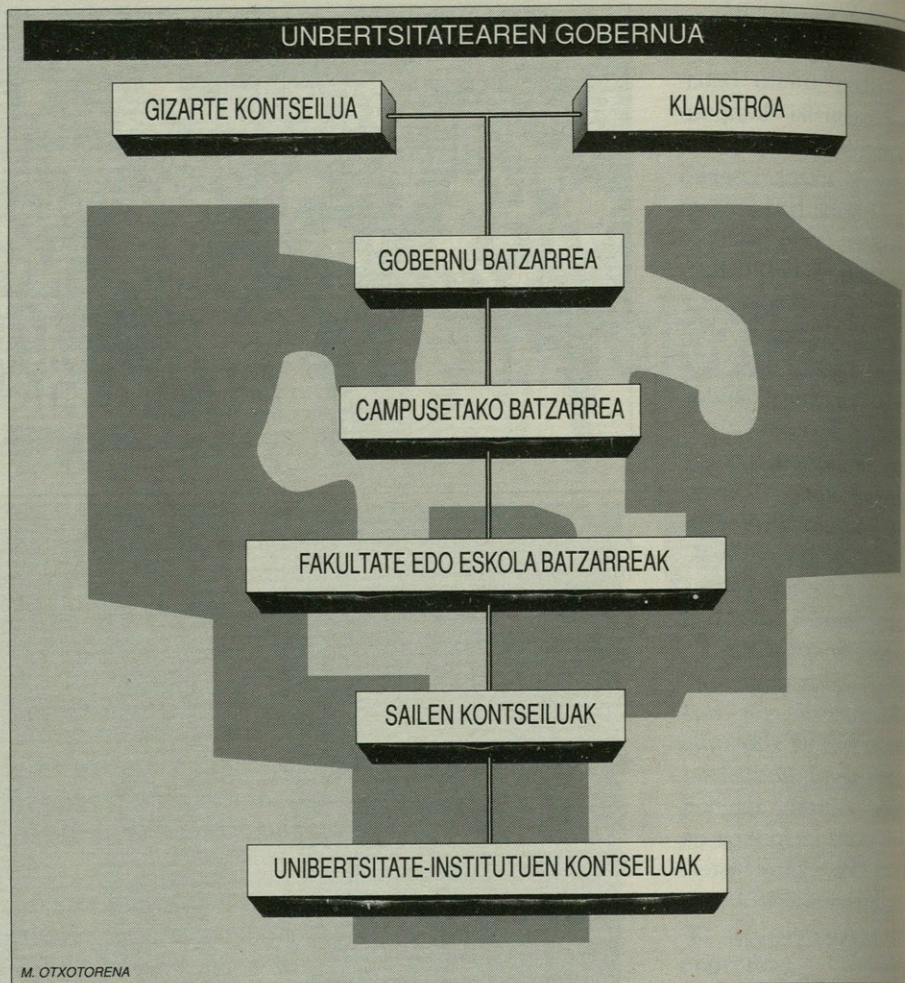
Fakultateen edo Eskolen gobernu dagokie. Dekano edo Zuzendariak dute zerresan handiena.

● Sailen Kontseiluak:

Sailaren Gobernu Kontseiluari eta Zuzendariari dagokie. Saileko zati guztiak daude ordezkatutik eta Zuzendaria Errektoreak izendatzen du.

● Unibertsitate-Institutuen Kontseiluak:

Sailen Kontseiluak bezalatsu funtzionatzen dute. Beti aipatutako Kontseiluari esker.



askorentzat guztiz antide-mokratikoa bada, Gobernu Batzordearena oraindik okerragoa dela diote: 12 Dekano, 6 Zuzendari, Unibertsitate Institutuen ordezkari bat, 3 irakasle, 3 ikasle eta Administrazio Zerbitzuetako Pertsonalaren 3 ordezkari.

Saileko Zuzendari izateko katedratikoa izatea beharrezkoa da; Dekanoa izateko, katedratiko edo titularra, eta gehienetan bigarrena gertatzen da. Azken finean, Gobernu Batzordean dauden gehienak katedratikoak dira, edota funtzionarioak, «Barberâren aldeko botoa ematen dute, erabakiak hartzerakoan bere proposamenak aho batez onartuz», diosku Arantxa Urkaregik.

Bi organo hauen alboan,

bada askotan ahazten den beste bat: Gizarte Kontseilua. Indar ekonomiko handikoa, banketxe eta enpresa indartsu batzuek osatua dago. Eta hauek ere badute eragina erabaki batzuek

■ Klaustroa da ordezkatze organo gorena unibertsitatean ●

hartzeko orduan.

Ahaztu ezin den beste bote gune garrantzitsua Sailak dira. Beraietan antolatzen da irakaskuntza, beraiek lortzen dute dirua ikerkuntzarako... Esan daiteke buruaskiak direla. Sai-

leko Zuzendariak katedratikoak izaten dira gehienetan, lehen aipatu bezala, eta ez lazio zuzena izaten dute errektorearekin. Honek gauza asko egiteko aukera ematen die. Erabaki gehien arduraren beraia izaten da eta normalean irakasle arruntak eta ikasleak azkenak izaten dira erabakiak ezagutzen. Bada botere botoen trukeari buruz hitz egiten duenik, baina Zuzendariak Fakultateko ikasle batzuek zioenez, «normala da gaur baino arduraren gehiago izaten denek guk baino gehiago jakitea lantzen dituzten gaiez».

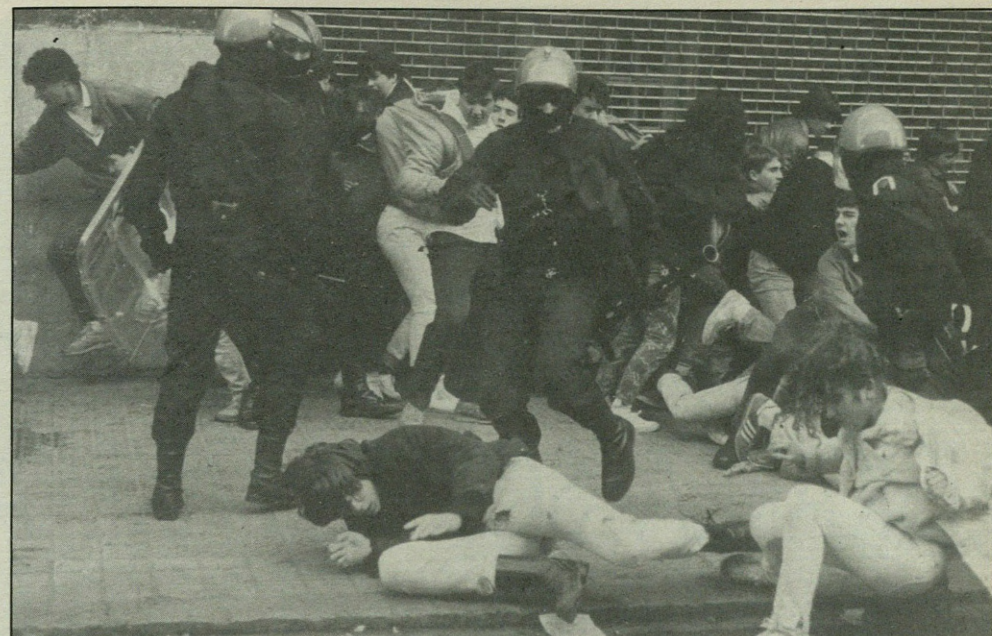
Gaur egun indarrean dauden Estatutuak duela urte onartu ziren. Hau berrak lehen, benetan paritariak suertatu zen klaustrorik ez ezagutu zen. Goio Mont-

izan zen lehen klaustro demokratikoan aukeratutako errektorea. Miguel Angel Garcia Herrerak egin zituen oraingo estatutu hauek. Estatutuak egiterakoan, bere asmoa Unibertsital Erreformatarako Legea (LRU) Euskal Herriko Unibertsitatara egokitzea zen, baina hori ezinezkoa da irakaslegoaren zati haundi batentzat, ez bait dute onartzen estatu espainiarraren funtzionariak izatea. Hor dago arazo askoren iturria. LRUtik at egiten ez den bitartean, egoera ez da inolaz ere aldatuko, beraien esanetan. Barberák EHU guztiz autonomia dela esanez erantzuten die, «*une bonetan dependentziarik badauka, Eusko Jaurlaritzarekin da, dirua eta kontrola hortik datorrelako, baina ez estatutik*».

Arazoen konponbideak

Arazo asko sortzen ari den beste gai bat euskalduntze plangintzarena da. Errektororde bat duen Euskara Batzordea eratu zen orain dela urte batzuk, eta Barberák «*Unibertsitatearen boka-zioa euskalduntzea*» dela dioen bitartean, euskal adarrak bultzatu nahian dabilzan zenbait lagun ez daude ados. Euskalduntze plangintza egiten du Batzorde honek. Guztiz alferrikakoa, askoren eritziz, emaitza konkreturik ez omen du jasotzen eta. Beste batzuen ustez, «*euskara benetan bultzatzen ari dira Batzordekoak. Nire fakultatean, adibidez, gero eta ordu gehiago izaten ditugu euskeraz*», dio Plataforma Independiente izeneko ikasle taldeko partaide batek.

Egoera honi zein irtenbi-



Demokrazia EHuko agintarien ahotan betidanik; hau izan da beraiek eskaini izan duten demokraziaren adibiderik garbiena.

de ikusten dioten galdetzerakoan, asoziatuen bozera-maileek, hilabete osoz Leioako liburutegia okupatu zuten ikasleek eta 'Ertza' kandidaturakoek, «*estatu-tuak aldatzea*» beste erre-mediatorik ez dagoela erantzuten dute. «*Gauzak aldatzeko egitura aldatu behar da, eta hori lortzeko nahi-taezkoa da estatutuak aldatzea*». Bi jarrera daude. Batzuk kandidatura propio bat aurkeztearen aldekoak dira, azken hauteskundeetan 'Ertza' kandidaturaren inguruan bildu zirenak, eta irabaztekotan estatutuak aldatu. Beste batzuen ustez, oinarrian lan egin behar litzateke, onartzen ez den egitura kili-kolo jarri arte. «*Hori lortu bitartean, testimoniozko kandidatura bat aurkez daiteke, baina sistema hori ez dela onartzen inoiz abaztu gabe*».



Inposatutako legediak desberdinak, erantzunak berdinak.

Horretan izan dira azken aldi honetako desberdintasun handienak EHUren al-daketa planteiatzerakoan.

Klaustroa izango litzateke beti ere egoera hau aldatzeko tresna bakarra. Bertan, emendakinen bidez edo kandidatura bat aurkeztuz, ordezkaritza berdintasuna

lortzen saiatuko lirateke. Hor ikusten bait dute beraiek zuzendu beharreko lehen gauza, «*partaidetza berdindu egin behar da, benetan hautaketa demokratikoak eman daitezke*».

Amagoia Iban

ITOIZKO URTEGIAREN AFERAK LISKARRA SOR DEZAKE AURKI

Ika-mika handirik
ekar lezake
Itoitzen Nafar
Gobernuak eraiki
nahi duen
urtegiaren aferak.
Erriberako
hainbat eremu
irrigatzeko
baitezpadakoa
omen da, baina
batek baino
gehiagok
ezkutuko beste
helburuak ikusten
ditu. Alderdi
gehienak aldeko
dira.

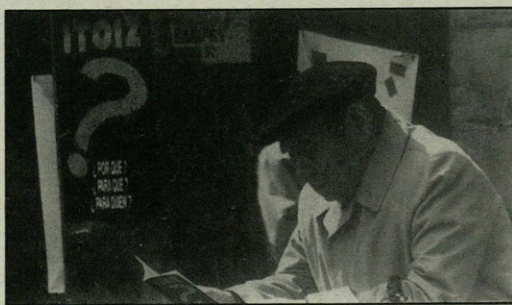
ALDERDI politikoei dagokienez, hauteskunde giroan gaudenez, esan, PSN-PSOE, UPN, CDS, EA, EE eta Partido Agrícola Ganadero delakoa aldeko direla. HB eta Batzarre berriz aurkako. PNV ere aldeko da, baina informazio gehiago eskatzen du. Partido Carlista eta Izquierda Uni-

dak ez dute eritzirik azalduko informazio gehiago bildu ezean.

Proiektuaren aurka inguruko bizilagunak atereak dira eta koordinakunde bat sortu. Gobernuak berriz tinko proiektua bultzatzeko: «Itoizko urtegia Nafarroa irrigatzeko obrarik garrantzizkoena da, eta abal guztia eginen dugu eraiki dadin» zioen Gabriel Urralburu Nafarroako Foru Komunitateko Lehendakariak 1985.ean. Ez sinesten ordea denek proiektua Nafarroarako denik, are ubidea 30 urte baino lehen eginen ez dela jakinik, edo kostatuko den dirutza nondik aterako den txit garbi ez dagoela.

Irrigaketa Nafarroan

Iritzi ofizialen eta Riegos de Navarra delakoaren arabera, Itoizko urtegia eta Nafarroako ubidea egitekotan, Nafarroa guztiko nekazal lurten ia erdia irrigatu ahal



Zergatik, zertarako, norentzat?

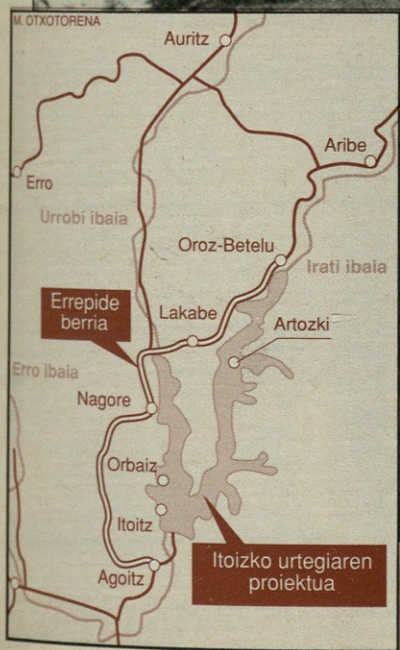
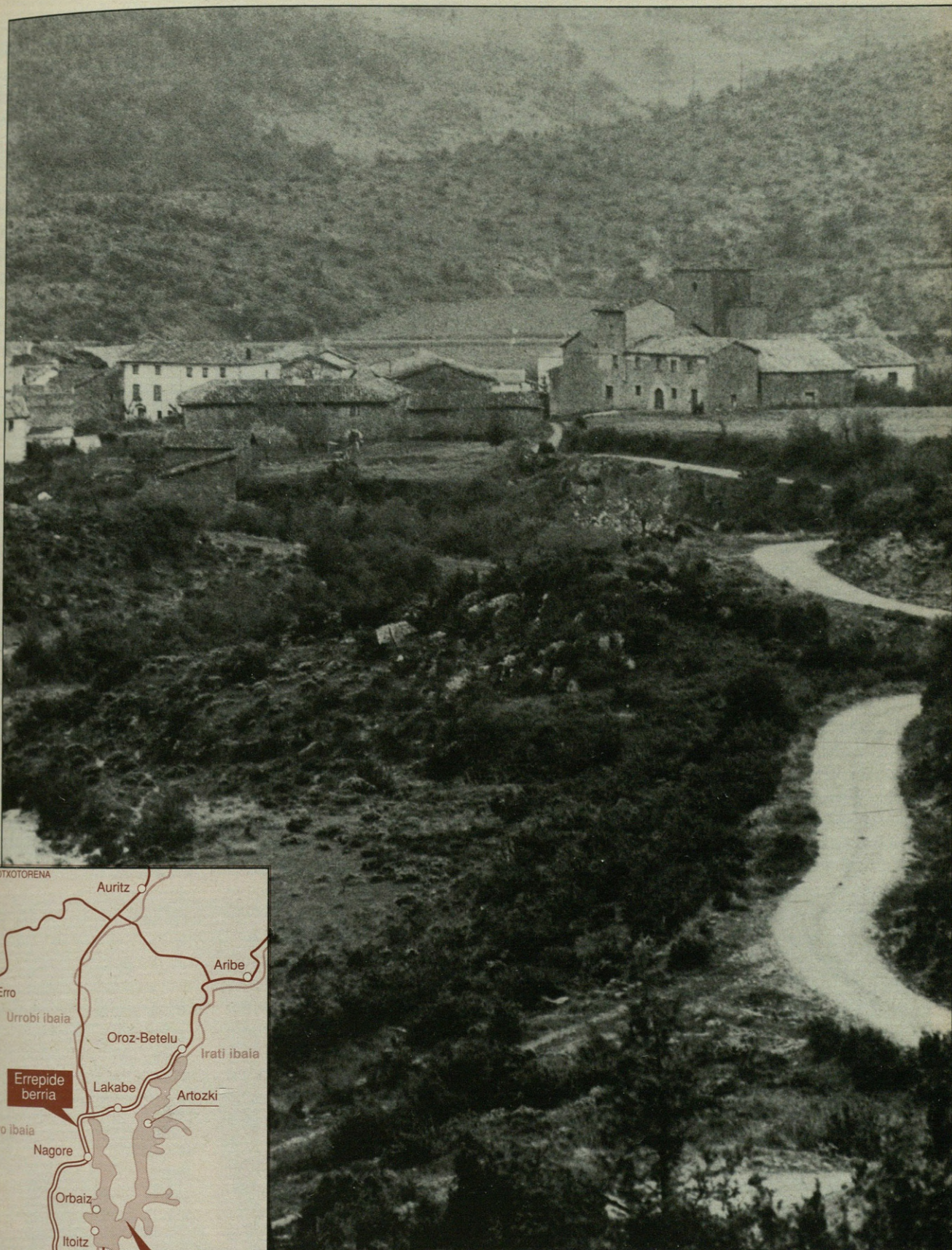
izanen da, dauden 300.000 ha.tarik, 140.000 hain zuzen. Orain 72.000 irrigatzen dira, Itoitzen eta ubidearen bidez 57.713 ha. berri gehiago lirateke.

Nafarroa barreneko eurtikako ur erregulatua 500 hm³koa da urtean, %10 beraz. Diotenez, egun 2.300 hm³ erregulaturen defizita dago Nafarroan. Itoizko urtegiaren bidez, urtean 400 hm³ gehiago erregulatuko lirateke. Bestalde, Nafarroako ubideak irrigatuko lituzkeen herriak, Erret Bardeez gain, 44 lirateke. Itoizko urtegiaren bidez ibaien ura neurtu ahalko litzateke eta etxeetako kontsumoko uraren afera hobetu. Ordea, bat baino gehiago da alternatiba duela dioena.

Orain artean ez da uraren arloan erregulazio motz edo luzerako estrategiarik izan, baina ura ez da amaitzen ez den errekurso bat. Egundun, kutsadurak edo populazioaren bilketak, ur erregulaketaren beharra dakarte, eta arazo bihurtzen hasi da.

Ura etorkizuneko garapenerako baitezpadakoa izanik, Itoizko urtegiaren arazoa. Kataluniak duen ur beharra eta Ebro bailararen garapen eskerga aipatzen dituzte gertazari gisa batzuek, Tarragonako petrokimika industriak behar dituen ur kopurua neurrigabeak tartean.

Espainiako batasun konstituzionalak Nafarroari 1981.ean kendu konpetentzia artean ez dago ura. Ordea 1978ko konstituzioan, ur legeak aldatu egiten dira, eta ura bi komunitateetara gehiagotan barrena iragartzen neurrian, Estatuaren gogio konpetentzia. 1985. Ley de Aguas delakoan Estatu espainiarrak biltzen dituzten urari buruzko konpetentzia eskusiboa. Nafarroako



Bederatzi herri urperatuko lirateke, batzuk arras jende gabetuak.
Argazkiko Artozkin 50 lagun bizi dira.

gehienak Ebro ibaira doazenez, uraren administrazioa Confederación Hidrográfica del Ebro erakundeari dagokio.

1986ko azaroaren 11ko Lurralde Antolakuntzarako Lege Foral nafarrak bestalde, herri edo inguru batez landako eragina duten proiektu sektorialen figura juridikoa sortzen du, onarpenerako azken hitza kalitetuena ez, gobernuarena izan dadin. Itoizko urtegia, jakina, lege horrek harra-

patzen du bete betean, Arzte, Longida eta inguruko ibarretako erakundeak proiektuaren aurka bait daude.

Mende hasierara arte gibelatu behar dugu ur erregulaketaren premia lehen aldiz ikusteko: Confederación Hidrográfica del Ebro erakundeak 1929.ean Ebro ibaiaren ura erregulatu beharra aipatzen du. Nafarroan 23 urtegi egin beharko liratekeela zioten.

1961. urtean, Irati ibaian

egin beharreko urtegia aipatzen da, Irunberri inguruan behar du izan, eta Nafarroako ubidea delakoa baliatuaz justifikatzen dute, Nafarroaren garapena baldintzatzen duen neurrian.

1971. urtean Urraul, Longida eta Irunberriko biztanleak proiektuaren aurka



Agoizko manifestazioa.

diogu ematen eta gaixotasun sintomak adierazten ditu. Hona hemen gure Itoitz proiektua. Honek suposatuko luke ekosistemari erasotzea: 1. Ura, beraren erabilpena. 2. Desagertuko liratekeen basoak, arroilak, abereak etab. 3. Bizimodu historikoarena. 4. Naturarekiko harreman desorekatua non gizakia den jaun eta jabe eta bere proiektu irrazionalen asetzeko erabiltzen duen.

Teknizismoak dakarren progresoa Euskal Herrian oso ezaguna dugu. Itoitzen aurrean apostea dezagun progreso mota koherente eta ekologiko baten alde.

Zentzu komunari dago-kionez, uraren jabegotasuna kuestionatu ere ez egitea larria da. Irati eta Urrobi ibaiak bertan jaio eta bertan hazi —kanpoan administratu; gure admi-

azaltzen dira. Delako urtegitiki hori gainera, behinekoa litzatekeela eta Irunberriko urtegi handia lehen datuak azaltzen diren merke eta ximpleki egintzateke urtegi handi bat Irunberriko arroilean, hain ibai zabalean ur bilketa galantortuaz. Ebro ibaiaren aprobetxamendu integralaren barrenean kokatzen den urtegi handi honen aurka alderdi politiko, sindikatu, eta Nafarroako Diputazioa berrazaltzen dira.

nistrazioa inkompetentebada, alda dezagun bada.

Bizi alternatiba delakoa eskatzen zaio nafar Gobernuari; beno, eskatzea ez dago gaizki, baina horretan geratzea bai, gaizki dago. Apelazio pertsonala egin behar da, kontra eta inplikatuak sentitzen garen pertsona bakoitzaren kontzientziaraino ailegatu behar dugu.

Irati/Urrobi arroetako zonaldea despoblaturik dago, administrazio partetik uzkeria ikaragarria gertatu da, biztanlegoaren erantzunkizuna oso motela izan da, lana dagoen tokira joan eta kitto. Baina utz dezagun hau eta Orain eta Hemen: bizi alternatiba delakoa aldarrikatzen dugu. Benetan hau nahi badugu, *gureganatu* alternatiba hori eta *ekin*! Nire ustez hemen datza erresistentzia, ingenioz, sormenez, maitasunez... beterik. Bai zaila dela, lanik ez dagoela, bizimodu aldaketa handia suposatuko lukeela baina... Itoitzek mereziko luke. Saia gaitezen!

ISABEL URRETABIZKAIA

Itoitz, gure baitan

ADMINISTRATIOARI

apelatu ahal zaiona apelatzen zaio, baina eta fuer-te bada ere, Itoitz gure eskuetan dago, gure erantzunkizunaren baitan: erresistentzia egitearen baitan, eta sortzeko ahalmenaren baitan.

Administrazioak ez du mugarik, ez moralik, ez etikarik. Itoizko kasuan: 1. Ezin du ezer esan Madrilen menpe dagoelako, uraren administrazioaren kompetentziarik ez bait du. 2. Hala ere, Nafarroakoa den errekurso naturalik nagusienetarikoa baten erabileraren administrazioa, kuestionatu ere ez du egiten. 3. Uraren erabilera zertarako den aitzakia ematean, beste proiektu ekinezina dena (kostoa eta zailtasuna direla eta) aipatzen du, hots, Nafarroako ubidea.

Hau sinesgaitza iruditzen zaigu, beraz, hipotesiarekin aritu beharra dugu jakiteko zein izango litzatekeen benetako uraren erabilpena.

Hipotesia: Katalunian garatu duten desaroil-

mo irrazional baten ur beharra asetzeko.

Asuntua da jakitea zer den guri dagokiguna, zer guretzat interesgarriena.

Egin nahi duten proiektu baten kontra jo behar baldin badugu, bi eratan egingo dugu: 1. Zentzu komunez, kasuan kasuko erantzun puntualeraz, eta 2. Filosofia ekologiko orokor baten defentsan.

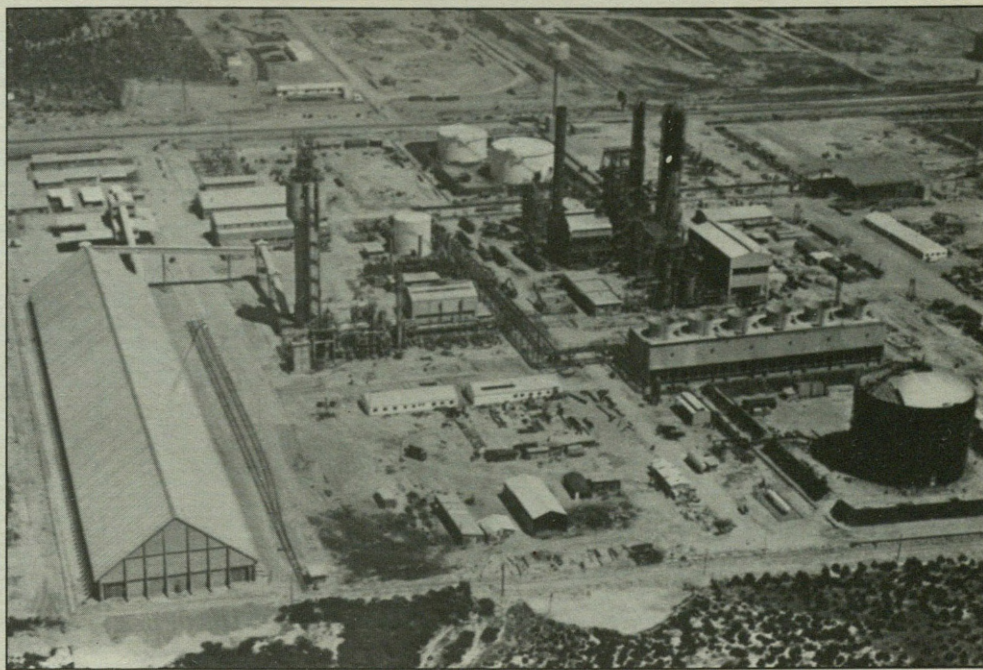
Itoitzek mereziko luke

Har dezagun gure gorputza adibidetzat. Zonalde batean erasotzen badugu, burmuinaren poderioz, gorputz osoa erresistentzen da mina sentituz nahiz eta erasoak lokala izan. Unibertsoan antzekoa gertatzen da, luraren erasoak lokala izanik, planeta osoa erresistentitu egiten da eta oreka manten dadin erreajuste bat behar da. Baina erasoak ugariak eta etengabeak badira, erreajusterako denborarik ez

Erribera ureztatzea ez da ukatzen; koxka moduan datza ●

1975.ean urtegi handia-
ren proiektua bazterten
dute eta tikiaren eraikuntza
onartzen, Nafarroako ubi-
dea egiteko nahitaezko dela
eta. Ordea, Irunberriko ur-
tegi handiak bilduko lituz-
keen 1.282 hm³en ordez,
hiru ataleko alternatiba bat
proposatzen du adminis-
trazio zentralak: Itoizkoa,
490 hm³ bilduko lituzkee-
na, Aizpurgikoa, 41koa, eta
Aragon aldeko Berdun-go-
a, 620koa. Azken urtegi honen
alternatiba izan liteke ere
Esa handitzea, 471tik
1.090ra ailegatuz. Nafarroa-
ko ubiderako 280 hm³ garai
hartan aski zirenez, gai-
nontzeko 900 hm³ horiek
Nafarroatik beheiti alde egi-
nen lukete, horra, askoren
ustez Kataluniara eraman
nahi den ura, *transvase del
Ebro* delakoa.

Jendea Irunberriko urtegi
tikiaren aurka azaltzen da
eta Nafarroako Diputazioa



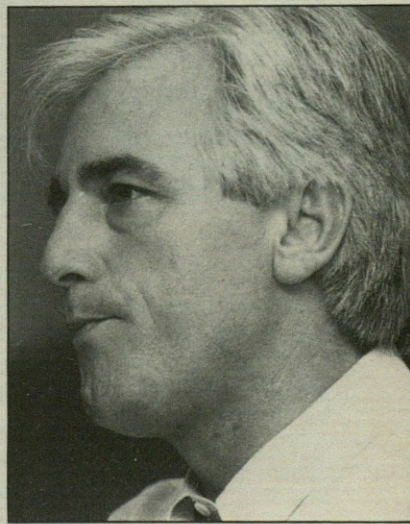
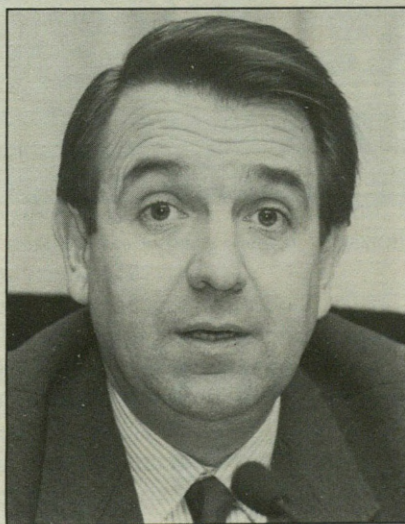
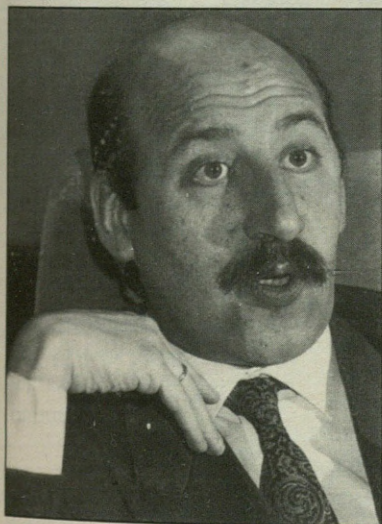
Tarragonako industriari ez zaio Itoitz erabat arrotza.

alde. Biztanleen ustez, bi
proiektuek, Irunberriko tti-
kiak eta handiaren alterna-
tibak, Nafarroa bera eta na-
farren autonomia eta etor-
kizuna jokoan jartzen dute,
eta lurralde antolakuntza
orekatua egin arte, Nafa-
rroako uraren politika eta
eraikuntzaren balorazioak
egin artean edo kaltetuekin
negoziaketa demokratikoa
egin artean, ezin hartu dela
erabakirik diote.

1976.ean gero eginen ez
zen Irunberriko urtegi tti-
kiaren aurka, alderdi, era-
kunde, sindikatu... guztiak
zeuden, UCD eta Diputa-
zioa ezik. Garrigas Walker
orduko ministro espainia-
rrak, jendearen aurkakota-
suna ikusita, ezabatu egin
zuen proiektuaren erakus-
keta publikoa, gutxi barru
dimitituaz. UAGN nekaza-
rien sindikatu nafarrak (ur-
tegi haren aurka orduan,

Itoizkoaren alde orain) ga-
rrantzi handia izan zuen ne-
goziazio haietan.

1979.ean Ministerio de
Obras Públicas delakoak
berriaz ekiten die proiektu
zaharrei eta batzorde berezi
bat osatzen da, nafarrak eta
aragoarrak bertan direla.
Irati ibaiaz zera dio: *«Irati
ibaiaren erregulaketa bai-
tezpadak da Ebroren
uraren aprobetxamendu
integralerako»*. Berriz ere,



Javier Sáenz Cosculluela, Antonio Aragón, Gabriel Urralburu: urtegi erraldoiaren defentsan.



Itoitz. Ilusioa galtzen ari den herri koxkorra.

bat baino gehiago kezkatzen hasten da, Nafarroako ubideaz gain, bestelako ur behar eta interesak daudela, industria nahiz hiri hornikuntza aldetik batik bat. Alderdi nuklearraren hipotesia aipatzen zen garaiko Ebro ibarrerako: Amposta, Sasago, Tuter (haietako ekintza batean hil zuten Gladis del Estal donostiarra). Kataluniara eraman nahi omen ziren 1.400 hm³ko ur kopuruaz ere mintzatu zen bat baino gehiago garai hartan.

Itoizko urtegia

Bazterturik Irunberriko urtegi handiaren proiektua, urtegi bilduma bat proposatzen dute ordezkatzeko 1975.ean, Itoizkoa barne dagoelarik.

1984.ean, nafar Gobernuak Itoitz gauza berri gisa azaltzen du ureztatu behar diren lurraldeetara, erdialdera nahiz Erriberara, ura eta irrigaketa eraman ahal izateko. Ordea, ez da ageri zein lurralde diren ureztatuko direnak, lurralde horien gatzadura zein den, po-

pulazioaren lana zein den, zer den produzitu nahi dena, eta Europatik datozen mugen arabera komertzializazioa nolakoa datekeen. Urtegi proiektuari aurre egiteko Itoizko Koordinakundea sortzen da.

Urralburu eta, Itoizko urtegiaren premiaz ari diren bitartean, Laussane suitzarran bildu tekniko batzuek, Itoitz bezalako urtegi erraldoiak eraikitzea ez dela komenigarri diote, eta 100 tiki egokiago direla halako bat baino.

Itoizko proiektuak, azken urteetan Nafarroan nagusitzen ari den ekonomi eta gizarte joera bati ateak irekitzen dizkio oraindik gehiagoan: populazioa Iruñea eta Erribera aldera bultzatu mendialdeko biztanlegoa gutitzen doan ber.

1991. urtean gauzek lehen bezala jarraitzen dute. Gobernuaren aldetik itzuli bat baino ez da izan, 1978ko egoera berera: lehen 650 hm³ lortu behar baziren, orain 418 lortu behar dira, Ebro ibaiaren transbasea dugu honakoa, eta arazoa ez da konpondu, ez Nafarroako uraren jabegoa, ezta

plangintzarena ere.

Jende eta kaltetuen aldetik duela 13 urte baino apertasun handiagoa dago, or-

Orduan Nafarroa osoak aldarrikatzen zuen uraren jabegoa, orain gutxi batzuek ●

duan Nafarroa osoak aldarrikatzen zuen uraren jabegoa, orain gutxi batzuek. Urtegiak 9 herri utziko lituzke urpean (egia da biztanle gutxiak edo hustutakoak direla) eta 5 gehiago ukatuko lituzke. Artze ibarrean dagoen Lakabeko neorrealistek duela guti ziotenez, hirietan etxe hutsekin egiten denaren gisa, Itoitz aurre egiteko modu ona izan liteke inguruko herriska husten okupazioa, hauetan lehena Usotz joaz.

Isabel Urretabizkaia

Iñaki Camino

GIPUZKOAKO FORU ALDUNDIA ZURE ZERBITZURAKO



Gipuzkoako Foru Aldundia

Euskal hirietan konejuak legez ugaltzen ari dira

USOEI GERRA

Orain dela bost urte ez zen salaketarik izaten, eta orain barra-barra entzun-irakurtzen ditugu kale-ixkin eta komunikabide denetan. Usoak dira, jendea geroz eta gehiago gogaitzen dutenak, hainbaten ahotan «hegaldun arratoiak» kalifikatiboa merezi izateraino.

AZKEN urteotako berrotea izan daiteke usoak horrenbeste ugaltzeko arrazoietakoa bat. Beste bat, jen-

de askok neurri gabean eskaintzen dien janari mordoa. Behinik behin, Picasoren laguntzaz bake sin-

bolo gisa popularizatu ziren hegazti enblematiko hauek, herritarren protesta dela medio, udaletxe handietara

sartzen ari dira, eta politikoak eta teknikoak soluzio bila hasi berri dira. «Alde batetik —esaten digu Juan



Jaten dutena jaten dutela, nola ez dira ba gaixorik egongo?»

Jose Aristegi, Iruñeko Udaletxeko Osasun arloko zuzendariak—*positiboak dira usoak, elementu ludiko bezala, baina badakartzate problema batzuk, eta horiei aurre egin behar diegu, gauzak larriagotu baino lehen*».

Iruñean problematiko badira (hoge bat mila dira, eta bost bat mila beharko luketela, jotzen da), Bilbon ere badira sobera. Parkean, Arenalen, Erriberako merkatuan, Alde Zahar osoan... «*Lehen ziren tokietan, gehiago dira, eta ez zirenetan, La Casillan esate batera, azaldu berri dira*», esaten digu Paco Dehesa, hiriko Osasun Publikoko arduradunak. Fernando del Campo bilbotar kaleko auzo komunitatean, oraintsu artean «*nota sinpatiko*» bezala

onartzen bazituzten usoak, arestian berriz izurrite legez salatu egin dituzte. Zein da koska? Euren kaka, noski, *palomina* deritzona, daukan azidoagatik hala etxeetako harriak nola txintxilikatutako arropak aise galerazten dituena. Gogortzen direlarik berriz, ur kanala eta isurbidea franko tapatzera iristen dira.

Bada besterik: uso populazioa gaisorik dago. «*Nola ez da ba egongo, balako bizimodua eramanez, eta jaten duena jaten duela*», esaten digu Fernando del Valle, Portugaleteko Osasun eta Kontsumoko zinegotziak. Zerrenda egiten hasiz gero, ehun gaixotasun igual aurki geniezaieke hegazti anker hauei, horietatik *sitacosis* tipikoena akaso, edo-eta Bilboko etxeren batean sartutako usoek utzitako akaroek transmiti lezaketena. «*Teorian*—diosku Paco Dehesa—*gaixotasun horiek pertsonak hartzea daitekeena da, baina praktikan, uso-bazleek soilik nozitzen dituzte, inoiz edo behin*». Etxeko lorito eta gardantxiloak arriskugarriagoak omen dira, alde horretatik.

Gasteizen uso-jendea, Jesus Marcos, Parke eta Jardinetako zuzendariaren ustez, ikaragarri emendatu ez baldin bada, eta Donostiako Rekalde Udal albaiteruak «*populazioa mugatu beharko litzatekeela*» besterik esaten ez baldin badigu, eta Iruñean gai honi buruz bilera bat konbokatuko ote-ka badabilta oraindik, Bilboko Udaletxea da, agi denez, udaletxe handietan usoak direla eta plan konkretu bat gauzatzen ari den bakarra. Paco Dehesak: «*Zentso bat egitekotan gara, eta zein lekuetan jaten,*



Gaztelu plazako bikotea.

eta zeinetan ume-egiten eta deskantsatzen duten jakin behar dugu. Hori eta gero basiko gara plana diseinatzeko».

Nonbait jendearen «sensibilizazio ekologiko» ospetsua ez mintzeagatik inork ez du nahi usoen aurka neurri drastikorik hartu. Usoak gutxitzeko zer egin daitekeen? Fernando del Valle: «*Ez dirudi soluzio erraz, efikaz eta behin-betikorik dagoenik*». Baina gure udaletxeetako ardura-dunek asko ikasi dute,

lula antisorgailu baten bidez urte gutxitan populazioa 40.000tik 10.000ra gutxi dadin lortu dute.

Pilula (progesteronaren deribatu bat) Estatu frantsesean ere erabiltzen ari da, baina, ortu txiki edo (Santurtzin, adibidez) portuetan aurkitzen dutena alde batera, jendeak emandako janaz elikatzen ei dira batez ere usoak. Konfirmatzerik izan ez badugu ere, Dehesak esaten digunez, Bilbo inguruko hiri tzar horietako batean aurtemintan ordenantza bat atera dute, jendeak ez diezaien usoei jatekorik eman.

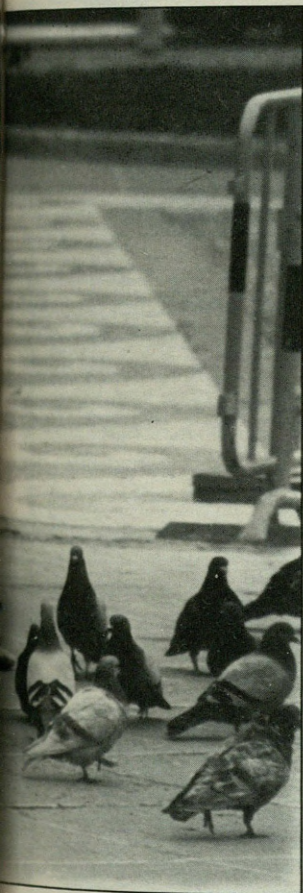
Beste aukera batzuk: saretan harrapatu uso bolada bat, eta parasitoz beteta daudenak kentzea. Portugaleten, *Asociación Colombófila* rekin batean, harrapaketa batzuk egin dira dagoeneko, eta Frantzia badira zenbait enpresa horretara jarriak: hortik edo

■ Bilbotar askok oraintsu artean nota sinpatiko gisa onartzen bazituen, orain izurrite legez salatu egiten ditu ●

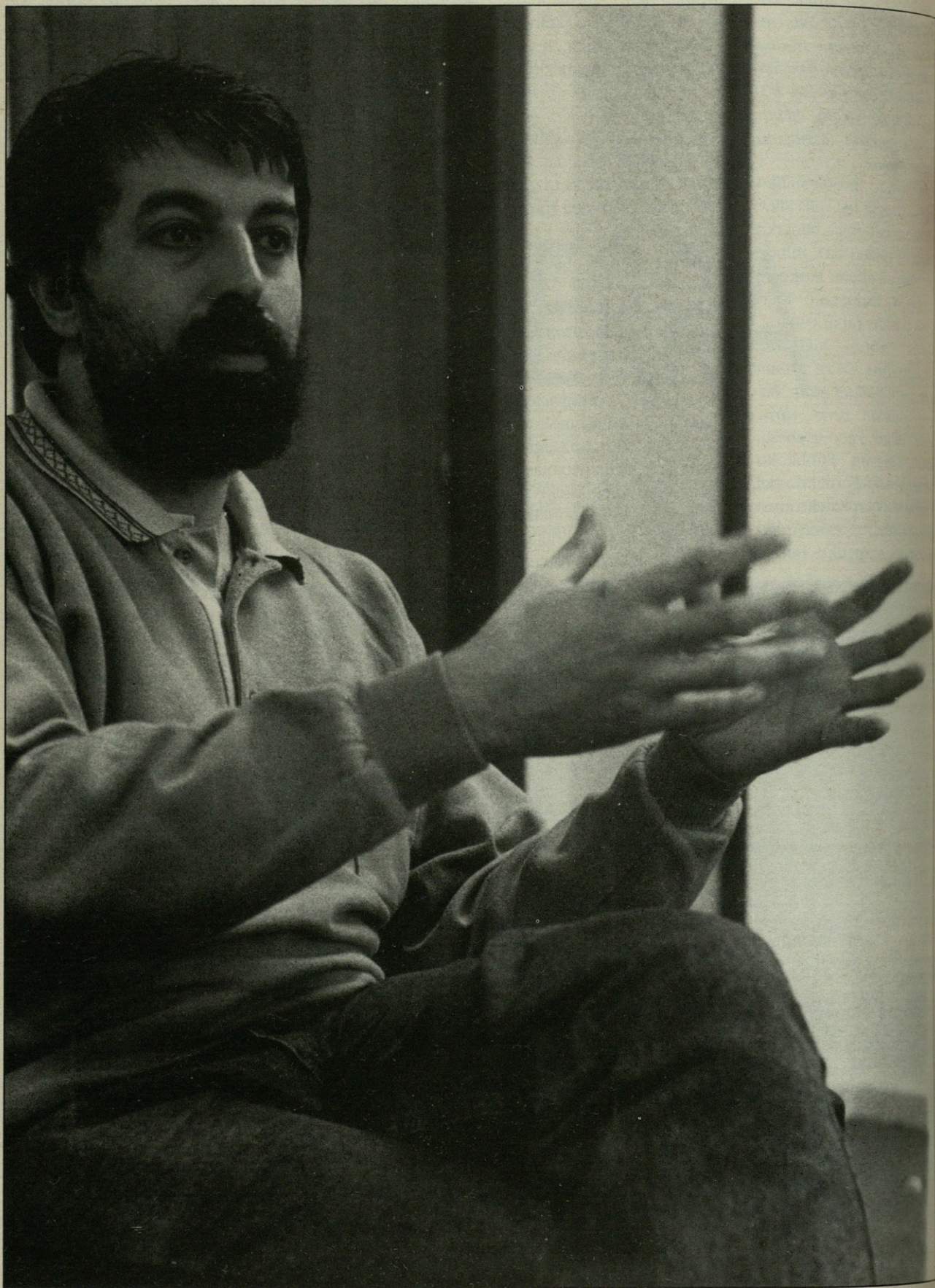
behar ere, hondar hileotan. Batzuk urrian Madrilen antolatu zen Europa mailako symposiumean izan, eta bertan beste herrietako esperientziak ikasi zituzten. Italian barrena, beste inon baino «harri nobleekiko» edifizio gehiago dago: xulo eta bihurtune askorekiko edifizio—nolabait esatearren—barrokoak, alegia, usoek kabi egiteko-eta ematen dituzten posibilitateengatik hobesten dituztenak. Erroma, Venezia, Milan... Genovan esaterako, uso-aletan nahastutako pi-

tiro alpichón era, edo—bat badago Araban—harrapakari erreserba batera eramanez daitezke. Hori errazago izango litzateke, behintzat, kontrakoa, hau da, harrapakariak hirietara eramatea baino. Bilbora arestian belatz galdu bat azaldu omen da, uso batzurekin merienda pare bat eginez, eta belatza da, hain zuzen ere, Estatu Batuetan-eta uso populazioa kontrolatzeko erabiltzen den hegaztia.

Pablo Sastre



— J O X E R R A G A R Z I A —



«Telebistak bertsolaritza sakralizatu du»

Hitzetik Hortzera» edo bertsolaritza telebisiboaren sortzailea dugu Joxerra Garzia. Telebistan lau urte eman ditu eta, beste komunibakideetan kultur saioak egiten egon arren, «lehiatxoa» izan da merezitako ospea eman diona. Literatur kontuetan murgildua, bere azken poesi bilduma «Zotal egunak» laister dugu kalean.

ARGIA. ETBn urte batzu eman dituzu, batez ere, saio kulturaletan. Zer deritzezu ETBko egungo kultur saioei?

J. GARZIA. ETBko kultur saioak beti laino guztien gainetik edo sasien azpitik ibili dira. Duela lau urte «Arkupe» programa euskal kulturaren mugimendua gertutik jarraitzen zuena zen —horren barruan liburuen kronika egiten nuen—. Gero, hori kendu eta «Fahrenheit» jarri zuten. Eta, justu «Fahrenheit» kontrako estiloduna zen. Gogoratzen dut, lehendabiziko programan postmodernismoari buruzko mahaingurua antolatu zutela. Garai batean, «Arkupe» kaseroegia zen eta hemengo errealitateari lotuegia, beharbada. «Fahrenheit»-ekin lainoen ganetik ibili ginen, eta laino eta sasien artean ez dugu hegan egiteko tokirik bilatzen. Bestalde, «Fahrenheit» oso minoritarioa gertatu da, audientzi kopuruen aldetik eta nik uste erdibidea bada-goela, planteamendu hori serioagoa egin beharko litzatekeela, garai bateko «Arkupe» baino zer edo zer pre-

tenziosoago eta munduari begira, hemengoa ahaztu gabe. «Fahrenheit»-en egin den ahalegin estetikoak, irudi aldetik esperimentazioa ona egin dela uste dut, hori zergatik ez aplikatu euskal kulturari?

Kultur munduan, bertsolaritzarena ondo edo gaizki kubrituta dago, baina aldiz literatura babes gutxiko kontua da. Antzerki mundua kubritu da —«Ikusmira» aipatu beharko litzateke baina uste dut datorren urterako desagertuko dela—, arte

plastikoak egon dira ere... Politika garbi bat falta da nire ustez.

A. *Telebista aztertzaile batzuren iritziz ETBk euskal kulturaren ikuspuntu «folklorista» eskeintzen du.*

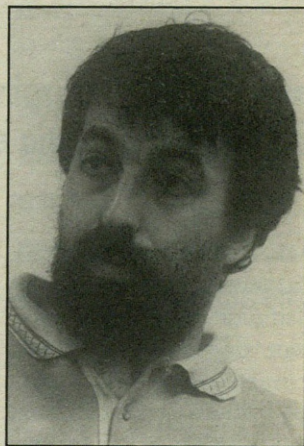
J.G. Beno, batzuei bertsolaritza ere folklorismoa iruditzen zaie. Nik ez dut hori uste, ez dut uste esatea dagoenik «Fahrenheit» folklorismoa dela. Hori esaten denean, beharbada ETB-2gatik izango da. ETB-2ren funtzioa jende erdalduna euskal telebistarekin konektatu eta gero piskanaka euskal kulturaren sartzen has-te bada, hor hutsune nabarmena euskal kultur programa bat da. Zergatik ez da azaltzen erderaz, ETBko bigarren kanalean, zer den bertsolaria, zeintzu diren euskal idazleak, zergatik ez da ematen kultur programa erdaldun baten euskarazko

kulturaren ikuspegia?

Azken finean, ETB-1ean politika egoki bat, gauzak ondo lotu eta diseinu estrategiko bat egin beharko litzatekeen moduan, ETB-2an zer edo zer asmatu beharko litzateke euskaraz ari diren horiek, kulturgintzan ari diren horiek, zer ari diren erdaldunei esplikatzeko.

A. *Nola eta zergatik sortu zen «Hitzetik hortzera»?*

J.G. Ni irratian nengoela etorri ziren nigana bertsokiekin zerbaitekin egin behar zela. Programaren diseinua pres-tatu ondoren Bertsolarien Elkartean aurkeztu nuen eta Elkartea eta ETBren artean komenio bat sinatu zuten. Lehenengo urtean ez dut uste asko sinesten zutenik, hemen telebistan, horrek biderik izan zezakeenik eta



NORTASUN AGIRIA

38 urte ditu, Legazpin jaioa ● Inguruan gairik badago gai libreari nahiago du ● Datorren mendekó bertsolaritza Andoni Egañarena dela uste du, Amurizak bertsolaritzaren teorizazioan eman duena

txapela kentzekoa da, Lazkao Txiki bertsolari klasikoaren errenkarnazioa ● Irratia nahiago du inmediatea eta sinpleena delako ● Elene Lizarralde ETBn'zuen konsiderazioagatik joan zen ● «Lehenengo euskal prentsa, gero pribatua baina ikastolak pribatuak diren bezala»



«Ni joatekotan Jose Mari Gabiria izango litzateke arduradun berria. Baina hori, oraindik, misterio bat da.»

beno, ni bakarrik egon nintzen. Zuzendaritzan, errealtizazioan, produkzioa, dena nik egiten nuen. Lehendabiziko urte horretan hilean behin egiten zen eta batez ere, ni errealtizazioan edota editaian trebatzeko balio izan zuen. Bigarren urtean astero egiten genuen, produkzio propioekin, etabar.

«Hitzetik Hortzera»-ren audientzi kopurua?

J.G. Gutxi gora behera, 200.000 ikusentzuleren inguruan gaude. Fluktuazioak izaten dira. Udazkenean gehiago; udaberrian, aldiz, gutxiago, apirilean adibidez, baina audientzia finko bat mantentzen dugu.

■ «Hiru urtez, orain dauzkagun medioekin egin litekeen guztia egin dugu» ●

Azken batean, programa ikusienetarikoa bihurtu da. Badirudi demostratu behar izan dugula bertsolaritzak garrantzi kulturaletaz aparte, baduela jendea erakartzeko indarra. Hori frogatu den neurrian, ematen ari zaizkigu medioak, etabar. Baina, zergatik ez da hori lehenengotik egin. Zer gertatuko zatekeen hasieran programa standarrek duten medioekin hasi bagina.

A. Momentuan, zein da

A. Zertan datza programaren arrakasta?

J.G. Bi ardatz daudela, us-te dut. Bertsolaritza bera nahiko modan dagoela eta gero, sortzen dela halako espiral moduko bat, audientzia lortzen du modan dagoelako eta telebistan hasi garenez gero, saioetan jende gehiago ikusten da, bertsolariak ezagunagoak dira... beste dimentsio bat hartu du asuntoak. Esan nahi dut, telebistak eman

diola beste presentzia bat, sakralizazioa.

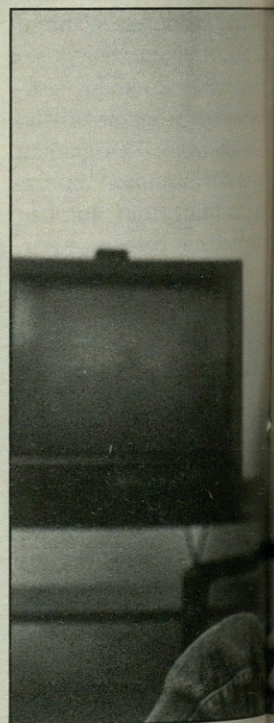
A. *Telebista nahiko medio modernoa da. Aldiz bertsolaritza aintzineko obitura dugu Euskal Herrian. Zaila gertatu zen medioa eta gaia elkartzea?*

J.G. Hasieran ez zen gehiegi egin, oso berandu arte ez genuen errealtizadorerik izan. Santi Etxebarria errealtizadorea etorri zenetik elkar lanean hasi ginen, bera ere bertsozalea da eta...

Bertsolaritzak baditu ezaugarri batzu kontutan hartu beharrekoak. Alde batetik, ez dago dudarik bertsolaritzaren ihardunaldietan inportanteena hitza dela, hau da, irudia beti bigarren mailakoa da, nahiz eta prenak edo disfrazak jarri, azken batean bertsoa ona bada, guzti horrek ez du inolako axolarik. Bestetik, espektakulu oso estatikoa da, bertsolaria ez da mugitzen, ez du dantza egiten, espektakulua berez, pobrea da tebistarako. Horren kontra zer asmatu? Gu mo-

mentu honetan grabazioak kamara batekin egiten ditugu. Honela ezin da gauza handirik egin. Baina medioak izanda, estatikotasun hori hauts daiteke. Hiru kamara eramaten badituzu, aukerak hirukoiztu egiten dira. Modu askotan egon daitezke, har ditzakezu eskuak, jendearen harrera bixiak, kamara batekin bazoaz hartu behar duzu kantatzen ari dena eta punto. Horrek espektakuloak duen estatikotasuna gainditzea mugatzen dizu.

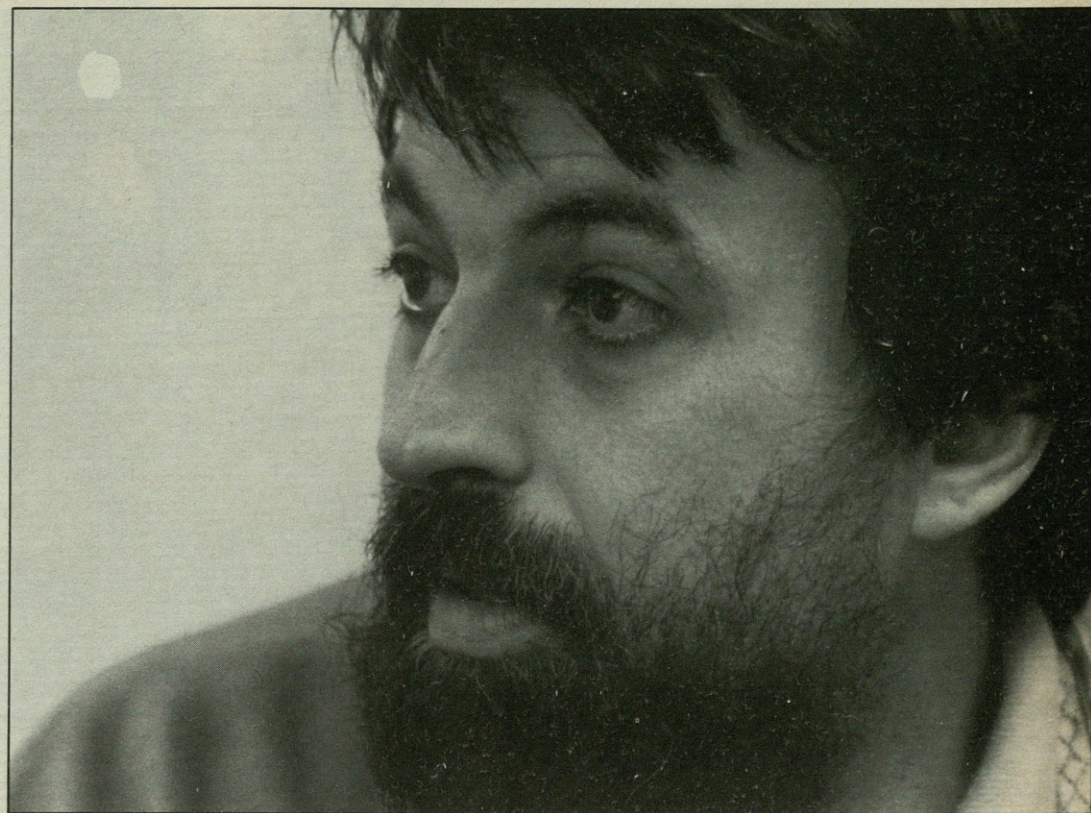
Dena den, gauza berriak ari dira asmatzen. Elkartarekin harremanetan gaude propio tebibistarako montatutako espektakuloak egiteko: disfrazak direla, pertsona bakar bati bi pertsonaia eman, irudiak tratatu, off-a erabiltzen ari gara zenbait jaialditan batez ere gaia emateko... Baina gauza hauek kontuz egin behar dira, disfrazak eta erabiltzen diren baliabide tekniko guztiak zerbait esateko ginoa eman behar dute eta ez baliabidea printzipala izatea.



Bestalde, guk platoan publikorik ez edukitzeak asko mugatzen gaitu. Bertsolaritza bapateko iharduna nola den gertutasuna behar du, kantatu eta erreakzio bat somatu. Baina orain baino espektakulu ikusgarriagoa egin genezakeen medioen arabera. Erronka beti izango da, medio guztiak eman arren, baina nik uste dut medio gehiago ematen zai-
gun neurrian hori gainditzeko modua badagoela. Bapatean eta ustekabean gertatzen diren horiek behar bezala telebistarako hartzeko medio haundiagoak behar dira guk dauzkagunak baino.

A. Hemendik gutxira ETB utziko duzu. ETB, bertso-laritzaedo telebistaz asper-
tuta?

J.G. Ni hemen hasi nintze-
nean ia bakarrik hasi nin-
tzen. Piskanaka piskanaka
errealizadorea eman digute,
platoa eman digute eta hiru
urtez orain dauzkagun me-
dioekin egin litekeen guztia
egin dugula uste dut. Beste



«Bertsolaritzan hitza da garrantzitsua, irudia bigarren mailakoa da, beraz.»

urte bat gauza bera egiteko
aliziente handirik ez daukat.
Orain, ETBrekin negoziatu
eta esaten badidate plato
handiago bat emango dida-

tela, grabazioentzat bi ka-
mara etabar, igual geratuko
nintzateke. Nik badakit zer
esperimentatu behar den, ez
dakit seguru ondo aterako
den ala ez, baina zer gauzak
egin litezkeen nahiko garbi
daukat. Orain dauzkagun
baliabideekin jarraitzeko ez
daukat alizienterik. Bestal-
de, duela bost urte hasitako
nobela bat enpantanatuta
daukat eta tarte bat izatea
nahiko nuke. Nik ikusiko
banu «salto» bat emateko
aukera eta desafio berri bat,
berriro sartuko nintzateke.

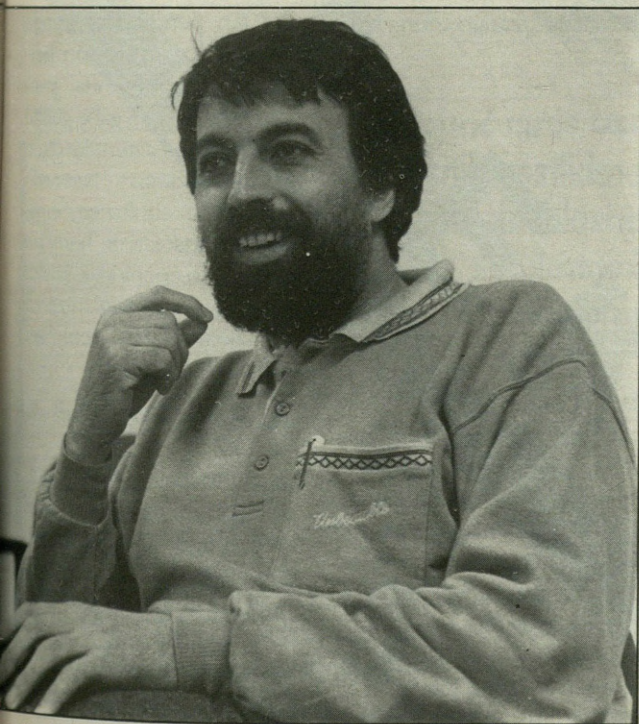
Nik ez dut arazorik izan ez
ETBrekin ezta bertsolarie-
kin. Alde egiten dudanerako
taldea antolatzen arduratu
naiz, programa guztiz nor-
mal eraman dezakeena,
orain dagoen bezala. Eta ni
joatekotan, seguraski Jose

Mari Gabiria izango litzateke
arduradun berria. Baina hori
oraindik misterio bat da.

A. Duela gutxi «Zotal egu-
nak» Irun Saria lortu duen
poesi bilduma kaleratu

■ «ETBrekin
negogiatu ondoren
esaten badidate
medio berriak
emango dizkidatela,
igual geratuko
nintzateke» ●

duzu. Kutzak argitaratu eta
banatuko du. Kontutan
izanik Kutzak duen bana-
keta sistema arraroa, hau
da, liburu dendetatik apar-



«Bertsolarien Elakrtearekin harremanetan gaude propio
telebistarako montatutako espektakuluak egiteko».



**Kultur munduan,
bertsolaritzarena ondo
edo gaizki kubrituta
dago, literatura babes
gutxiko kontua da.**

*te, ez al da kaltegarria izan-
go zuretzat eta liburua-
rentzat?*

J.G. Esan beharra dago Irun Sariak baduela prestigio bat, baharbada ez oso ondo merezia. Duen ospea eta gauzak nola egiten diren artean desproporzio bat dago. Adibidez, aurkezten duzu poemarioa eta zuzentzeko aukera ematen dizute baina ez ezer aldatzeko. Ni zer naiz argitalpen honetan, azkenengo tximua? Nik konprenintzen dut, beraiek saria lortu duen liburua erakutsi nahi dute. Gero, teoriarik egile eskubideak eurentzako dira bizitza osorako. Erabiltzen dituzten erizpideak oso oso idazlearen kontrakoak dira. Bestalde, epai mahaian daudenak, badira batzu aintzat hartzeko modukoak baina badaude beste batzu literatur epaileak izateko... Nahiko txapuzeroa da. Idazleen Elkartean aspaldi ari da hori salatzen, esaten ea noiz lortuko den literatur lehiaketak

piska bat idazlearen mesederako eta ez bakarrik antolatzen duen erakundearen propagandarako izatea.

A. Bestalde, bertsolaritzaz bilduma bateko tomo bat idazten ari zara?

J.G. Etor argiletxeak erreferentzia izango den ber-

■ «Irun Sariak erabiltzen dituen erizpideak idazleen kontrakoak direla uste dut»●

tsolaritzaren historia egin nahi du. Horren koordinaketa egiten ari naiz eta azkenengo tomoa ere nik idatziko dut. Lehenengo tomoak aurrean aterako dira. Kronologikoa izanik, eta definitiboa ez bada ere, oso sakona izango da, bertsolaritzaren korpus-a jasoko duena. Hor egongo dira Amuriza, Jon

Sarasua, Joxean Agirre, Pello Zabala, Inaxio Mujika, Jesus Mari Mendizabal, Zaldubi, Jon Aurre eta Patri Urkizu. Bakoitzak tomo bat egingo du, batzuk bi. Bertsolari nagusien biografia nobelatuak izango dira. Gaur egunekoetan Joxean Agirre ari da eta lan peridistakoa izango da. Nik, azken tomoan, bertsolaritzaren historia jasotzerakoan eman gabe geratu diren datuak aztertuko ditut: bertsolaritzaren balorazio sozialaren eboluzioa, emakume bertsolariak, bertsoak neurtzeko erizpideak, jaiak, klaseak... Bertsolaritzaren argazkia ateraz gero zertagertuko litzateke.

A. Eta nobela, zertan datatza?

J.G. Mahaian datza. Franco hil aurreko bi urte eta hiru ondorengo bi urteen istorio subjektibo bat da. Hortik aurrera egiteko denbora falta daukat.

Myriam Gartzia

AUTOSERVICIO
Agerretxe Ibilbidea
DEBA

EKO TOLOSA
Zumalakarregi kalea, 4
TOLOSA

SAN JUAN BAUTISTA
KOOOPERATIBA
Villas auzoa
HERNANI

EKO VILLALBA
Torres Urquizu kalea, 13
EIBAR
San Juan kalea, 9
EIBAR

DIFERENTE C.B.
Gran Vía kalea, 11
GROS AUZO — DONOSTIA

EKO SAN MIGUEL
Bartolomé de Urdiso kalea, 9
RUN

EKO BERAUN
Galtzaraborda Etorbidea, 2/8
BERAUN — ERRENTERIA

MERKEK IGLESIAS
Azkuene Kalea, 12
TRINTXERPE

EKO ASTEASU
Keelavite poligonoa 2/8
ASTEASU

ECONOMATO ORBEGOZO
C/ Eliz — Kalea, 1
ZUMARRAGA

BETI MERKEK
Loiola kalea, 12
DONOSTIA

SUPERMERCADO SOKOA, C.B.
Sokoa Merkatalgunea, 7
Hirigintza (ABARKA Jateixearen atzean)
HONDARRIBIA

BASTIDA
Erdiko Kalea, 32
MUTRIKU

SUPER RENTERIA
Vicente Elicegei kalea, 5
ERRENTERIA

EKO ALTZA
Larratxo Ibilbidea, 96 zbk.
ALTZA

SUPER ANDONAEGUI, C.B.
Andonaegi kalea, 10
SAN PEDRO — DONOSTIA

SUPER IZTIETA
San Sebastián kalea, 16
ERRENTERIA

EKO ERREKONDO C.B.
Zigordia kalea, 7
ZARAUTZ

EKO AIETE
Etxadi Salla
AIETE — DONOSTIA

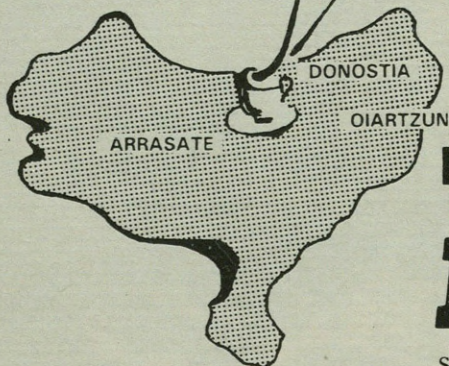
SUPER AMARA
Isabel II.a, 16 zbk.
DONOSTIA



EKO

Vivodist

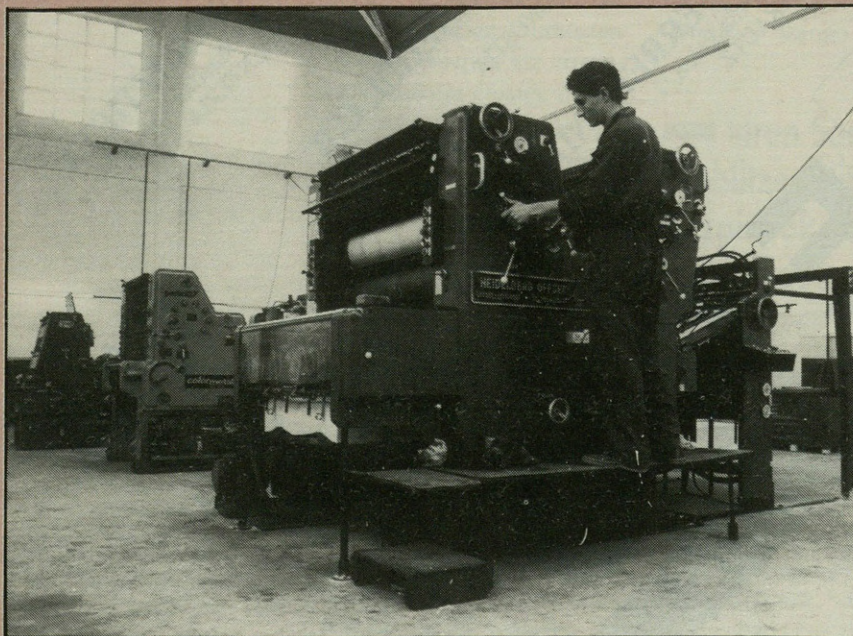
Zure etxeko kafea.
Zaporea, lurrina,... bereziena...
kolombiarra ehunetik ehun.
Kolombiako kafearen agiria duen
Euskal Herriko etxe bakarra.



LA CASA DEL CAFE

San Martzial, 19. DONOSTIA Tel: 42 45 12—35 49 14

LEKU BAT EGIN DUGU GRAFIKAGINTZAN



AN A
FOTOKONPOSAKETIA
IN PRIMATEGIA

ESKURAGO

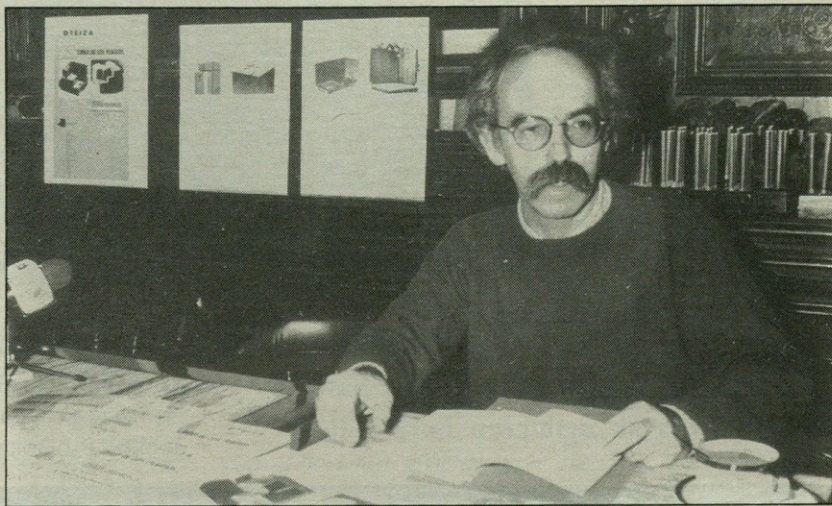
LASARTEKO EGOITZA BERRIA. INDUSTRIALDEA 1-2.

Maratoilaria izanda ere nekea eta etsia bidezkoak dira

GORAKADA handi baten lekukoa da Joan Mari Torrealdai. Areago, deskubritzailea bera dugula esan liteke. Liburugintzaren errolda eta azterketari dagokionez, iazkoari buruzkoak ere argitaratu berri ditu 63. «Jakin»-en. 100 libururekin hasi 1976an eta 800ekin burutu berri du 1990ari buruzkoa. Azken hau hamabostgarrena izan da. Eta nekatu bide da. Egia esan, aurretik bazegoen nekatuta, baina oraingoan etsi egin du.

Ezin argiagi idatzi du Joan Marik: «Azken azterketa da, beraz, oraingo hau, baldin eta...». Bi arrazoi ematen ditu: batetik, oso lan kostoso dela, diruz zein denboraz; eta bestetik, lan hori burutzea Eusko Jaurlaritzari dagokiola. Egia esan, ez da gauza bera idazten duen aurreneko aldia, baina orain arte abisua zena erabakia bihurtu da oraingoan. Ez egitearen hutsuneak premia sortuko duela esperantzan. «Jakin»-eko zuzendaria distantzia luzeetako korrikalaria dugu, baina orain arteko baldintzetan luzeegi gertatu zaio hama-

— **lazko liburugintzari buruzkoak argitaratu berri ditu Torrealdai, hamabostgarren aldiz; aurretik nekatuta zegoen, baina oraingoan etsi egin du** ●



Plagioa izan da Txillida eta Oteizaren arteko eztabaidaguneetako bat.

bost urteko lasterketa. Maratoilaria, hornimendu kontrolik gabe, nekatu egin da. Hamaseigarrenean aidanez, honek ere.

Hamabost urteotan kritikak ere jaso ditu Joan Mariren lan horrek, baina kritikalariek ere bildutako datuak erabili egin dituzte. Datuak eritzi gehienen oinarria direlako. Erantzukizuna erabat Lakuako gobernuaren baitan dago une honetan, baina ez nuke korrikalariak baino gehiago insistitu nahiko. Berak «hartzea zego-kionari ere behin baino gehiagotan» esan izan dio, eta alferrik. Hutsune ikaragarria bait dago arlo horretan: Liburuaren Legea hasteko, eta Euskal Liburuaren nolabaiteko erakundea ondoren. Aspaldian ohartarazi zigun Velez de Mendizabalek, eta baita proposamena egin ere. Baina hori ere alferrik. Alferrikotasunak nekea ekartzen du askotan.

PLAGIOA literaturan modan dagoen bitartean, ez dirudi gauza bera gertatzen denik arte plastikoen alorrean. «Metaeuskultura» dei geneza-keena polemika ugariaren sortzailea izan da azkenotan. «Libro de los plagios» argitaratu berri du Oteizak, liburu benetan bitxia. Irudiz josia dago liburua, Txillidaren eskulturak eta bereak parekatuz. Donostiarra eta oriotarraren arteko krimen artistiko guztiak frogatzen omen dira bertan. Hau ere dudan jartzekoa da noski, txillidazaleak ez bait dira honetan ere bat etorriko. Zernahi gisaz, liburu hau gaiari buruzko Oteizaren azken hitza izango dela, ordea, benetan sinetsgaitza da. Epilogo gehiegizko idatzi bait ditu Jorgek. Azken hitzetik azken hitzera ibili da, eta hitzatzeren bat ere izango du gordeta oraindik.

Josu Landa

Argitaratu berri da Hertzainak zuzenean grabaturiko diskoa

Kantak moldatzen ikasi duen taldea

Bederatzi urteko historia laburbildu nahi izan du Hertzainak taldeak «91-1-19 Zuzenean» kaleratu duen disko bikoitzean. Bertan honen aurreko lau LP eta maxiaren kanta ezagunenak barneratu dituzte. Lan berri hau taldearen inguruan sorturiko eta disko merkatuan antsia handiz hasi den Aketo Diskak zigilupean burutu dute.

HERTZAINAK taldea iaz, Euskal Herriko beste kultura munduko pertsonaia eta artistekin Cubara joan aurretik, desagertzeko zorian zegoen. Handik etorri zirenean eta sei hilabetezko etenaldia izan ondoren Hertzainakekoek aurrera jarraitzea eta hasteko zuzeneko LP bikoitz bat graba-

tzea erabaki zuten. Taldearentzat zuzenean grabaturiko disko bat beti izan da egiteko gauza bat. Horrela, zuzeneko diskoa grabatzeko garaia iritsi zela uste zuten eta disketxeekin kontaktatzen hasi ziren. Ezer garbi atera ez zutenek Julen Agirrereganara jo zuten —Julenek berak antolatatu zuen Cubara joateko bidaia—, eta erabaki zuten Aketo zigiluaren eta zuzeneko diskoaren proiektuak aurrera eramatea.



Zuzeneko diskoa taldearen etapa baten bukaera eta beste baten hasiera da.

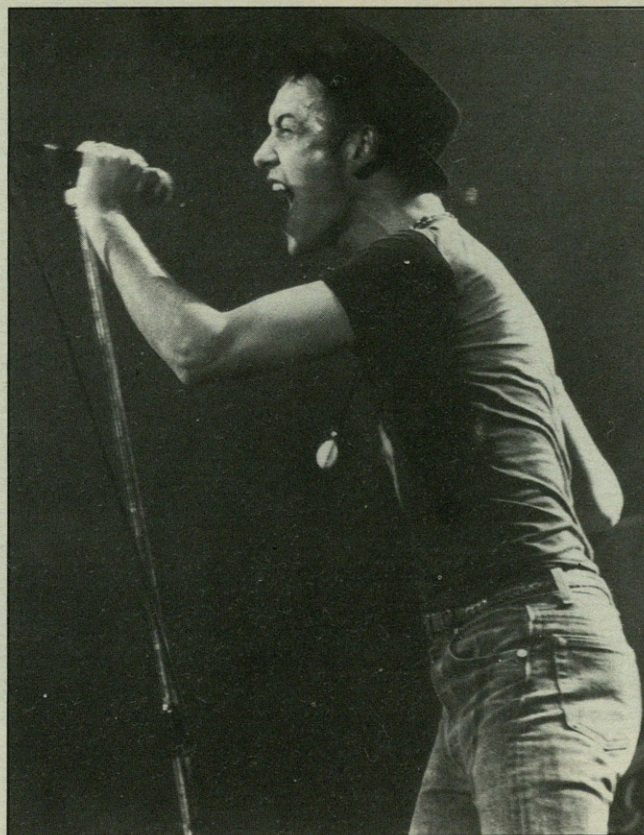
Soinuaren bilakaera

Disko bat zuzenean grabatzea lan handia da, estudioan grabatzeko bide asko dituzu. Zuzenean berriz, bakarra eta derri gorrezkoa: ondo jotzea. Ondo jotzen ez baduzu edo dago konponbiderik, zuzenean ez daude estudioan agertzen diren tranpa guztiak. Nik pertsonalki nahiago dut zuzenean jo. Hala ere atsegin zait noiz behinka estudioa joateko diskoak grabatzeko. Estudioko lanapolita da baina beste munduan sartze

zara eta azkenik erotuta bukatzen duzu», aipatzen digu Garik, Hertzainakeko abeslariak.

Disko berri honek «91-1-19 Zuzenean» izena du eta aurreko diskoen bilduma da, ez dute abesti berririk sartu. LP bikoitz honetako lehenengo diskoan taldearen bi lehenengo diskoen kanta agertzen dira eta bigarrenengo beste azken bi diskoenak, «horrela zegoen pentsatuta, gure ibilbidea zuzeneko disko batean isladatzea. Kronologia bat mantendu nahi izan dugu jendeak gure bilakaera nolakoa izan den ikus dezan».

Zuzenean grabaturiko disko bikoitz honetan abesti zaharrak bermoldatu egin dituzte konponketa berri batzuen bitartez soinu garbiago eta leunagoa lortuz. «Askotan esan digute bigundu egin garela baina hau ez da egia. Hemen, soinu aldetik nik ez dakit zer den biguntzea eta zer den erradikala izatea. Nire ustez kanta zabarrakez dira bigunagoak gelditu. Gainera, lehen gure soinu oso txarra zen, gure instrumentu zaharrak oso txarrak ziren, oso soinu



Gari, Hertzainak taldeko abeslari eta kitarrajolearekin izan ginen solasean.

txarra egiten zuten. Gaur egun, tresna hobeagoak dauzkagu eta normala da soinu hobe izatea. Gero, urteak pasatu dira eta kantak moldatzen ikasi egin dugu. Abestiak guk hasieran pentsatzen genuenetik gertuago daude orain, ez

garai horietan grabatu genituen bezala. Orain gus-torago jotzen ditugu, lehen ez genekien jotzen. Kanta orain egiten ditugun bezala egin nahi genituen baina lehen ez zen posible. Jendeak esaten digu bigundu egin garela eta

egia da zabartu garela baina disko garbi bat egitea planteatzen baduzu konponketa berezi batzuk egin behar dituzu eta pertsonalki aldatu egiten zara baita ere. Hala ere horrek ez du esan nahi hemendik aurrera horrela jarraituko dugunik. Hau etapa bat izan da, zuzeneko diskoa-

«Estudioan grabatzeko bide asko dituzu. Zuzenean berriz, bakarra eta derrigorrezkoa: ondo jotzea» ●

rekin bukatzen den etapa. Guretzat, uda pasa eta gero, etapa hau zaharraizango da. Nabiz eta jendearentzat berria izan, guretzat zaharra izango da. Epealdi hau bukatu eta berri bat hasiko dugu, gauza berriak egiten hasiko gara, beste era batera eta orduan ikusiko dugu bigunagoak edo gogoragoak geratu

QUEMANDO RUEDAS LP

DELINCUENCIA SONORA LP

EL ODI SOCIAL LP

Eskatu Ezazu Zure Ohizko DENDAN

Basati Diskak

BASATI DISKAK IMPORT

BASATI DISKAK PRODUKZIOAK
DISTRIBUZIO ETA SALMENTA

TEL & FAX 943 292748

APTO. 1686 20080 DONOSTIA

DISKA, BANAKETA eta ARGITARAPENA

a k e t o

HERTZAINAK

Zuzeneko badator zure dendara

kontratazioa/ kontaktoa/ banaketa/ korreetik salmenta

Tel/ (943) 55 03 64
Faxa. 55 06 08
Tfno. mugik. 908 171 274
Florida, 56- pab. 2
20120- HERNANI



Zuzeneko disko bikoitz honen bitartez Euskal Herritik kanpo ateratzea espero dute.

garen edo non geratu garen. Gaur egun, ezin da esan nolakoa den orain egiten garena, hemendik aurrera egiten dugunaren arabera ikusiko da nolakoa den eta bigunagoak baldin bagara guk erabaki dugulako izan da. Zuzeneko disko hau etapa baten hasiera eta beste baten bukaera da».

Lehen aipatu bezala taldea iaz desagitear zegoen, «Euskal Herrian maila batera iristen baldin bazara ito egiten zara. Ez duzu ezer berririk aurkitzen eta garrantzitsua da talde batentzat beste berri batzu aurkitzea. Hemen berehala mugatzen zara eta ez daukazu irteerarik. Gu hemendik aurrera saiaturako gara mugak gainditzen eta Euskal Herritik kanpo ateratzea espero dugu. Horretara iritsi ginenean taldea denboraldi batez lagatzea erabaki genuen». Sei hilabeteko etenaldia igaro ondoren Aketo disketxea eta «91-1-19 Zuzeneko» diskoaren proiektue-

tan sartu ziren buru belarri.

Hertzainak talderekin bederatzi urteko bidea ibili ondoren denbora honetan Euskal Herriko egoera musikala zeharo aldatu dela komentatzen digu Garik, «lehen ez zegoen azpiegiturarik, kontzieto guztiak gure lagunek antolatzen zituzten eta festak izaten ziren. Urteak pasa dira eta gaur egun gutxienez gatzetxeak daude. Soinu eki-

gingo dugula eta kitto, edo behintzat horretan saiaturako gara. Bestalde orain beste boom batean gaude, ez 'Rock Radical Vasco' bezalakoa, desberdina baina beste boom batean gaude. Aurten disketxe berri asko aterako dira eta horrek esan nahi du sekulako mugimendua dagoela, jendea oraindik gogo handiz dagoela baina, hala ere, ikusi egin

«Askotan esan digute bigundu egin garela baina hau ez da egia. Hemen soinu aldetik nik ez dakit zer den biguntzea eta zer den erradikala izatea» ●

po eta grabazio estudio gehiago ere badaude eta funtsean aukera gehiago dago. Hala ere Euskal Herrian taldeen artean dena bata bestearen aurkako borroka da. Goian gaude-noi akabatuta gaudela eta 'marikoi' batzu garela esaten digute. Guk garbi daukagu nabi duguna

behar da zertan gelditzen den guzti hau. Oinarriak ondo jarrita daude eta hemendik aurrera zer gertatzen den ikusiko dugu. Talde berriak agertuko dira eta hauek bere lanak aurkezteko baldintza onak izango dituzte. Gauzak ondo egiten badira aurrera aterako da eskena». Auto-

produkzioaz argitaratu berri den «91-1-19 Zuzeneko» taldearen azken lana bada hemendik gutxira Oihuka bere aurreko disketxeak Hertzainaken beste LP bilduma bat kaleratuko du, «hori, betiko gerra da. Komertzialak ikusita gerra bat da. Niri berdin zait, ni musikaria naizeta ez naiz sartzen borrelako kontuetan. Gauzak guzti horietaz ez dut ezer jakin nahi». Hertzainak, Bilbon antolatutako «Eusko» izeneko kontzertu erraldoian ere parte hartu zuen. «Ondo egon zen, aipatzen koa da 'Guantanamo' jo genuenean jendea barrituta gelditu zela kantatzen hau jo eta gainera espainolez abesten gurelako. Jendeak ez zuen ulertu abestiaren hitza, ezta kantak zer esan nahi zuen ere. 'Guantanamo' abestia denontzat test bat izan zen. Espero dugu horrela-ko festa gehiago izatea bai hemen, bai atzerrian».

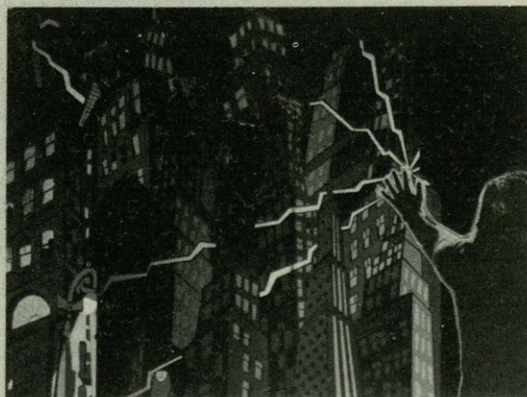
Joxi Goikoetxea



Joanes URKIJU. BERBAK LEGEZKO AIZTOAK. Poesia.

JOANES URKIJU

berbak legezko aiztoak



POESIA

Susa

JON ARANO

malezia sorta



POESIA

Susa

L I T E R A T U R A

BESTELAKO
HITZAK

Susa

Helbidea:
Industrialdea
1-2 pabilioiak
Lasarte-Oria

Laboaren kantuetan oinarritutako dantza ikuskaria estreinatu du Tanttakak

«Zilbor hestea», koreografia keinuak

Maiatza Dantzan egitarauarekin batera hil honen 25ean taularatuko du Tanttakak konpainiak bere azkeneko ekoizpena: «Zilbor hestea». Mikel Laboaren kantuez Iñaki Salvador musikariak konposatutako obrari hamalau koreografia egokitu dizkio Iñaki Landak.

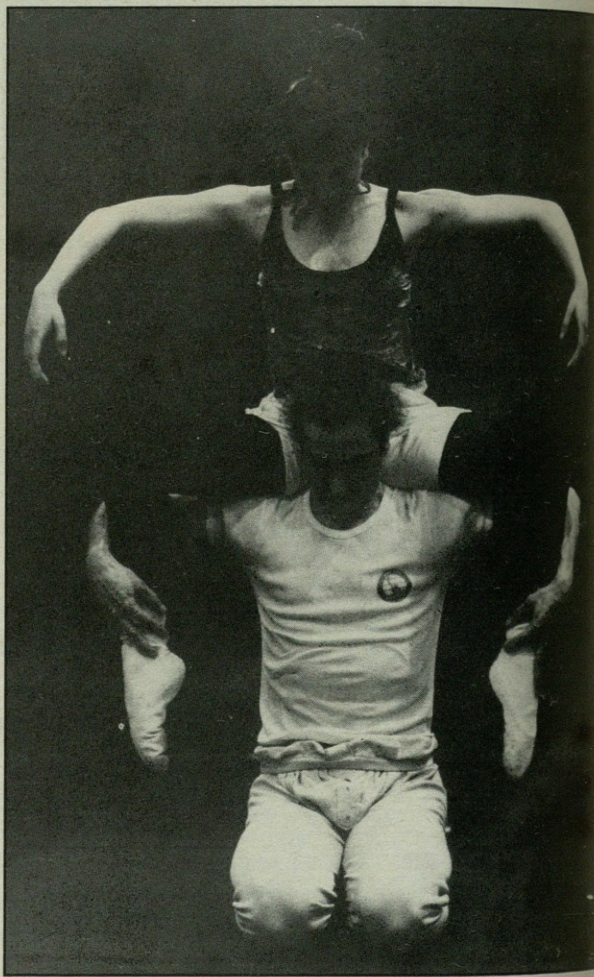
HAMALAU keinu Mikel Laboaren doinu eta poemak gainean. Hamalau koreografia, bakoitzak bere hari narratibo propioa gordetzen duena. Hamalau irudi libre, hamalau erritmo, hamalau errito. «Zilbor hestea», Iñaki Salvador, Iñaki Landa eta Tanttakak antzerki taldeak Mikel Laboari eskaintzen dioten gorazarre berria.

«Iñaki Salvadorrekin lan egin genuen 'Kontuz, maite zaitut' antzezlanetan» aipatu digu Tanttakako Fernando Bernues zuzendariak, «eta ordutik dator musika eta dantza bakarrik lotuko lituzkeen ikuskari proiektua». Salvador, Mikel Laboaren musikoetako bat izan da zazpi edo zortzi urtetan, eta hainbatetan entzunak dizkioguharen kantuen jazz tanke-

rako bertsioak.

«Dantzari asko dago gure inguruan, baina oraindik ez da sortu dantza produktibitateko egitura finkorik, ez dago gure konketurik», erizten dio Berneusek. «Dantzari horiek bildu eta nortasun propio batez proiektu bat martxan jartzea falta izan da. Gure inguruan musikari eta dantzari batzuegokitu ziren, eta ia bakarrik abiatuzen 'Zilbor hestea' lantzeko ideia».

Iñaki Landaren koreografiak, zazpi dantzari izango dira taulan: Zaloe Arregi, Nerea Arrizabalaga, Arroxe Madurga, Mila Martinez, Ana Remiro, Pedro Montoia eta Migel Zubeldia. Eta zuzeneko musikaz lau musikari: Aitor Landeta, Eduardo Salvador, Josetxo Silguero eta Iñaki Salvador.



Ekintzetan oinarritu da Landaren koreografia.

Lau hilabetetan moldatutako lana da «Zilbor hestea» ikuskaria, egunero zortzi orduko ihardueraren ondo-

ria. «Produktio denborak laburra izanda, baina Iñaki Salvadorrek lana aurreratu samar zeukan, eta laster

baino neke gutxiago izan da ikuskariaren moldapen osoa. Maiatzaren 23an egingo da aurrestreinua Hernanin, eta emanaldi nagusia hilaren 25ean Donostiako Victoria Eugenia antzokian.

Dantza eta collage-a

Koreografiaren ardura izan duen Iñaki Landa dantzari izana da, Argia taldean, Donostiako Anexa dantza esperimental taldean eta baita Barcelonako Ballet Garaikidean ere. Baina antzerki munduari nahiko loturik egon da, dantza irakaskuntzaren bitartez. Hala Antzerki eskolan nola Orain, Bederen-1 edo Tanttaka taldeekin.

Orain arte antzerkiaren morrontzapean egin du lan gehiago, baina orain dantza nagusitzen den ikuskari bat heldu da. *Iñaki Salvadorren berkonposatu duen musika eta Mikel Laboak idatzitako poemek* sugeritzen zidanguzti hura adierazteko librotea hartu dut. aitortu digu Landak. *Funtsezko ideia zera izan da, deskribapen itxurako dantzarik ez egitea. Baizik eta iradokizun eta zentzazio batzuren ekintzak sor-*



Zazpi dantzari izango dira taulan, eta lau musikari.

ematen digun giltza. *«Zer esan nahi dut? Bada, ez dadila egon kontraesanik gorputzaren funtzionamendu fisikoan. Oinarriko ideiarekin garapenaren ondorioz sortu ditut dan-*

llage' baten antzera.

Salvadorrek, musika ikasketetan sakontzera Bartzelonara abiatu aurretik zeukan Mikel Laboaren kantuak berkonposatzeko ideia. *«1987an izanzen bori»* gogoratzen du, *«baina Bartzelonatik itzuli ondoren gauzatu behar izandut, bemen egiteko lanaz elako alde batetik, eta hau bezalako aukerarik egokitu ez delako bestalde»*.

Tanttakarekin lanean zegoela atera zen horrelako ikuskari bati ekiteko asmoa, *«eta nik aspaldidanik neukan ideia ona iruditu zitzaieen taldekoei. Orduantxe agertu zen rockeroek egindako 'Txerokee', eta sorpresa izanzen nerretzat, baina ez neukan zergatik*

atzera egin beharrik berrregatik».

Musikariak hartu duen lana libre antzera egina izan da, *«Laboaren estetikari fidela izangabe eta espreski dantzarako izango zela pentsatu gabe. Esan daiteke, dantza egiteko soportea bezala baliatua izan dela nere konposizio lana»*. Jazz, new age, rock eta folk, denetarik izango da *«Zilbor hestea»*-ko hamalau eszenetan, *«guztien fusioa edo integrazioa»*.

Laboamania garai batean sartuta gaudela onartzen du Iñaki Salvadorrek, *«baina ez genuke omenaldi bat bezalaz hartu behar»* *«Zilbor hestea»*.

Gorka Arrese

«Deskribapen itxurako dantzarik ez egitea izan da ideia, eta zentzazio batzuren ekintzak espazio batean garatzea» ●

tu eta espazio batean garatzea. Modu inpresionista batean jokatu dugu, ez abstrakzio ez deskripzio moldeetan murgildu nahi izan gabe».

Koreografia definitzeko orduan, *«mugimendu organiko»* da Iñaki Landak

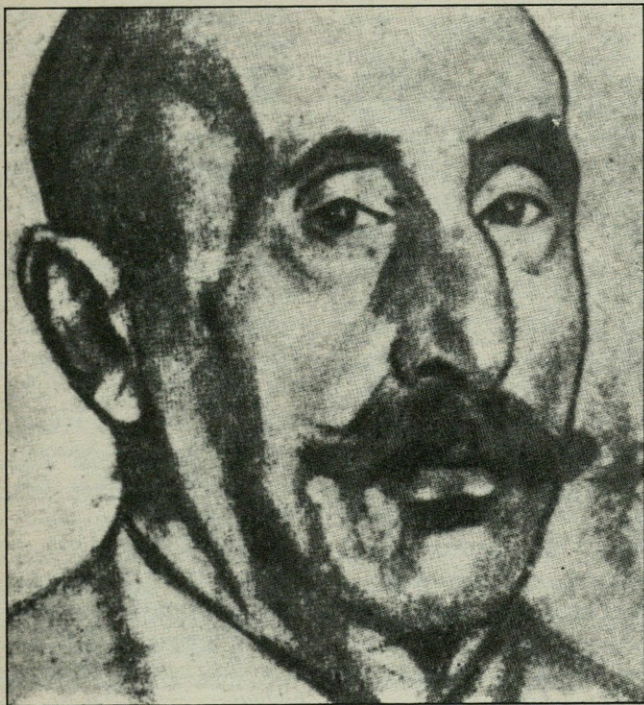
tza mugimendu guztiak».

«Gernika» amodio istorio tragikoa izango da; «Baga, biga, higa» doinuak, haurren jolasen hizkuntza agertuko du; «Bereterretxe», erromantze bat komik moduan. Eta hamalau arte, beste hamaike keinu gehiago, «co-

Maiatzaren 27an berrogeitamar urte beteko dira hil zela

Toribio Alzaga, teatro zaharraren bizkarrezurra

Donostiako Eskola deitu izan den antzerki mugimendua, euskaraz sortutako lehenengo teatro moderno kaletarra jaiotzen ikusi zuen bigarren gerra karlistaren garaian eta hiltzen 36ko faxisten altxamenduarekin. Bien bitartean, Alzaga izan zen sasoi horretako antzerkiaren egile, eragile eta hauspo nagusia.



Euskaltzaindiko kide izan zen Alzaga 1931tik aurrera.

BERROGEITAMAR

urte betetzen dira maiatzaren 27 honetan Toribio Alzaga Anabitarte, don Toribio, hil zela. Laurogei urte lehenago jaio zen, eta urte horietako gehienak antzerkiari eman zizkion gorputz eta arimaz.

Artean mutil koxkorra zela, bigarren gerra karlistan, familiarekin Ziburun zeuden babesturik, Ravelen herrian. Marzelino Soroak orduantxe idatzi zuen bere estraineko antzerkia, «Iriyarena» elebiduna, eta Donostiako iheslariak Donibane Lohizunen zuten «El Trueno» elkartearen lehenengoz taularatu zutenean, haien artean zen Toribio ere.

Donostiara itzulita, Soroa lan berri eta osorik euskaldunak sortzeari lotu zi-

tzaion, eta antzezpenak aurrera ateratzen laguntzen ziotenetakoa zen Alzaga, komeriante-arra barreraino sartuta. Laster batean bera ere idazle bihurtuko zen, 1888an idatzi eta saritu bait zioten bere lehenengo antzerkia: «Aterako gela», sagardotegian girotutako jostirudia.

Harrez gero, bata bestearen atzetik etorriko ziren beste hogeitamarren bat, horietatik dozenaldi itzulpen eta moldaketak.

Alzagaren bizitzan ez zik, euskal antzerkiaren historian garrantzi bereziko urterik bada, hori 1941 da. Abelino Barriola zinegotzi abertzale eta antzerkigileak proposaturik, Donostiako Udalak Euskal Iztundea edo 'Academia de Declamación Vasca' delakoa sortzea erabaki zuen. Bertako irakasle eta arduradun, Alzaga aukeratu zuten aho batez.

Honen lana, euskarazko eskolak emateaz gain, antzerkilaritzari dagokion guztiaren kargu izatea: aktoreak prestatu, obrak zuzendu, taldearekin herriko herri ibili... Jantziak ere bere etxeokoei atontzen zituzten eta jokalaria bakoitzak esan beharrekoa koaderno bat natan kopiatzen zien, kaligrafia txukunez.

Horrez gainera, udako oporretan, Aizaman, ateratzen zuen idazteko astia, eta



«Osaba» antzezlaneko eszena bat.



Alzaga (eserita, erdian) Euskal Iztundeko aktoreekin.

Ikuslearen atseginerako

«Alzaga jauna da Euskal Antzertia-ri eutsi diona, eragillea ta pizkortu du-na, nekatzeke ta laguntza gutxi izan arren». (Antonio Maria Labaien).

«Euskal teatroa Altza-ga-k oial zapietatik atera digula esan liteke; oiñez ere ederki erakutsi dio, ta bide sendoa yarri; koz-kortuxe ere egin dala esan genezake, ta edo-zein erritako teatroaren maillera laister igoko dan uste ona degu». (Orixe).

«Garai batean euskal teatroa landu zutenen ar-

tean, uste dudanez, gailen eta nabarmen agertzen zaigu Alzaga, bere-berea zuen sailean behintzat. Komeriaz ari naiz, esku trebea baitzuen, era berri ausartetara jo gabe, jendeari parrere eragiteko. Zorrotza zen pertsonak eta pertsonen xelebrekeriak begiz jotzeko, bazekien korapilo politak lotzen eta, lotzen ez ezik, baita lotu ahala askatzen ere, ez ikuslearen buru hausterako, atseginerako bai-zik». (Luis Mitxelena).

Hogeitaka antzezlan idatzi zituen Alzagak, gehien-gehienak irri-antzerkiak. Hasiera batean Soroaren antzeko arrote-komeriak, eta azken aldian berriz idatzlan jasoagoak, Barriolarekin batean euskal teatroaren maila jaso eta bertako burgesia kultua hezi nahian.

Maila altxatze honetan

ahalegin berezia izan zen Shakespeareren «Macbeth» tragedia itzuli edo moldatzeko saioa. Jatorrizkoaren aldean dexente erraztu bazuen ere, orduko ikusle-goarentzat aski zaila gertatu omen zen orohar. Aitzindariak pizten duten interesa du gaur guretzat moldaketa hark.

Operako letrak ere idatzi izan zituen Alzagak, eta jostirudi ugari, hala nola «Burruntziya», «Bernaiñoren larrirak», «Txibiribiri», «Bost urtitan», «Neskazar», «Babalora»...

Euskal teatroa eta berak sortutako eskola sendoen zeudenean, 1936an pikutara joan zen dena. Alzaga bera ere espetxera eramán zuten, 75 urte zituela. Arnasestua zuen, eta gaixo zegoelako edo. ~~katu~~ egin zuten. Handik urte batzutarra hil zen, berriz euskal antzerkirik ikusi gabe.

Urtetan hain garrantzitsua izandako Alzagaren aztarrenak itzalduxe izan ditugu aspaldion. Aita Zavalak 'Auspoa' bilduman haren

Alzaga, Barriolarekin batean, euskal teatroaren maila jaso eta bertako burgesia kultua hezitzen saiatu zen

lan batzuk plazaratu eta horri esker heldu izan zaizkigu gehienoi. Berriki izan da beste argitalpenik, 'Klasikoak' delako sailean. Antzezpenei dagokienez, Antzietan talde azpeitiarrak une honetan eskaintzen duen «Komedi zaharrak» Alzagaren bakarriketa bat du tarte-an, «Txingurri».

Urteurrena dela eta, berriz, Antzerti ari da zenbait argitalpen eta ekitaldi antolatzen. Guztiak ere balio-ko ahal du, Toribio Alzagaren bixitasun eta freskotasunaren apur bat txertatze-ko gure gaurko teatroari.

Xabier Mendiguren

Sei sail eta ikusteko asko

Cannes: Itzali argiak!

Maiatzak 9. Osteguna. Estrenu eguna eta euria Cannesen. Robert Mitchum-en sarrera hitzaldiak eman zion hasiera aurtengo edizioari. Sail Ofizialaz gain beste bost sail izan dira ikusgai hamaika egun hauetan. Izen ezagun asko beren lanen erakusteko: Kurosawa, Kielowski, Angelopoulos, Ferreri, Spike Lee, Jacques Rivette... Zinea eta zinea ez dena. Denetik ikusgai Itsasertz Urdineko zinearen hiriburuan.

DAVID Mamet-en «Hil-keta» izan zen ikusi ahal izan zen lehena. Dealer beltz bati, talde nazi bati eta sionista beraiei aurre egiten dien polizia juduaren ibilaldiak.

Happy Endik bako marginario istorioa. Oso filme desberdina hurrengo egunean ikusi ahal izan zen «Tsar-aren hiltzailea»-ren aldean. Koproduzio honetan

eskizofrenikoak bere psikiatrarengan izan dezakeen eraginez mintzo zaizkigu. Astunegia kritikarentzako, Malcom McDowell-en interpretazioa ikusgarri.

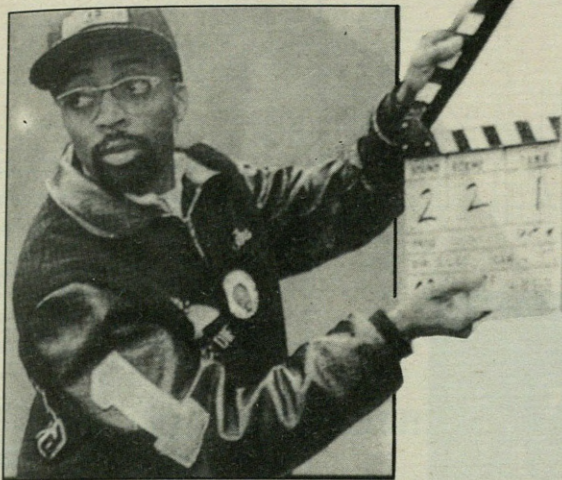


Zinemaldiko epaimahia. Erdian: Roman Polanski.

Eta amaiera emateko, Akira Kurosawaren bigarren testamentua: «Rapsodia Abuztuan». Obra lirikoa, giza-ziaren bihotzari eta memoria historikoari egiten dio dei. Baina ez da hau gerrari buruzko filme bakarra izan. «Europa-n, II. Mundu Gerraren ostean Alemaniako herriaren derrota sentimendua komunikatzen saiatu da Lars Von Trier daniarra, «Krimenaren elementua»-ren egilea. Kritikak nahiko ondo hartu duen filmea.

Izan da aurtengoan filme luzeetako beterik. «La Belle Noiseuse», Jacques Rivette-ren azken lanak. Balzac-en «Le Chef d'Oeuvre inconnu» nobelaren moldaketa libre honek pintura eta margolariaren arteko harremanen mundua irudikatzen du. Zorte oneko dira Michel Piccoli zaleak.

Eta heldu beharrekoa zestearte gauean heldu zen. Kielowskiren «Veronikaren bizitza bikoitza». Sakontasunean magiaz arakatzeko dabilen zuzendaria dugun «Dekalogo»-ren egilea. Batakardadearen aurrean matasuna da hortik aterako gaituen bakarra. Horri Kielowskiren tesia.



Spike Lee eta yuppie negroen arrastoak

Bada zinema negroa ezagutzeko paradarik aurtengo Zinemaldian. Sail ofizialetik ate Afrika, EEBB edota Britaina Handiko zenbait errealizadoreen filmeak ikusteko parada baldin bada, bada sail ofizialean negrotasunaren inguruan itzulika dabilenik. Spike Leek «Oihaneko sukarra» aurkeztu du egunotan, beltzak eta italoamerikanoen «gizarteratze» arazoaz. Betiko gaia, betiko freskotasun mindua, «Mo better blues» ostean nolabait berreskuratu baharrekoa. Musika ere zaindua: Stevie Wonder, Public Enemy eta Sinatraren «Once upon a time».

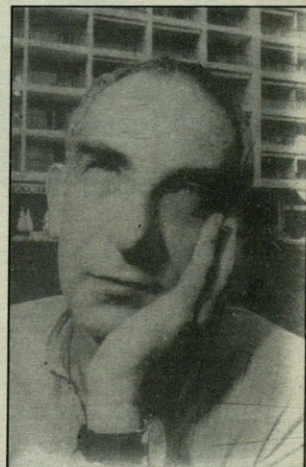
«Cristobal Colon: Deskubrimendua» Hondamendi baten iragarkia

Canneseko Zinemaldiaren barnean egon zen projektuen aurkezpenik. José Bondía, Bosgarren Mendeurreneko Batzorde Estataleko Zuzendari Nagusiak «Cristobal Colon: Deskubrimendua» filmearen xedea eta Espainiako Batzordearen parteartze ekonomikoa nolakoa zen azaldu zituen. Ilia Salkind anaiek ekoiztu eta Rambo eta Cobra egin zituen George Pan Comtosek zuzenduko omen du «filme arrunt eta herritar» hau. «Berea duen tokia berreskuratu behar du Espainiak munduan, eta toki hori filme arruntak eginez lortu behar du» esan zuen Bondiak. Afarira bildutako kazetariekin

Krzyztof Kielowski: Misterio guziak ematen ditut

URTEAK dira Polonia-ko telebistarako egin zuen «Dekalagoak» hartatik. Frantzian egin eta eman du bere azken lana «Veronikaren bizitza bikoitza». Oso bestelako baldintzak. Ekonomikoetatik hasita. Ez hain desberdinak ordea bera-
rentzat: «Nik ez dut inpresio hori. Argumentu finantziero bat baino ez da. Ekoizketa gastuak askoz ere handiagoak dira Frantzian Polonian baino. Ohitura dudak bezala, budget-a jaisten saiatu naiz. Ez naiz heldu. Moral eta estetika arazo bat da. Sos asko xautuez gero erantzunkizun handiagoa duzu. Ahalik eta gutxien izaten saiatzen naiz».

Egin behar dena egin al duen galdetzen zaionean ezetz batez erantzuten du. Erantzunak garbi dituen gizona da. Ekialdeko zinema berriaz dagoen ikusmina ere hor dago. «Orain arte ez dudala esistitu esan nahiko luke. Nik ez dut uste 'Dekalagoa'k edo 'Veronikaren bizitza bikoitza'k zerikusirik duenik politikarekin. Ezein lekutatik hel daitekeen filme bat da, munduko azken muturretik, ez dit axola».



Filmaketa eta montaketaren arteko harremenez galdetzen zaionean badu aipagarririk: «Arazoa misterioa dena eta begibistakoa-
ren arteko loturan datza. Filmea ulergarriago egingo luketen zenbait eszena kendu ditut. Orohar, sei edo zazpi bertsio egiten ditut filme bakoitzeko. 'Bizitza bikoitzerako' hogeia egin nituen». Eta hala ere, ez du zinea arte legez hartzen. «Ez dut uste zinea artea denik. Noizbehinka agertzen da artea izan daitekeen filme bat. Baina oso noizbehinka. Zinemak mundua deskribatzeko balio du».

J.M. Heritz

TXUTXU - MUTXUKA



BERTSOLARITZAREN HISTORIA BI BILDUMA EZBERDINETAN

DONOSTIAKO bi argitaletxe ari dira lanean Bertsolaritzaren Historia zazpi edo zortzi liburu bildumatan plazaratzeko asmoz: Etor eta Sendoa. Bakoitzak bere edizio propio eta diferentea agertuko du, eta biek ekainerako jarri nahi dituzte liburudendetan salgai. Lehenengo euskarazko enziklopedia nork aterako kompetentzia dagoen bezala (Elhuyar ala Lur), bertsolaritzaren historiak ere ekarriko du gerrarik Etor eta Sendoa etheen artean.

«Euskarazko egunkari publikoari, ez. Anakronikoa da Eusko Jaurlaritzak euskarazko egunkari publiko bat argitaratzea erabaki izana.

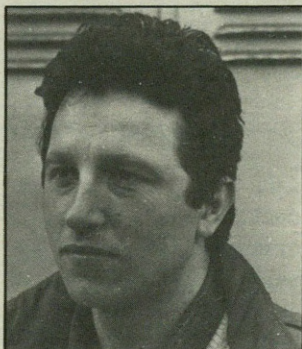
Lehendabizikoa izango litzateke Europan, edo hobe esanda, azkena, dagoeneko Portugaleko Gobernuak eta orain Ekialdeko berrialdeetakoek euren egunkari 'publikoak' pribatizatu bait dituzte».

Karmelo Garitaonandia.
El Mundo, 1991-V-15.

«Nik ez dakit Euskaldunon Egunkaria zenbatentzat den lehenengoa eta zenbatentzat bigarrenengoa. Berek esaten duten bezala 16.000rentzat baldin bada, oso oker nengoen, eta ireki bekizkie Joseba Arregik, berehala, kultura sailako kutxatilik. Ongi mereziak dituzte eskatzen dizkieten 150 milioiak eta zerbait gehixeago ere».

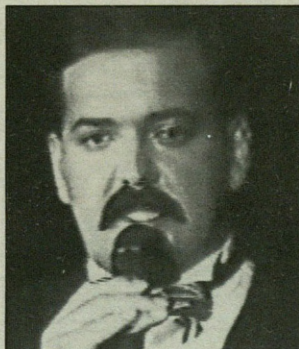
Mikel Atxaga.
Deia, 1991-V-15.

NOR - NORI - NORK



GILLAUME IRIGOIEN

Iparraldeko antzerki idazle gazterik garrantzitsuenak bihurtu da. Elkar argitaletxeak azkeneko obra argitaratu berri dio: «Don Iban eta Ibai Gorri», Donibane Garazi eta Baigorri herrien arteko norgehiagoka bertsotan kontatzen duena, Romeo eta Julieta obraren parodia eginez bide batez ●



JULIAN BELOKIRI

ekainaren lehenarekin batera emango diote Eusko Irratiko zuzendaritza kargua. Orain arte programazio lanetan aritutako Beloki, telebistako «Plazarik plaza» programako aurkezle ere izana da. J.M. Oterminek aldiz, irratia utzi eta ETBren Miramongo estudioetara egingo du mudantza ●



J.M. TORREALDAIK

iazko euskal liburuaren produkzioaren inguruko azterketa kaleratu du Jakin-eko 63 zenbakian. «Iaz beherakadaxoa izan zuen, eta 1990ean ia 100 liburu gehiago atera da» idatzi du. Baina proportzioz, sortuberriek behera egin dute, berrargitalpenek bezala. Gora ordea, itzulpenek ●

Kirola

Uraren gainean irristan

KOSTALDEAN hainbat jende mugitzen duen tostako aurraunketa murriz daitekeela esan ohi da, 'banku higikorra' goraka doala eta; berau praktikatzeke ez bait dago ur eremu handietara jo beharrik.

Untzi estu hauek uretan egiten dituzten maniobrak zuzen mantentzeko egin beharrekoak baino ez direnez, edozein ibaitan praktika daitekeen kirola da.

Ezagutzen dugun arraunketa eraren antzera, zenbait tosta moeta daude: birentzakoa, laurentzakoa eta zortzirentzakoa, edota «outrigger» deituak. Erren-

kadan jartzen dira, eta arraunlari bakoitzak pala bakarra edo bi izan ditzake, «school» badira untziak. Zortzi kirolarikoek patroia eraman ohi dute, bai nora-bide aldaketak egin ditzan, eta baita hainbesteren artean koordinazio piska bat lortzearen ere.

Gaur egun, barnekaldeko zenbait laku eta urtegitan kirola hau egiten duen hainbat jende dabilen arren, arraunketaren tradizioa gordetzen duen kostaldean da nagusi eta aipagarri dira Orio, Donostia eta Hondarribiako eskolak.

'Banku higikorra'k gazte



Urek derrigorrez lasaiak behar dute izan kirola honetarako.

jendearengan erakarpen handia du eta hori begibistako gauza da edozein arraun eskolatan. Hala ere horietako gehienek itsasoko traineruetara jotzen dute gero. Azken finean batean abiadura dena bestean ikuskizuna da, eta, zergatik ez, itsasoko olatuekin borrokan ibiltzearen sentsazioa.

● Maiatzean zehar eskalada ikastaroa izango da Oiarzunen bertako 'Giriz' mendizale elkarteak antolatutik. Ikastaroa Santa Barbara eta Eginoneko haizadromoetan egingo da.

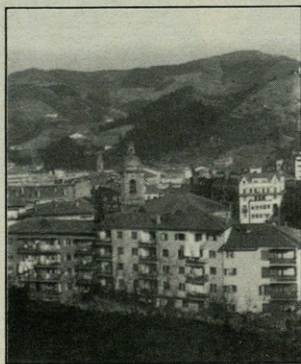
● Golf zaleek badute hil honetan zer gozatutik. Maiatzaren 27an hilabeteroko txapelketa Donostian.

Bidaia

Maltzagatik Zumarragara

GIPUZKOAKO bihotzean, Karakate eta Irimo tontorren artean hegoalderantz, mendi lerro txiki bat luzatzen da. Mendi ilada hau mendebaldetik Deba eta ekialdetik Urola ibaien artean kokatua dago. Iparraldean Azkarate du, eta hegoaldean Ezkargako mendatea.

Gailurreria honetako mendi garaienak Irimo (898) eta Irukurutzeta (895) dira, eta hauen inguruko



Zumarragara ailegatzeko buelta ederra dago.

haranetan Soraluze, Bergara, Elgoibar, Azkoitia, Urretxu eta Antzuola herriak daude.

Bide hau, besteak beste,

garai batean Getaria eta Beduako portuetatik zetorren merkantzia Elosuatik Arabako lautadarantz zihoan galtzadara hurbiltzeko erabiltzen zen. Erdi Aroan Elosuak izandako garrantziaren lekuko, inguruko tontor ilun batean dauden erai-kuntza baten arrastoak eta bertakoentzat 'gatzelua' dena dago. Eta nola ez, eliza bera ere. Herritarren esanetan Elosua auzoaren lehen izena 'San Andres de Irujaun' omen da, izen hori bait du San Andres elizaren ondoan dagoen harmarritz hornituko dorretxeak.

Nahiz eta inguru haietan

pinudia den ere gaur egun nagusi, garai batekoaren lekuko diren moxalak murrats daitezke tarteka martelka aipatu paraje hauetan.

● Irimioko gailurretik ia Gipuzkoa osoa ikus daiteke. Iparraldean Izarraitz, Pagoeta eta Ernio. Ekialdean Aralar. Hegoaldean Urbasa eta Aitzgorri. Mendebaldean Anboto.

● Erdi Aroko merkataritzarentzat Elosua auzoa gune garrantzitsua zen.

● Urretxu eta Zumarragako zeru kutsatua Urola ibaiaren bistarekin nahasten da.

O sasuna

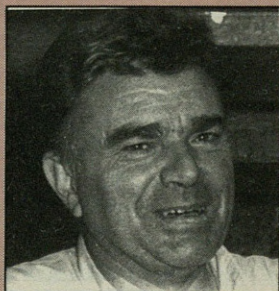
G astronomia

Minbiziari
jaramonik ez

ESTATU espainiarreko emakumeen %4ak baino ez ditu aldizkako mamografiak egiten; *magina frontis* kontrolak zabalduagoak dira eta %12ak egiten ditu. Hauexek dira seguruenik EEEK plazaraturiko txosten bateko daturik deigarrienak, non argi geratzen den Estatu espainiarrean minbiziari dagokionez nagusi den ezjakintasuna. Izan ere, Estatuko biztalegoaren %56ak ez ditu minbizia aurrezaintzeko neurri funtsezkoenak ezagutzen, eta heren soil batek daki bakarrik tabakoa dela ingurugiroko elementu kantzeroso nagusia. Honela, azaleko kantzerrari beldur, %25a da bakarrik eguzkitan luze egoten ez dena. Aldizkako aurreikuspenak egin ez gero, berriez, gizonezkoen minbizien %40a eta emakumezkoen %20a aurrezain daitezke.

JUAN JOSE LAPITZEN BIDAIA

Gereziak jatera Itsasura



JUAN JOSE LAPITZ

Itsasu herri lapurtar zoragarriak 'Gereziaren Festa' ospatu ohi du urtero maiatzaren azken igandean. Zenbaitetan eguraldiak, bere gorabeherak medio, egun hori atzeratu edo aurreratu arazi egiten die antolatzaleei fruituen heldutasunaren arabera. Aurtenegu negu luzea ez da ge-

reziak gorri daitezen egokiena izaten ari, eta horrexegatik ez litzateke harritzekoa izango aurtenengo festa xeble haur ekainerako uztea.

Herria bi auzotan banatua dago, 'plaza' izenaduna alde batetik, udaletxea eta jatetxeak bertan dituen, eta eliza ondokoa bestetik. Festa azken honetako inguruko belardietan ospatzen da. Ibilaldi hau egiten dutenek ez dute ahaztu behar Roldaneko igarobidera hurbiltzea (ez da Pirineotako bakarra) Errobiko ur-emariak harkaitzean zulaturiko ate moduko xeble haur, kondairak dioenez Carlomagnoaren laguntzaileak bizitza gal-

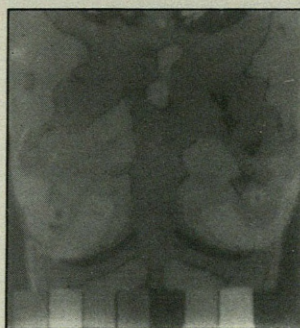
duko zuen erretretan zehar ibai hau zeharkatu zuen.

Itsasurako ibilaldia Donibane-Lohitzune-Kanbotik egin daiteke, nik hala ere Ezpeletara garmatzan bide estu bezain zoragarria aholkatuko nitzuke. Lehen aipatu ibai ertzeko tokian bi jatetxe daude: 'Le Pas de Roland' eta 'Teillerie', non ezin bestekoa dirudien urtearen garai honetan amurru bat jatea arkume 'gigot' on batez lagundurik. 'Etchepare', 'Le fronton' eta 'Iguskian' aukera ona izan daitezke ere. Oroimen gisa ez da batere gaizki egongo gerezi beltzez beteriko 'gateau basque' delako bat erostea.

Z ientzia

Zakur kaka

Colin Bailey jaunak ezin zuen, beste askok bezala, zakur-kakaren zikinkeria jasan. Arazo honi aurre egiteko sistima baten bila abiatu zen eta asmatutakoa praktikoa, eragingarria eta higienikoa dela esan daiteke. Sistima, oinarrian, traktore bat besterik ez da, baina honek



izozteko sistima bat du erantsia. Zakur-kaka jaso ondoren -196 gradu zentigradura izozten da

nitrogeno likidoan zehar eta segidan zakur biodegradagarri batera sartzen da. Britainia Handian izugarritzko arrakasta izan du ideia honek eta Colin Baleyk eske ugari jaso ditu udal desberdinetatik. Antza denez, prototipo desberdinak aurkeztuko ditu Bailey jaunak, herri bakoitzak bere arazo bereziak bait ditu.

ELHUYAR



Aldizkako mamografiak beharrezkoak dira.

Musika



Piztiak: R&R zaharra

LEHEN Tu-k zirenek gaurkoan Piztiak izenez beren lehen diskoa kaleratu berri dute Maxi formatoan, eta Elkar etxearen eskutik.

Plastiko honetan bistan da beren lehenagoko pop sustraiak ez dituztela erabat baztertu, baina kitarrek nagusitasuna hartu dute kanta gehienetan. Beraz soinuari dagokionez kitarrots garbi eta grabeak, baxuarenetik gertu, entzuten dira. Beraz instrumentu hau da gehienetan nagusi, baina batzuetan pianoari leku uzten dio, eta momentu horretan kante indarra galtzen dute. Hau da beren lehengo estiloaren eraginik nabarmena.

Honela garai batean, R&Raren hastapenetan izandako soinua dakarkigu Piztiak, eta honen osagarri euskaraz inoiz erabili ez diren musika estruktura horien erabilpena. Honela 50. hamarkadako giro «underground»-etako musikaren ezaguera izateko aukera paregabea dugu disko honetan.

Goian aipatutako guzti horrek giro ilun eta malenkoliatsuak batzuetan, eta zapalkorrek gehienetan sortarazten ditu, kitarra soinu eta pianoaren nahasketak halako efektua bait du. Borobiltzeko guzti honi dagokion letrak jarri dira, mundu beltz baten erakusgarri, baina ezezagun ez zaiguna halere.

Instrumentuen arteko lotura egokia da, kantaren batean pianoa ez oso ondo sartu arren. Ahotsaz esan jotzen duten musika honetarako egoki dela, eta azken finean aipatutako giroen sortzaile ere bada.

Behar bezala amaitutako diska baten aurrean gaude, eta akatsen bat aipatu behar badut indar falta aipatuko nuke, batipat pianoaren sarreraren batean.

EÑAUT APAOLAZA

● Maiatzaren 26an, Lapurdiko Ezpeletako merkatu estalian, trikitixa ikastaroaren amaiera dela eta, beste hainbat ikusgarriren artean, trikitixaren berrikuntza-lanetan ari diren **Tapia eta Junkera** musikagileek emango duten kontzertua da aipagarriena.

● Hilaren 26an, Oiartzunen, igandeko aurtengo dantzaldiei amaiera emango dien berbera **Minxoriak** taldeak eskeiniko du, ohi

denez, arratsaldeko 19.00etatik 22.00etara.

● Maiatzaren 31n, Donostiako Intxaurren auzoko parkean, **Su Ta Gar** taldeak rock-kontzertua burutuko du, arratsede 21.00etatik aurrera.

● Maiatzaren 26tik 31ra **Pello Serbielle** kantari zuherotarrak hainbat kantaldi burutuko ditu Korsikan zehar, Fèli Travaglini kantariarekin batera.

Antzerkia

Bederen-1 ere bidaiari

EGUNOTAN abiatu dira **Bederen 1** taldekoak Sevilla aldera. Astebetez, Milan Kundera idazle ospetsuaren «Jackes eta nagusia» lana antzeztuko dute. Muntaiak honekin Euskal Herriko bazter guztietan

aritu eta gero, oraintsu hasi zaizkie kanpotik kontratuak eskaintzen. Emankizunak maiatzaren 22an dira hasitekoak eta hilaren 26a antzeztuko dira, herri hartako Alameda izeneko antzerki berrituan.



● Maiatzaren 30ean, **Maskarada** taldeak «Marxkarada» lanaren antzezpene berritua ekingo dio, Gipuzkoako Anoeta herriko pilotalekuan, arratsaldeko 18.00etatik aurrera.

● Maiatzaren 31n, Hernaniko pilotalekuan, **Maite Agirre** taldeak «Pelotari» antzezpene berritua ekingo du, arratsaldeko 18.00etatik aurrera.

Artea

Mende hasierako kartelgintza berrikuntzaren arrastoetatik

BILBOKO Arte Ederretako museoan da Rafael de Penagos XX. mendeko artistarik handien artean tokia ondo irabazia daukan ma-



drildarraren erakusketa ikusgarria. Bere irudiak, oroitzapenen oroitzapenez egindako lanak dira, hoge eta hogeitamargarren ur-

teetako lekuko berezia osatzen dutenak. Emakume eredu berria sortu zuen orain dela ehun urte pasatutxo jaiotako irudigile eta kartelgile apartak. La-fuente Ferrari-ren esanetan «bere garaiko ezinbesteko erreferentzia» izan zen. Pariseko Nazioarteko Dekora-zio-Arte Erakusketan Urrezko domina eman zioten 1925- ean eta bere izena nazioarte mailan barreiatu zen. Erakusketa erakargarria mende hasierako irudi-gintza eta kartelgintzan

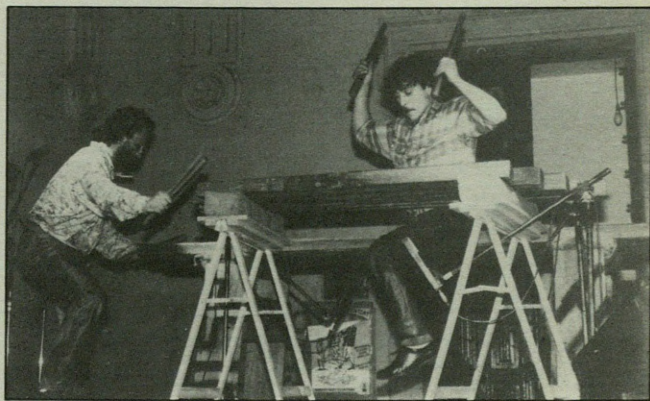
maisu izan zenaren lanak ikusteko ekainaren 23a bitartean Mapfre Erakundeak beste elkarte batzuekin batera paratzen digutena.

● Donostiako San Telmo museoan dira ikusgai ekainaren 30a bitartean **80. hamarkadako 40 artista-ren lanak**. Lan interesgarriak denak, inguru eta egoera desberdinen ispilu eta, era berean, amankomunean ezaugarri asko dituztenak. Lanegunetan 9.30etatik 13.30etara eta 16.30etatik 20.00etara eta jaiegunetan 10.00etatik 14.00etara ikusi nahi duenarentzat.

● Bilboko Euskal Arkeologia, Etnografia eta Kon-

daira museoan ekainaren 2a bitartean ikusgai dago **Jo-xemiel Barandiarani eskainitako erakusketaren omenaldia**. Bertan historiaurreko tresnak erakutsiko dituzte eta zenbait keramika, litio, hezur eta altzari erakusketaren osagarri. Ordutegi honetan ikusi ahal izango dira: lane-gunetan 10.30etatik 13.30etara eta 16.00etatik 21.00etara. Igandeetan 10.30etatik 13.30etara. As-telehenetan eta jaiegunetan itxia. Benetan ikusgarria.

Ekitaldiak



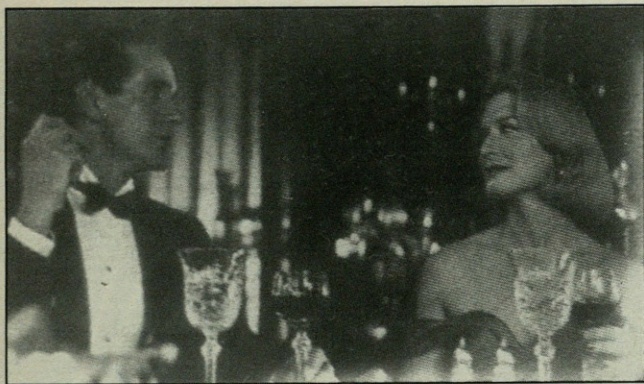
● Azkeneko bost urteotan bezala **‘Txalapartaren festa’** ospatuko da aurtengoan ere Hernanin. Ekintzak maiatzaren 30etik ekainaren 2a bitartean burutuko dira eta bertan txalapartari gazte zein zaharrez gain txistulari, albokari, trikitilari eta bertsolariek ere izango dute tarterik. Euskal Herriko musika tresna honen inguruko topaketa hauek Udaltalde Kontserbatorioko Txalaparta Eskolak antolatu ditu.



Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel. 42 82 89 Faxes: 43 12 56
2004 DONOSTIA

Zinema



Von Bulow-en misterioa

OSKARRETAN Kevin Costnerrek bazeramatzan sariok, aktore hoberenari zegokiona ez zuen eskuratu. Britaniar batek bereganatu zuen, Jeremy Ironsek alegia, «Von Bulow-en Misterioa»-n gauzaturiko rola-rengatik. Britaniarra izan behar klase ikutua izateko, alegia.

Deskubritu genuen «Tenniente frantsesaren maitalea» filmean, Meryl Streep-ekin batera; eta handik aintzina satorlan bikaina burutu du. Izan ere antzezlanaz gain bi hizkuntzatan mintzatzeko gauza baita, frantses zein ingelesez.

Ezin uka antzerki borroka, Jeremy Ironsek darimana; hagitz britaniarra bestalde. Borroka Robert De

Nirokekin izan zuen «The Mission» filmea errodatzean. Bi estilo, De Niro oso «Actors Studio»-ki eta ez zen britaniarren estiloan fidatzen, hots antzerki oinarrian.

Ironsek onartzen du oraindik bizirik dirauen pertsonaia bat interpretatzea oso zaila egin zaiola; bera pertsonaren larruan erabat murgiltzen delako eta bortitzegia litzaiokeelako benetazko Klaus Von Bulowen ahotik «Aizak motel, neu nauk eta benetazkoa» entzungo balu. Bestalde aktoreak ez du aitortu nahi Von Bulow hobendun denentz. Orain bai errudun ala ez izateak berebiziko garrantzia eduki badaukala eta eduki duela. Misterioak. Von Bulow eta Ironsena.

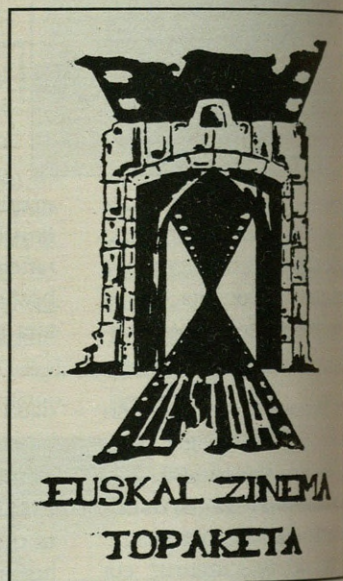
Euskal zinema eta bideogintzak Zestoako herrian dute topaleku

MAIATZAREN 27tik ekainaren lehena bitartean Zestoako Zinema eta Bideo Topaketak burutuko dira. Zinemari dagokionez aurtengoa XIV. edizioa izango da, eta VI.a berriz, bideogintzan. Aurkeztutako lanetatik, hamabost izango dira «Azpeitiako Zine Kluba»-ren beste lau lanekin batera bertara hurbiltzen direnei eskainiko zaizkienak. Hala ere, antolatzaileek esan digutenez, aurtengo edizioetara aurkezturiko lanen kalitatea beste urteetan izandakoekin konparatuz gero nahiko atzera gertatzen da. Hizkuntza aldetik batez ere, nahiko nabarmena izan omen da atzerakada hori.

Arazoak ere ez dira noski falta izan aurtengo edizioak prestatzerako orduan. Dirulaguntzaren murrizteak aurtengo aurrekontua bi milioi t'erditan utzi du, eta hori gutxi ez baltitz, aurreko urteetan ez bezala aurtengoan ezin izango dira emanaldiak Zestoako zineman burutu. Honela, nahiz antolatzaileen esanetan leku batere egokia ez den, lanak Udaletxeko Kultur Aretoran eskainiko dira.

Esan bezala, emanaldiak

hilaren 27an hasiko dira. Egun horretan Euskal Bideo Topaketari hasiera emango zaio, hurrengo egunean ere segida izango duena. 29an berriz, Euskal Zinema Topaketaren txanda izango da eta bertan «Inurritegiak», «Ehiza taldea», «Bide okerra» eta «Ahaztu txirularia» lanak eskainiko dira. Aurrera segituaz, hilaren 30an Azpeitiako zine klubaren lanak



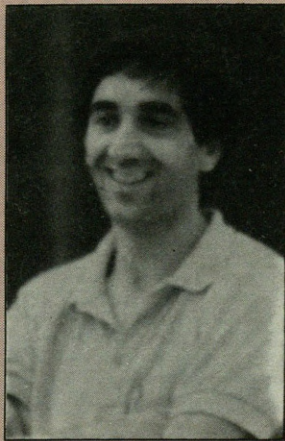
«atzerazko begirada» egingo dute antolatzaileek, bost lan eskainiaz.

Hilaren 31an azkenik HABEK eginiko hiru lan izango dira ikusgai. Azken txanpa ekainaren lehenean izango da, «Gurutzeaga» polikiroldegian. Bertan azken emanaldiak eta kronika moduko bat ere izango da.

● Maiatzaren 27an, Bilboko «Fas Cine Club»-ak antolaturik, 1988ko «A fish called Wanda» filmea pantailaratuko da. Lekua: Bilboko San Vicente aretoa.

● Donostiako Urpeko Zinemaldiaren luzemetraiak Gasteizen ere ikusgai egongo dira. Hilaren 27tik 31ra, emanaldiak Luis de Ajuria kaleko aretoan izango dira.

Bertsokak



Egañaren bertso almazena eta Peñagarikanoren joskera

ASTE bukaera oroko saioetan nabarmen da bi hauen agerpena, bikote hau bait da antolatzaileek gehien eskatzen dutena. Egañari dago-kionez, bertsoa osatzeko eta besteari erantzuteko egundoko almazena gordetzen du. Bere zig-arroa eskuan, urduri dagoela dirudi, baina bi-tartean buruko kableek lanean dihardute eta ta-juzko bertsoa botatzen du. Saioa itzaltzen hasten den unean bertso boro-bilez altxatu izan ohi du sarri, eta baita, ondorioz, entzulegoaren txaloak jaso ere. Xorromorro, pareko bertsolariari ez-tenkada zorrotzak sar-tzen dizkio sarritan altxor zaharretik ateratako bu-kaerarekin. Aurpegian eta azaleko zimurretan

sufritzen dagoela dirudi baina bertsoekin jasota-ko emaitzak kolorea al-datzen dio.

Peñagarikanok, berriz, xelebrekeria ugari egiten ditu bertso joskera alde-tik. Errima askotan nahi-ko ez ohizkoa erabiltzen du (anis, mekatxis, ha-txis...) eta hori entzule-goaren gustoko da. Ez-tenkada eta ziria sartzen dadaki. Egañarekin bi-kote aproposa osatzen du eta beraien artean kontu zahar asko plaza-ratzen dituzte: elkarren arteko bizitzaren pasadi-entzulegoaren txaloak, zaletasunak... ziria sartzeko baliagarri izaten dira. Ea horrelako bikote baten jarraipena ziurta-tzen den beraz, bertso-laritzaren gerorako.

BOTA PUNTUBA

● Hilaren 18an, Zumaiko «Maria eta Jose» antzokian, **Gipuzkoako Eskolarte-ko Txapelketa** jokatu-ko da. Saioari 16.00etan emango zaio hasiera.

● Maiatzaren 18an ere Do-napaleun, arratsaldeko 19.00etan hasita, **Anje Duhalde eta Amuriza** arituko dira kantari.

● Hilaren 18an ere, eta «**Donostia Bertsotan**» kanpainaren barruan, **Xa-bier Nabarte, Mun-duate, Bittor Elizagoien eta «Gerriko»** arituko dira kantari Donostiako Egia auzoan. 12.30etan hasita.

● 18ko saioekin bukatze-ko, Andoainen saioa izango da egun berean, eta bertan **Sebastian eta Jose Liza-so, Peñagarikano, Mu-rua eta Jokin Sorozabal** izango dira, 22.30etan.

● Maiatzaren 19an, Marki-nako pilotalekuan, **Biz-kaiko bertsolari gazte-txoenen** finalerdiak izan-go dira. Saioa goizeko 11.00etan hasiko da.

● Hilaren 19an ere, arra-tsaldeko 19.00etan hasita, **Andoni Egaña, Iñaki Murua eta Xabier Perez «Euskitze»** arituko dira Leitzako zineman kantari.



ZINKUNEGI
O P T I K A



HERNANI, 4

Telf. 42 06 24

20004 DONOSTIA

Telebista-Irratia

IKUSI BAIETZ

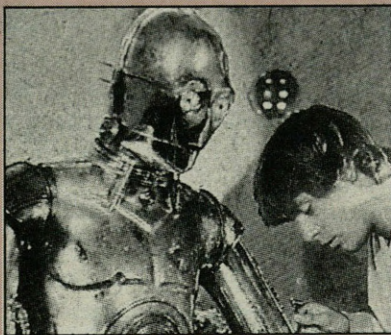
● Maiatzak 27 (astelehena) 15.30etan, **txirrindulari-tza**. Italiako Giroaren lehen etapa.

● Maiatzak 28 (asteartea) 23.15etan, **«Fahrenheit»**. Hasier Etxeberriak aurkezturiko arte plastiko eta literaturari buruzko programa.



● Hilaren 30an (osteguna) 15.10etan, **tenisa**, ATP zirkuitoko emakumezko eta gizonezko partiduen laburpenak.

TXORI BATEK ESAN DIGU



■ George Lucas zuzendari amerikararren «Izarretako gerra» filmea erosi berri du ETBk apirilean Cannesen ospatutako 'MIP-TV 91' ferian. Honela, lehen filme horren segida izango ziren «Inperioaren kontraerasoa» eta «Jeidi-ren itzulera» lehendik bazituenez, hirukotearen jabe egitea lortu du Euskal Telebistak.

BOTOIA SAKATU AURRETIK

Orain hogei urte akaso...

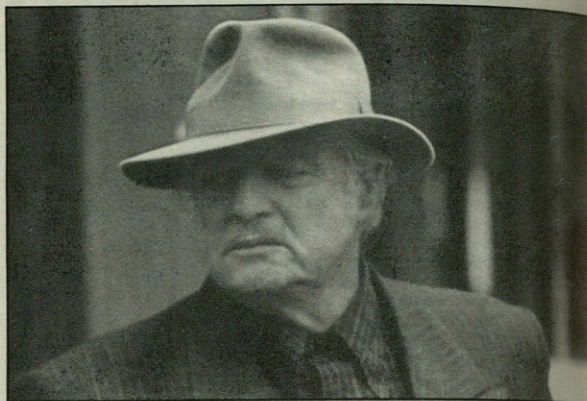
Asteazkena 29

21.35etan, «Azken tangoa Parisen»

Zuzendaria: Bernardo Bertolucci.

Antzezleak: Marlon Brando, Maria Schneider, Darling Legitimus, Jean-Pierre Leaud.

Bernardo Bertolucci italiarra gaur egungo zuzendarien artean handienetakoa da dudarik gabe. Besteak beste, bere azken bi filmeak horren lekuko —bederatzi oskar irabazi zituen «Azkeneko enperadorea» eta «Zeru babeslea»—, pantaila handiko lanak artearen mailara igo dituz gizon honek.



Hilaren 28an ETBn ikus ahal izango den «Azken tangoa Parisen», ez da, akaso, bere lanik hoberena, baina bai igual guzti horien artean sona gehien izan duena. 1972an errodatua, orain ia hogei urte, zeresan handia eman zuten filmearen zenbait zatik, eta kondairak dioenez, bat baino gehiago izan omen ziren hemen debekaturikoa ikustera mugaz

bestaldera abiatutakoak.

Gauzak ordea, dextente aldatu omen dira geroztik. Marlon Brando eta Maria Schneideren arteko harreman gogorra ez ga gaur egun garai batean izango zena, eta Marlon Brando gizona baino gizenagoa da goen honetan, mugaz bestaldera abiatu ziren haiek ere ez dira kilotan haren ondian urrun ibiliko.

● Asteartea 28

21.40etan, Gaueko pelikula: **«Hitleren urrea»**.

Zuzendaria: Peter Dufell.
Antzezleak: Terry Savalas, James Mason, Robert Culp, Aldo Ray.

Amerikar talde batek nazi ofizial bat bahitu nahi du eta horretarako alemaniar ezarritako egondako ofizial ohi baten laguntza izango dute. Beraien asmoa II. Gerra Mundialean desagertutako kargamendu baliotsu bat aurkitzea izango da. Tentsio handiko luzemetraia interesgarria.

● Osteguna 30

21.40etan, Etxeko Zinea: **«Zazpi bikainak»**.

Zuzendaria: John Sturges.
Antzezleak: Eli Wallach, Yul Brynner, Steve Mc Queen, Charles Bronson.

Mexicoko herri batetik jazoko den istorioa kontatzen zaigu bertan. Kalitate handiko westerra, zazpi bakero famatuek Calverta gaizkile maltzurra akabatu beharko dute. Hamaika abenturaren ostean bere asmoa betetzea lortuko du zazpikoteak. Erreparto bikoitza duen filmeko filmak.

Telebista-Irratia

IKUSITAKOAK

IKUSITA

Notizien zergatiak

Errifetan sariduna nor ote den jakiteko zortea faktore eragilea den moduan, albisteen aukeraketan bestelakoa omen da arrazoa: notiziagarritasuna. Albistearen interesgarritasuna, entzulearenganako hurbiltasuna (geografikoa, psikologikoa, politikoa, kulturala...) baina baita ere ikusgarritasuna, akzioa, kalitate teknikoa, eta abar. Lehengo egunean 'Hemen eta Munduan' ikustean, erreportaiak aukeratzera kontutan hartu zituzten arrazoiak pentsatzen aritu nintzen. Mundu zabaleko haurren sufrimenduari buruzko programaosatzen zuten erreportaietan, irudien gordintasunak agintzen zuen ezerk baino gehiago, hura zen arreta sortzen zuen faktorea. Besteak beste, drogari kateaturik bizi diren ghetotako neska-mutikoak, lapurretan aritzen diren nerabe hegoamerikarrak ageri ziren pantailan. Faltan bota nuen ordeba sufrimendu horren atzetik dauden arrazoen azterketa, herriarteko desorekaren zergatiak azaltzea, injustizia horien erruen berri edukitzea... errealtateak erakustez gain, zein kontestu politiko eta ekonomikotan ematen den salaketaz bustitzea. Irudia agintari izan arren telebistagintza sistema honetan, ikusten denaren deigarritasuna ezin da elementu bakarra izan.

tutako jendea beste hamai-ka kontutan sartuta zegoen, eta nekatu egin zen agian. Horiek erre ondoren neurri handi batetan ez da erreleborik egon. Beste arrazoa ere elkartasun falta izan da, irrati libreen koordinadora osatzeko saioak izan dira baina ezin izan dira aurrera ateratu.

A. Zein tarte du euskarak 'Molotoff' irrati programazioan?

M.A. Azken bi urteotan helburu nagusia horixe izan da, gero eta euskara gehiago sartzea eta gero eta maila handiagokoa. Programa egin nahi duenak, euskalduna baldin bada, saioa euskaraz egin behar du. Programazioaren erdia baino gehiago euskaraz egiten da, ea jende gehiago animatzen den.

A. Azkenik, nola ikusten duzu irrati libreen etorkizuna?

M.A. Arazo ugari ditugula ezin da ukatu. Jende esparru zabalagoarekin kontaktatu behar dugu, eta erreleboa zaindu, irrati libreek jende berriaren premia bait dute. Programazio aldetik homogeneitatea behar dela uste dut. Aurrera segituko dugunaren esperantza dut.

ALBERTO IRAZU

EDORTA ARANA

Mikel Arrieta: «Irrati libreek jende berriaren premia dute»

Gero eta irrati libre gutxiago dago tamalez Euskal Herrian. Horietako bat Hernaniko 'Molotoff' Irratia da, bere emisioei aspaldi ekin ziena. Uhin berrukak sekula itzaliko ez den esperantzaz, bertan aritzen den Mikel Arrietarengana jo dugu proiektu honen berri izan asmoz.



ARGIA. Zerk berezitasun du irrati libre bat gaitzetzeko komunikabideengandik?

M. ARRIETA. Berriarekiko hurbiltasunak bereizten gaitu. Herri mailan sortzen diren albisteetatik gertu egoten saiatzen gara, bertako jendearekin hitz egin eta beraien eritziak jasotzen ahaleginduaz. Bestalde, herri mugimenduen baten partaide gara eta sentimenduen ezberdina dugu. Arazo garrantzitsu asko

izaten dira beste medioetan tarterik izaten ez dutenak, gizarte mailakoak, auzotakoak... horiek isladatzen saiatzen gara.

A. Orain urte batzuk irrati libreek sekulako indarra izan zuten Euskal Herrian, gauegun horietako askok ez dute emititzen. «Txapeo» gain, zeintzuk izan dira beberakada horren arrazoiak?

M.A. Jendea erre egin dela uste dut. Irrati libreen mugimenduaren hasieran ari-

iburuak

Norbera den umearentzat

Metxa esaten dioten agirretar baten ibili herrenak. Egilea: Koldo Izagirre. Argitaratzen du: **Elkarrek**. 126 orrialde.

KOLDO Izagirrek argitaratu duen azken liburuak, «Metxa esaten dioten agirretar baten ibili herrenak» izenekoak, hain zuzen, Julio Cortazarren harako hura ekarri dit gogora. «Historias de cronopios y famas» hartan gaitz egiten bazen Cronopioaren definizioak esatea, berdintsu esan daiteke agirretarrez. Meigak direla eta esan ohi dena esan beharko hemen ere; Cronopioak, Agirretarrak, egon daude, eta aski (bildurrik gabe esango nuke Agirretarrak oro Cronopioak direna).

Erudizio-gura barik Cortazarrekiko miresmenak eragiten didan lehen go-

goeta hau baino sakonagoa egin beharko litzateke, aitizitik, Koldo Izagirreren literatur ahaleginaz.

Zeozertaz sinestuta egoiteak mendiak euren lekutik mugiarazteko bezainbeste indarra ei dakar, alegien arabera. Halaxe da Koldorenengan ere. Mendia zein den, gure ahozko tradizio aberatsa. Mendi hori non dagoen, ez du ardura hementen. Ardura duena besterik da. Hain zuzen ere, nora ekarri gura dugun mendi hori, alerik ale, horrexek du axola. Literaturgintzako euskal lautadara ekarri gura da mendia, oraingoan behinik behin.

Lehenik eta behin esti-



loan, narratzailearen ikupuntua bigarrenik, mendi horretatik garraiatu ditu bere ekaia Koldok liburu hau gauzatu ahal izateko.

Bigarrenik hasita, hots, narratzailearen ikupuntutik, oainaldian ari da mintzoduna. Orainaldi jator honek

bizitasuna eta zuzentasuna ematen dio kontaktari eta idazleari berari ere ironiarako bide ezin hobea eskaintzen, erraza bait da halako keinuak beraz tartekatzea liburu honen irakurketak dakarren abiadan.

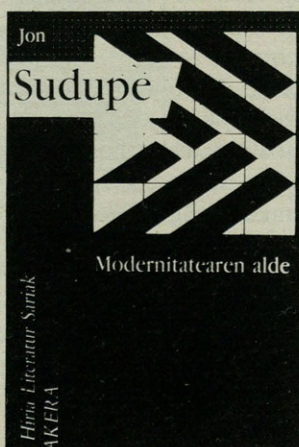
Hasiera hasieratik nabarmentzen dena, diodanaren hildoan, hitz eta esakume bakoitzari ezarritako kargu idazleak berak kontrolatu nahi duela, ezen liburu honetan hainbeste dira topikoak non guztiak apropos jarriak izan direla argi ageri bait da. Behin irakurketa-kodea onarturik —hor topikoak' diosku egileak— maisu maisu ageri da Koldo Izagirre. Hau prosa. Hau liburuak. Norbera den umearentzakoa.

EDORTA JIMENEZ

Egilea: Jon Sudupe.
Titulua: Modernitatearen alde.

Argitaratzen du: Kutxa-k.
Saiakera. 182 orr.

Lan honek Irun Hiria Literatur Sarien saiakera alorrean suertatu zen iaz garaile. Modernitatearen heriotzaz eta posmodernitatearen agianezko berrikuntzez ari zaigu egilea.

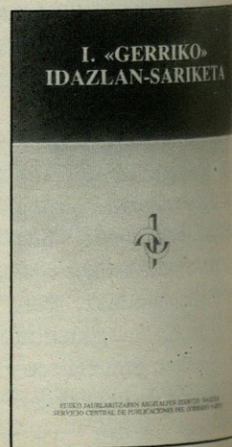


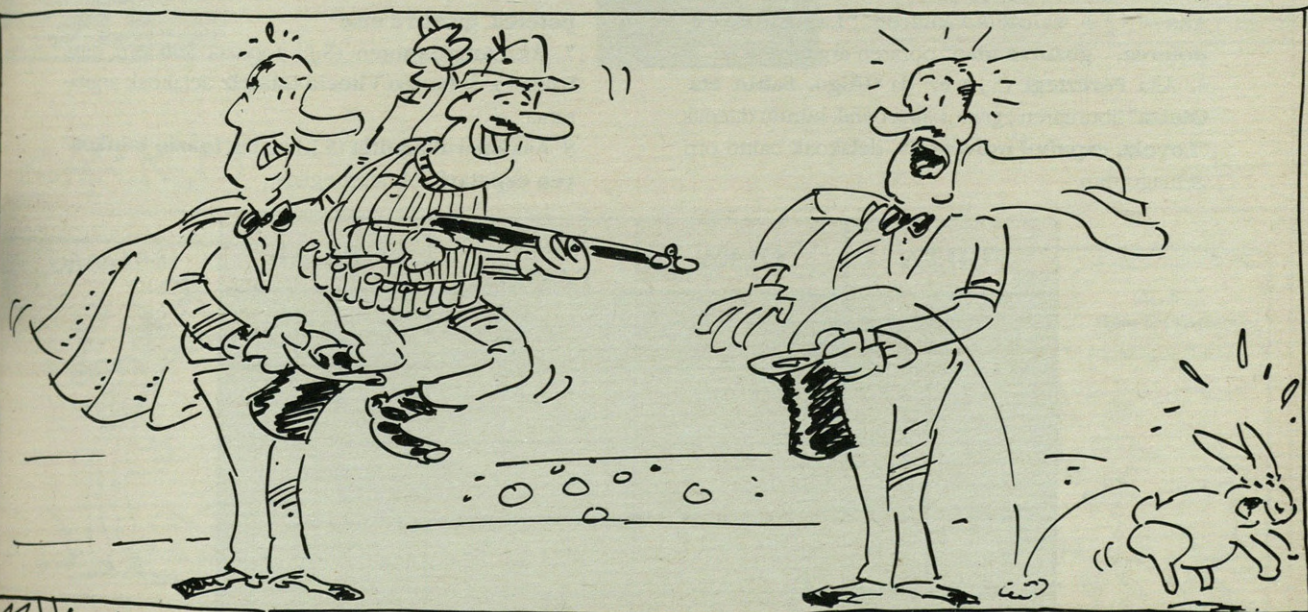
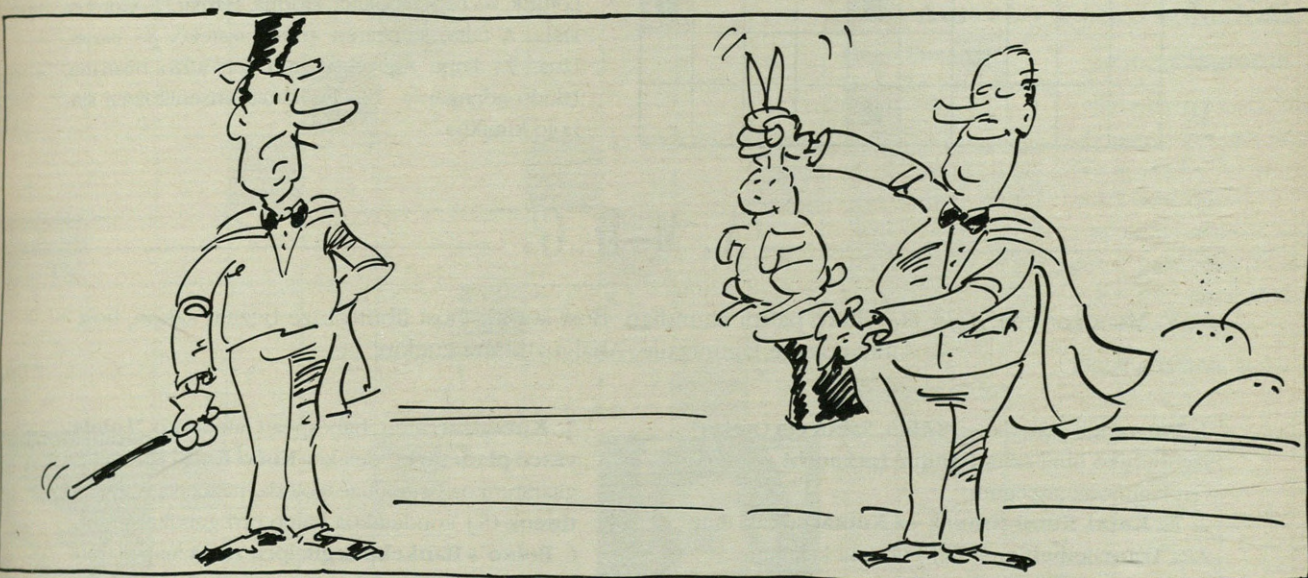
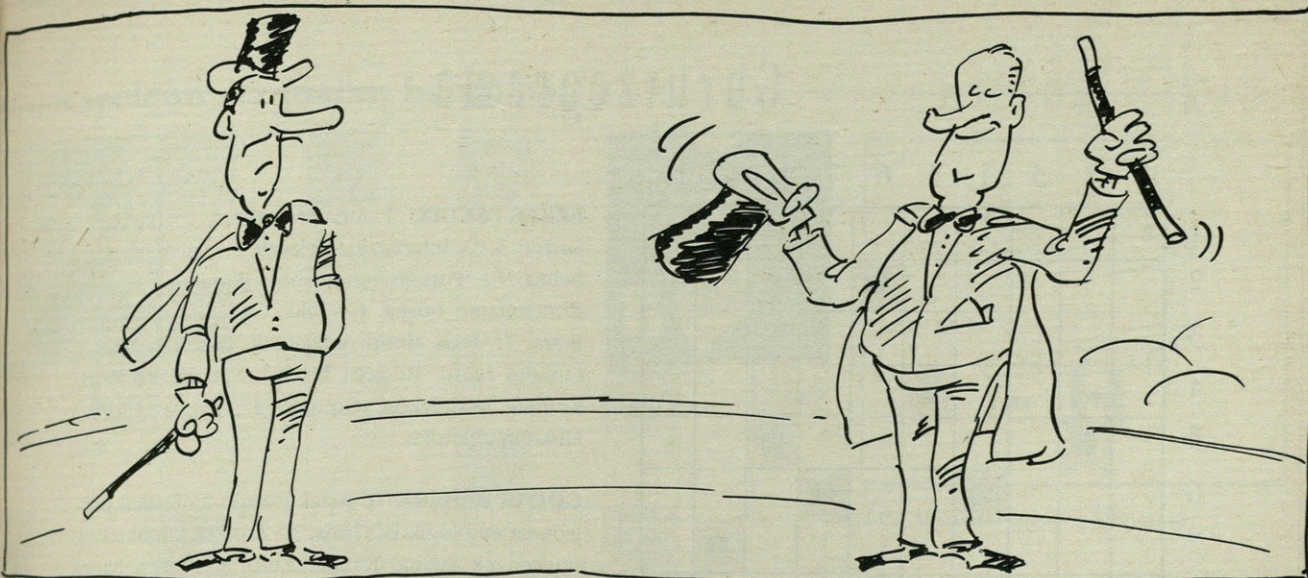
Egileak: Askoren artean.

Titulua: I. «Gerriko» Idazlan-sariketa.

Argitaratzen du: Eusko jaurlaritza.
223 orr.

Goiherriko euskal eskolak antolatutako sari honen aurtengo edizioan honako gaiak jorratzen dira: Basogintza Goiherri XVIII.-XX. mendeetan, Urbia-Oltzeko artzantza eta artzain familia batekin.





MTW 91.

Denborapasa

Gurutzegrama

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2						■				
3										
4					■					
5		■						■		
6				■			■			
7									■	
8						■				■
9				■						
10						■				

EZKER ESKUIN : 1.-Amaiera gabeak. 2.- Barneratu. Sustrai. 3.- IV Internazionalekoak. 4.- Adi ezazu. Txori beltza. 5.- Potasioaren sinbolo kimikoa. Artopila. Kontsonante bustia. 6.- Bilo. Ogi, hitz elkarketan. Ikara. 7.- Itsas arrain preziatuak. Lehen bokala. 8.- Ohitura hartu. Bi gehi bi. 9.- Gipuzkoako herria. Kalitate eskasekoa. Gipuzkeraz, gakoa. Saddam Hussein alderdia.

GOITIK BEHERA : 1.-Astakirtenak. 2.- Euskal pertsonaia mitologikoa. Grina. 3.- Arotzen lantokiak. 4.- Ikusten ez duena. Kanpo. Zero. 5.- Garen hauek. Loturik. 6.- Lehen bokala. Horma. Hamar. 7.- Gorputz atala. A falta, semearen arreba izateko. 8.- bazter. Izua. 9.- Lope Agirrekoa jaio zen auzo oñatiarra. Likido edangarria. 10.- Egokitua. artsenikoaren sinbolo kimikoa.

A. M. D. G.

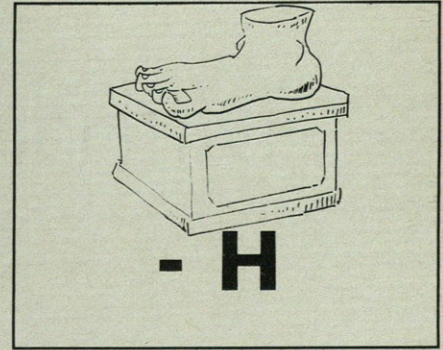
V. Mendeurrena. Agur eta ohore patroï haundiari. Bost autore, bost liburu luze bezain sakon, bost finantzetxe laguntzaile. Ahalguztiduna zuekin!

1. **350** orritik gora dituen **"Iñigo, Sabin eta Oteiza"** izenburuko obra ez da **Banque Intxaurbi** delakoaren laguntzaz argitaratu.
2. Ez **Kutxi Kutxi Kutxak** ez **Kutxatzarrak** dute Aita **Totorikabeitiaren** (S.J.) liburua kaleratu.
3. **Kutxi Kutxi Kutxak** ez du eskuhartu **Egiatzabal** Aba (S.J.) saiogile finaren **"Lagundiaren poterea, guzurra utse"** obraren argitalpenean.
4. Aita **Pereztegi** (S.J.) ez da **"Iñigo, Sabin eta Oteiza"** liburua egilea, baina berak bürutu duenak **"Loyola, español universal"** delakoak baino orri gehiago ditu.

5. **Kutxatzarraren** babespean ateratako **"Loiola, vasco planetario"** delakoak **Kutxi Kutxi Kutxak** argitaraturikoa baino luzeagoa da, nahiz eta Aita **Amatiano** (S.J.) ondutakoa baino orri gutxiagoa izan.
6. **Botxo's Bankeko** argitalpen zerbitzuak plazartu liburuak **350** orri ditu baina ez da **Lagundiaren poterea, guzurte utse"**.
7. Aita **Amatiano** (S.J.) totxoak **500** orri ditu, baina ez da **Banco Vitoria Gasteiz** delakoak argitaratu.
8. Aita **Burrukagoitia** (S.J.) ez da **"Inazio Jainkoaren ezpatari"** obraren egilea.

EGILEA	OBRA	LAGUNTZAILEA	ORRIAK
			350
			400
			450
			500
			550

Hieroglifikoa



Zer iruditu zaizu liburua?

Aurreko asteko soluzioak

Hego Euskal

Herriko hiriburuak

•	D	•	G	•	L
•	L	O	G	A	L
•	N	A	Z	A	K
•	I	•	D	O	I
•	T	U	A	•	G
•	A	R	T	I	S
•	T	A	K	•	Z
•	U	X	A	T	U
•	•	•	Z	E	N
•	O	N	A	T	I
•	G	A	I	Z	T
•	E	R	•	A	M
•	A	M	•	B	I
•	K	A	R	E	•
•	I	T	S	U	•
•	I	A	•	•	•
•	O	R	E	•	Z
•	A	T	O	•	Z
•	T	Z	A	T	•
•	B	A	•	Z	S
•	O	•	•	Z	S
•	O	K	•	Z	I
•	Z	I	T	Z	A
•	T	E	N	•	•
•	Z	A	L	U	A
•	K	•	•	•	•
•	I	B	A	R	•
•	B	L	O	K	E

Gurutzegrama

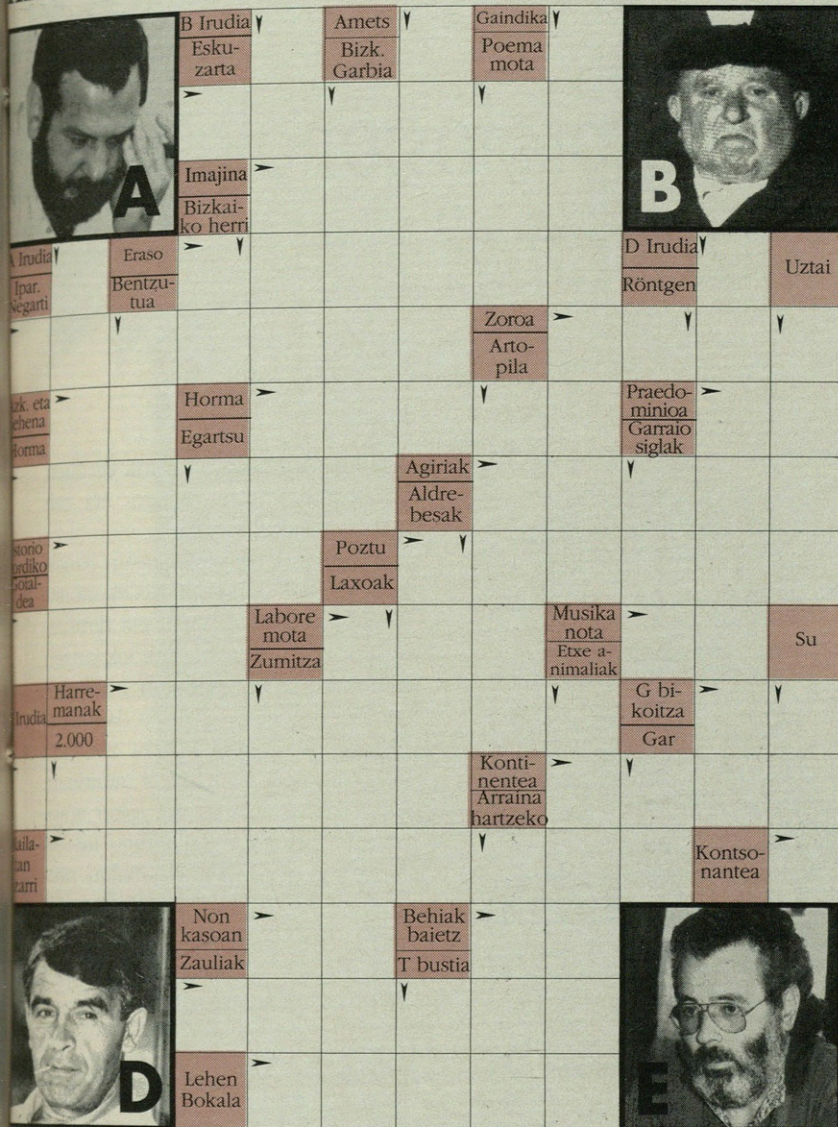
- EZKER ESKUIN: 1. Gaztanbera. 2.- Izerdiak. Z.
3.- Pareta. topa. 4.- Ur. Braulio. 5.- Toka. Uka. A.
6.- Z. Ito. Ega. 7.- Izu. Atila. 8.- Azkar. As. R. 9.-
Nau. Ot. TIR. 10.- Arrantzale.
EZKER ESKUIN: 1.-Giputz. Ana 2.- Azaro. Izar.
3.- Zer. Kizkur. 4.- Trebatua. A. 5.- Adar. Ron.
6.- Ni. Au. A. Tl. 7.- Batuketa. Z. 8.- Ekologista.
9.- R. Pi. Al. IL. 10.- Azaoa. Arre.

Hieroglifikoa: Alegia

Kultura solas

POLITIKOA	ALDERDIA	AIPAMENAK	IRAKURGAIA
Gomoskorta	BU	Chomsky	Claro
Bermúdez	FB	Habermas	Tintin
Txoperena	NA	Platon	Penthouse
Zezeagagain	GGG	Witgenstein	Xabier Gereño
Gogortza	UP	Plotino	Corín Tellado

Hiru txapeldun eta maixu handi bat



KAKKU

14/11



Txirrindularitza profesionala, ezgizatiarra?

TXIRRINDULARITZA

profesionalak baldintza fisiko eta psikologiko apartak eskatzen ditu. Hori dela eta, kirol hau praktikatzen dutenen artean gutxiengo bat bakarrik heltzen da maila horretara. Beraz, txirrindulari profesional bati buruz ari garenean, eskema eta arau arruntetatik kanpo dagoen pertsona bati buruz ari gara.

Txirrindularitza bezalako lehian, ez da nahikoa muga gainditzea, hots, kategorian gora egitea. Denetan hoberena ezagutu nahi izaten dugu. Erromatar zirko batean jarri, eta proba guztiak jasanda nork irauten duen, edo jasan behar den horretara nor egokitzen den hobetoen ikustea bezalatsu da. Ez dago, noski, terreno guztietan irabazle izango den bakar bat ere. Probaren ezaugarrien arabera, kirolari edo pertsona desberdinak ditugu besteen gainetik irabazle izango direnik.

KIROLA eta kategoria honekin, lehia motetariko bat etapaka



ANTXON GORROTXATEGI

Kirol medikua

egiten diren itzuli handiak ditugu. Era honetako probetan, distantzia oso luze batean, era askotako errekorridoetan (200 km.koetan, ibilbide laburretan, lautadan, maldan gora...) eta modu askotan (linean, erloju kontrako bakarkakoak, taldeakakoak) irabazten duena da hoberena. Erakunde konplexu batek antolatzen du guztia. Lehiaketa egunak, irteteko eta bukatzeko egunak, errekorridoak, trafikoa, hotelak eta beste hainbat zehaztapenez arduratu behar izaten du lehia burutu baino askoz lehenagotik, oso konplikatu bait da. Eguraldia, ordea, ez daiteke kontrola. Ez dago jakiterik, beraz, tenperaturaren berri, edo euririk, elurrik... egingo ote duen. Eguraldi aldaketak aurreikusitako eskema guztiak apur

ditzake. Zailtasun berezirik ez duen errekorridoa, tramu gogor eta zail bilaka daiteke horrela.

'Espero ez diren' zailtasun hauen aurrean, batzuetan interes ekonomikoek dute lehentasuna, eta dirudienez, honek umore txarrekoak jartzen ditu parte hartzen duten kirolariak eta jende gehiena. Triste da interes ekonomikoek erabakitzea zer egiten behar den eta zer ez kirol munduan. Baina, ez al dira horiei esker antolatzen Vueltak? Ez al ditugu interes ekonomikoek esker korrikalari profesionalak? Eta ez al dute txirrindulariek, hauei esker ere, beste profesioei inongo inbiriarik ez edukitzea moduko soldatak?

PROFESIO bakoitzak baldintza espezifikoak eskatzen ditu. Txirrindularitzaren kasuan, ez dago dudarik, mugak muga, eguraldiaren oztupoak eta zailtasun orografikoak gainditzea bere baitan ditu kirolariak eta beraz, baita profesioak ere.

Baina, non dago muga?

ASTIA SOBERAN?
JAIEGIN PRIMERAN!



DENBORA
GALDUEN
BILA

jaiegin

LARUNBAT
ETA IGANDERO
ZEURE KIOSKOAN
ESKA EZAZU!

ASTEBURUETAKO ZEURE ALDIZKARIA

ETB

EUSKARARI

TINKO

BULTZATUAZ

Egunez egun.
Entzun eta aditu
dezazun, ikus eta
uler dezazun, parte hartu
eta zurea egin dezazun,
horrela bakarrik bizi
dezakezulako Euskara,
zentzumen guztiekin.
Euskal Telebistan, tinko
babesten dugu, sustraiean
eta oinarrian.

Horregatik, Euskaraz bizi
nahi dituzunean Albisteak,
Kirolak, Zinea, Ikuskizunak,
Dokumentalak,... den-dena,
EUSKAL TELEBISTA pizten
duzu ezbaierik gabe: zure
komunikabiderik hoberena
eta osatuena euskaraz.



ETB

Zurekin Zuzenean